

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Pavla Švábová

VINOHRADNICTVÍ A VINAŘSTVÍ Z POHLEDU PRÁVA

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Milan DAMOHORSKÝ, DrSc.

Katedra: práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. 4. 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

.....

Místo, datum

.....

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především panu prof. JUDr. Milanu Damohorskému, DrSc. za jeho vstřícnost, odborné rady a metodické vedení při zpracování mé diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala všem, kteří mě po celou dobu studia na vysoké škole podporovali.

Abstrakt

Tato diplomové práci si klade za cíl poskytnout pohled na právní normy upravující vinohradnictví a vinařství a jejich historický vývoj. Dále se zaměřuje na současný právní a faktický stav a na aktuální problematiku spojenou s právní úpravou těchto oborů. Pro tento účel byl v rámci mé diplomové práce vytvořen anonymní dotazník, rozeslaný vybraným malým a středním vinohradníkům/vinařům z vinařské podoblasti Slovácko, jehož cílem bylo nahlédnout na současnou právní úpravu těchto oborů optikou de lege ferenda.

Abstract

This thesis aims to provide an insight into the legal rules governing viticulture and winemaking, and their historical development. Furthermore, the current legal and factual situation as well as the current issues associated with the legislation in these fields are more closely examined in the thesis. An anonymous questionnaire had been created and sent to a selected group of small and medium-size viticulturists and wine producers in Slovac wine subregion in order to supplement the research and its aim of presenting the current legislation from de lege ferenda point of view.

Obsah

Obsah.....	1
Úvod.....	3
1. Vývoj právní úpravy vinařství a vinohradnictví na území ČR.....	5
1.1. Nejstarší doložené prameny.....	5
1.2. Vývoj od vlády Karla IV. po třicetiletou válku.....	6
1.3. Vývoj od třicetileté války po vznik prvního vinařského zákona.....	8
1.4. První vinařský zákon a následující vývoj.....	10
1.5. Vinařský zákon z roku 1995 a jeho novely.....	12
1.5.1. Vinařský zákon z roku 1995.....	13
1.5.2. První etapa sjednocování.....	16
1.5.3. Druhá etapa sjednocování.....	18
2. Současná právní úprava vinohradnictví a vinařství v ČR.....	20
2.1. Vinohradnictví.....	21
2.1.1. Základní pojmy.....	21
2.1.2. Pěstitelské oblasti.....	22
2.1.3. Hektarový výnos.....	23
2.1.4. Správa produkčního potenciálu.....	23
2.1.5. Nepovolená výsadba.....	24
2.1.6. Registr vinic.....	24
2.2. Vinařství.....	26
2.2.1. Základní pojmy.....	26
2.2.2. Povinnosti výrobců.....	26
2.2.3. Enologické postupy a ošetřování produktu.....	27
2.2.4. Přirozený obsah alkoholu.....	28
2.2.5. Slazení.....	28
2.2.6. Částečně zkvašený hroznový mošt.....	29
2.2.7. Společná ustanovení pro označování produktu.....	29
2.2.8. Klasifikace vín.....	30
2.2.9. Zatřídění vína.....	37
2.2.10. Uvádění produktu do oběhu.....	38
2.3. Pozice zákona o vinohradnictví a vinařství v českém právním řádu.....	39
3. Současnost a budoucnost českého vinohradnictví a vinařství.....	43
Shrnutí.....	50
4. Organizace související s vinohradnictvím a vinařstvím.....	52

4.1. Sdružení profesních zemědělských organizací EU/Generální konfederace zemědělských kooperací v EU (COPA/COGECA).....	52
4.2. Sdružení evropských vinařských regionů (AREV).....	53
4.3. Mezinárodní organizace pro révu a víno (OIV).....	54
4.4. Vinařský fond ČR.....	55
4.5. Svaz vinařů České republiky.....	56
4.6. Ministerstvo zemědělství České republiky.....	58
4.7. Organizace podřízené Ministerstvu zemědělství ČR související s vinohradnictvím a vinařstvím.....	59
4.7.1. Státní zemědělská a potravinářská inspekce.....	60
4.7.2. Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.....	61
4.7.3. Státní rostlinolékařská správa	62
4.7.4. Státní zemědělský intervenční fond.....	63
4.7.5. Výzkumný ústav rostlinné výroby.....	64
Shrnutí:	65
5. Srovnání české a slovenské právní úpravy.....	67
5.1. Systém právní úpravy vinohradnictví a vinařství ve Slovenské republice.....	67
5.2. Zákon o vinohradnictve a vinařstve.....	67
Shrnutí:.....	70
6. Průzkum postojů slováckých vinohradníků a vinařů.....	72
6.1. Názory vinohradníků a vinařů na vstup ČR do EU.....	72
6.2. Názory vinohradníků a vinařů na Vinařský fond ČR.....	75
6.3. Informační zdroje.....	78
6.4. Pohled na perspektivu a rentabilitu oborů.....	79
Shrnutí a úvahy de lege ferenda:.....	81
Závěr.....	84
Seznam zkratk.....	89
Seznam použité literatury.....	91
Knižní publikace.....	91
Časopisy a odborné články	93
Internetové prameny.....	96
Přílohy.....	97
Příloha č. 1: Výsadba vinic v ČR.....	97
Příloha č. 2: Bilance vína.....	98
Příloha č. 3: Bilance výroby a spotřeby vína.....	98
Příloha č. 4: Roční spotřeba stolních hroznů a vína.....	99
Příloha č. 5: Průměrná cena moštových hroznů v ČR.....	99
Příloha č. 6: Struktura velikosti vinic.....	100
Příloha č. 7: Vyklučená plocha vinic a právo opětovné výsadby	100
Resumé.....	101

Úvod

Víno je nápoj provázející českou zemi od nepaměti, pevně spjat s tradicí, kulturou a historií naší země. Je múzou umělců, cílem turistů, napomáhá udržování tradic a proslavuje naši zemi v zahraničí. Víno ovšem neexistuje samo o sobě a bylo by velkou chybou ho tak vnímat. To, co dává vínu jeho hodnotu, jiskru a ducha, je způsob jeho výroby, neoddělitelně spojený s pěstováním révy vinné. Tedy vinařství a vinohradnictví. Pouze ve spojení s těmito dvěma obory, staletými prověřovanými a staletí vylepšovanými se stává víno tím, čím je. Nápojem, na který může být každý občan této země hrdý.

Je třeba si ovšem uvědomovat, že českému vinohradníkovi/vinaři nestačí jen produkovat kvalitní víno, hrozny a zajišťovat si jejich odbyt. Tento proces je jen nadstavbou, která je pevně a neoddělitelně vázána k základům, k právním normám. Závazná úprava vztahů ve vinohradnictví a vinařství má svůj počátek v dávné minulosti. Řízena mottem „Pohled do minulosti je někdy nejlepším průvodcem do budoucnosti.“ jsem si vytyčila jako jeden z cílů mé práce vytvořit přehled pramenů práva upravujících vinařství a vinohradnictví v chronologickém sledu, od nejstarších dochovaných norem až po současnou právní úpravu (1. a 2. kapitola mé diplomové práce). Nesnažila jsem se pouze o strohý výčet norem, ale i o jejich zařazení v historickém kontextu a o uvedení jejich příčin, následků a obsahu.

V návaznosti na chronologický přehled pramenů, končící současnou právní úpravou, dále shrnuji současný stav a předpokládaný budoucí vývoj vinohradnictví/vinařství z hlediska statistiky a vnitrostátní a unijní zemědělské politiky (3. kapitola mé diplomové práce). Pro rozšíření pohledu na současné vinohradnictví/vinařství jsem vytvořila přehled nejvýznamnějších organizací, které jsou ve své činnosti provázány s vinohradnictvím a vinařstvím. Tyto organizace jsem vymezila z hlediska předmětu činnosti, struktury, zákonné úpravy a jejich současného působení v těchto oborech (4. kapitola mé diplomové práce). Ve své práci se zabývám i srovnáním české a slovenské právní úpravy (5. kapitola mé diplomové práce).

Hlavním cílem bylo nahlédnout na současnou právní úpravu vinohradnictví a vinařství optikou de lege merenda, pohledem současného vinohradníka/vinaře. Pro tento účel jsem vytvořila anonymní dotazník, který jsem rozeslala vybraným vinařům a vinohradníkům z vinařské podoblasti Slovácko, jehož cílem bylo zjistit postoje respondentů na vstup ČR do EU v kontextu jejich vinohradnické/vinařské činnosti; jejich vztah k současné činnosti a významu jedné z nejznámějších institucí vinohradnictví/vinařství, k Vinařskému fondu ČR; dále to, zda a jak si dotazovaní ověřují, že je jejich vinohradnická/vinařská činnost po právu; názory respondentů a perspektivu a rentabilitu těchto oborů; a nakonec na to, co by chtěli vinohradníci/vinaři na současném právní úpravě těchto oborů změnit.

V závěru uvádím shrnutí poznatků, ke kterým jsem ve své práci dospěla, spolu s mými osobními názory na danou problematiku.

Diplomová práce vychází z právního stavu k 30.4.2012.

1. Vývoj právní úpravy vinařství a vinohradnictví na území ČR

V této části mé diplomové práce uvádím v chronologickém sledu prameny práva upravující vinařství a vinohradnictví na území ČR a jejich obsah. Mým cílem bylo vytvořit co nejúplnější přehled právního vývoje této oblasti. V oblasti nejstarších úprav vinohradnického a vinařského oboru uvádím z důvodu komplexnosti přehledu i zdroje informací o úpravě vinohradnických a vinařských vztahů, které se za prameny práva nepovažují (např. darovací smlouvy, berní knihy, výčty příjmů kostela).

1.1. Nejstarší doložené prameny

Historie právní úpravy vinařství a vinohradnictví na území České republiky sahá až do roku 276, kdy římský císař Probus nařídil vysazovat vinice v římských koloniích za Alpami a zrušil tak zákaz výsadby vinic císaře Domitiana z roku 91. Vinice byly vysázeny především v Rakousku, ale i na našem území byla v oblasti Pálavy prokázána výsadba vinic římskou posádkou Legio decima Gemina, Pia Fidelis.

Nejstarší právní norma týkající se vinohradnictví a vinařství, která je na našem území doložena, pochází z roku 1281. Jedná se o nejstarší dochovaný text viničního řádu a horenského práva¹. Tento text pochází od biskupa Dětricha, a vztahuje se na církevní majetky v okolí Kroměříže. Toto horenské právo se od pozdějších liší,

¹ Horenská práva jsou soubory právních norem, upravující práva a povinnosti majitelů vinic ve všech jejich činnostech, které se vinic týkají. Vztahovala se pouze na Moravu. Mají dva základní okruhy, židlochovický a mikulovský, kde židlochovické bylo přísnější, vyznačovalo se krutými tělesnými a hrdelními tresty. Mikulovské právo tělesné tresty ukládalo jen výjimečně. V širším slova smyslu můžeme horenským právem chápat viniční orgán nebo nárok zeměpána nebo gruntovního pána na určitou část výtěžku z vinohradu. I v Čechách vznikaly obdobné soupisy práv a povinností, nazývané artykulové viniční. Kromě odlišné působnosti místní měly i širší působnost osobní. Vztahovaly se na všechny, kteří se zúčastňovali obdělávání vinic, tedy na nákladníky hor viničních, vinaře, perkmistry a čeládku viniční.

Věcná působnost byla u horenských práv a artykulů viničních obdobná, jednalo se o úpravu pracovní doby, platů, plateb desátků, povinností souvisejících s viničními pracemi, omezení vodní eroze udržováním odtokových příkopů a úprava sankcí za porušení povinností a zákazů. Sankce byly kruté, přes peněžní pokutu a odseknutí ruky až po oběšení a upálení.

zejména tím, že se více zaobírá sousedským právem. Upravuje například krádeže, neoprávněný vstup na vinici a tresty za tyto prohřešky, které byly převážně tělesné.

V roce 1309 vzniká z důvodu stále rostoucího významu vinařství ve Falkensteinu u Mikulova tzn. horenská kniha, která upravuje horenské právo a viniční řád a vztahuje se na všechny otázky týkající se vinařství mezi Vídní a Brnem. Upravuje obdělávání a nakládání s vinicemi, řeší například situace, kdy se vinař o vinici nestará, kdy ji bezdůvodně vyklučí, nebo bez povolení založí.

Pro mnohé jihomoravské obce se falkensteinská horenská kniha stala vzorem pro úpravu svých právní vztahů. Ale zaváděly si mnohem přísnější tresty, takže se ve výsledku toto upravené moravské právo „falkensteinské“ od toho původního natolik lišilo, že falkensteinské horenské knize bylo bližší viniční právo mikulovské, které z něj ale paradoxně nevycházelo.

1.2. Vývoj od vlády Karla IV. po třicetiletou válku

Za vlády Karla IV. dochází k prosperitě českého vinařství, o které se zasloužil právě Karel IV., který rozvoj tohoto oboru svými nařízeními podporoval.

Dne 16.2.1358 vydal Karel IV. formou mandátu takzvané 1. privilegium, viniční řád a nařízení o zakládání vinic. Toto nařízení se vztahovalo na území Prahy a upravuje podmínky vzniku vinic a zřizuje se perkmistrovský úřad.

Dne 9.1.1370 vydává císař Karel IV. 2. privilegium, nařízení, kterým zakazuje v období od vinobraní, které se počínalo v den sv. Havla (16.10.) až do Provodu², do sv. Jiří (24.4), dovoz cizích vín do měst Českých a zakazuje v této době i cizí vína šenkovat. Výjimku uděluje městům Kutná hora, Písek a České Budějovice. Do tohoto zákazu nezahrnuje drahá vína vlašská a jiná cizozemská. Důvodem byla opět snaha o omezení konkurence a ochrana pražských vinařů.

Ve 3. privilegii z 6. 1. 1373 opět přikazuje, za účelem podpory pěstování domácí révy, aby se v hrazených městech neprodávala a nešenkovala hostinská vína pocházející

² Proveda je část oslavy Velikonoc, v současnosti se jedná o první neděli po Velikonocích, tzv. Bílou neděli Provodní. Původně byl Proveda staroslovanský pohanský jarní svátek zemřelých.

vně království Českého i přes celé léto, tzn. že se již zákaz šenkování cizích vín vztahuje na celý rok.

Dne 21.7. 1497 král Vladislav II. Jagelonský ve svém listu Starému městu pražskému potvrzuje všechny výsady týkající se viničních hor³ a zřizuje povinný zápis všech pražských vinic do gruntovních knih perkmistrovských podle jednotlivých viničních hor pod sankcí zákazu prodeje a dovozu vína do Prahy. Vinice mají být spravovány jeho úřadem a soudem. I přes toto nařízení se množí případy špatného zacházení s vínem a jeho falšování. Dochází k velkému vzestupu vinařství a plochy vinic v Čechách i na Moravě rychle rostou, což způsobuje nejasnosti a chyby v zápisech ve viničních gruntovních knihách. Král z obavy o zdravotní nezávadnost vína a ztráty na důchodech z vinic vyžaduje propracovaný viniční řád a přesnější tvorbu zápisů v gruntovních knihách. Proto roku 1515 vzniká nový podrobný viniční řád pro Prahu, který ve 21 artykulech řeší základní vztahy mezi nákladníky vinic⁴, vinaři⁵ a viniční čeládkou⁶:

V roce 1572 vrchnost vydává nový horenský řád pro Valtice, v roce 1586 pro Mikulov a v roce 1652 pro Dolní Dunajovice. Tyto řády jsou koncipované velmi obdobně, vrchnost si v nich přivlastňuje rozhodovací právo ve sporech o vinice a mění i koncepci sankcí, upouští od tělesných trestů a zavádí tresty peněžité.

Roku 1579 dochází na Moravě ke zdanění obchodu s vínem. Výše daně se liší podle druhu vína. Za vědro vína domácího činí daň jeden groš, z vína rakouského, které se prodávalo či převáželo do ciziny, čtyři groše. Vědro vína rýnského a uherského bylo zdaněno šesti groši, víno sladké patnácti.

V roce 1589 vzniká řád lounský, jeden z nejuspořádanějších mimopražských řádů. Skládá se ze tří částí. Ta první ve svých devíti artikulích popisuje práva a povinnosti perkmistrů, jako byla kontrola vinohradů, řešení sporů, stanovování mezd dělníkům, vazačkám a sběračkám. Druhá část obsahovala patnáct artikulů a určovala

³ Viniční hora je svažitý pozemek určený k založení vinice. Velmi často se původně jednalo o pastviny nebo o pusté areály. Majitelé půdy – král, církev, šlechta či město - zakládání vinic podporovali, protože nájemci půdy jim pak odevzdávali desátky, popř. platili pachtovné. Někdy majitelé půdy vinici založili sami a poté ji rozdělili mezi zájemce.

⁴ Nákladník je osobou, která nese náklad na určité podnikání, z něhož má zisk. V tomto případě byli nákladníci majitelé nebo provozovatelé vinic. Kromě nákladníků hor viničních existovali i nákladníci dolu, nákladníci piv, aj.

⁵ Vinař byl přední dělník, jehož úkolem bylo najímat ostatní dělníky a organizovat práce na vinici.

⁶ Za viniční čeládku se považují nádeníci.

práva, povinnosti a zákazy pro nákladníky a menší pány, převážně v jejich vztahu vůči dělníkům. Upravovala se zde například povinnost sběru housenek, zákazy, nákladníci nemohli dovolit čeládce, aby přespávala v budovách na vinici, aby sbírala ve vinici réví, prodávala zakořeněné výhony z vinice, aj. Ve třetí části se ve dvaceti sedmi artikulech vymezují povinnost viniční čeládky a vinařů, mezi které patřila například kontrola dodržování viničního řádu, vybírání pokut a trestání, zákazy, jako zákaz rozdělování ohně, křičení a povykování při cestě domů, pálení starých viničních kůlů aj.

1.3. Vývoj od třicetileté války po vznik prvního vinařského zákona

V následujícím období dochází z hospodářských a sociálních důvodů ke stagnaci ve vytváření nových právních úprav vinohradnictví a vinařství. Přichází třicetiletá válka, vinice pustnou a vinařský obor upadá. Po válce se poddanské vinice obnovují velmi pozvolna, zmíněk o úpravě vinohradnictví není mnoho. Mezi nejdůležitější událost tohoto období můžeme zařadit to, že se městu Znojmu dostalo dne 23.4.1677 psaného horenského práva. Jeho odlišnost můžeme spatřovat v tom, že hlavním horním orgánem bylo podle tohoto práva direktorium tří radních a že spadá pod práva městská. Toto právo se zabývá údržbou vinohradů, pořádkem a pracovním právem. Vychází z práva mikulovského. Vrchnost je z nedostatku poddanských vinic nucena rozšiřovat vinice vlastní, které jí obdělávali poddaní v rámci robotních povinností. Zlom přichází v roce 1775, kdy Marie Terezie vydává robotní patent, dochází ke snížení robotních povinností a v důsledku toho je vrchnost nucena redukovat a odprodávat své vinice, protože se jí nedostává pracovních sil. Dochází ke zrušení horenských organizací.

Právní úprava samotného vinařství a vinohradnictví přichází až v roce 1783, kdy rakouský císař a král český Josef II. zrušil svým patentem všechny staré viniční řády, horenská práva a vrchnostenskou ochranu a dne 22.10.1784 vydal ústřední viniční řád pro Moravu zvaný Všeobecné vinohradnické nařízení pro Markrabství moravské.

Zaniká tak vinařská a soudní samospráva a je zrušena působnost místních horenských soudů na Moravě.

Zájem o víno stále klesá, situace se ještě horší zrušením roboty v roce 1848, do popředí se dostává pivo a tvrdý alkohol, nápoje průmyslové generace. Dne 1.10.1850

se ruší celní linie mezi Rakouskem a Uherskem, na náš trh se dostávají levná uherská vína, kterým nedokážeme konkurovat. Vinic ubývá a zemědělci se zaměřují na pěstování cukrové řepy. Roku 1851 dochází ke zrušení vinařských cechů, díky čemuž se vinařská pospolitost zcela rozpadá.

Dne 7. 12.1862 jsou v Rakousku zákonem č. 103 zrušeny lenní vztahy⁷. Prováděcí alodifikační zákony⁸ pro jednotlivá království a země jsou vydávány v letech 1867 až 1869.

Dne 3.4.1875 je vydán zákon č. 61 říšského zákoníku, o opatření k bránění se proti révokazu, který je dne 27.6.1885 doplněn dalším zákonem a nařízením ministerstva zemědělství z 9.3.1903.

Mšice révokaz, *Viteus vitifolii*, byla do Evropy zavlečena z Ameriky a po roce 1860 se stává pro celé evropské vinařství katastrofou. Výše uvedené právní předpisy pak zakazují převážet révu, kůly, sazenice a další materiál ze zamořených oblastí do nezamořených. I přes tato opatření se u nás révokaz v roce 1890 objevuje a navzdory snaze ochránit vinice chemickými prostředky je nakonec nutné vinice obnovovat štěpením české révy na révu americkou, která je proti révokazu odolná. Od té doby u nás platí zákaz vysazování evropské pravokořenné révy, révu je nutno štěpit na americké podnože. K problematice révokaza se vztahuje i nařízení c.k. moravského místodržitelství č. 69/1907 Sb., které upravuje zákaz obchodu s révou a kůly révovými mezi infekční moravskou a dolnorakouskou oblastí a oblastmi nenakaženými. Dále obsahuje seznam všech nakažených oblastí, který jsou 13.10.1910 dalším nařízením aktualizovány.

Dne 21.7.1880 je vydán zákon č. 120 o připravování a prodávání nápojů vínu podobných s provádějícím nařízením ze dne 16.9.1880, který reaguje na rozšiřující se případy falšování vína. Rozděluje nápoje do tří kategorií – vína přirozená, vína strojená (vyráběná bez hroznových šťáv a jen napodobující chuť vína) a polovina (nápoj s určitým obsahem vína nebo moštu, který byl doplněn jinými látkami, např. lihem, cukrem, aj.). Dále zákon upravuje daň, prodej a klamavá označení vín strojených a polovin.

⁷ Objektem lenního vztahu je půda, kterou senior – vrchní vlastník, propůjčuje k užívání vazalovi – vlastníku uživatelskému.

⁸ Alodifikační zákony upravují zrušení lenního svazku, vazal nabývá plného vlastnictví k bývalému lénu.

1.4. První vinařský zákon a následující vývoj

První vinařský zákon na našem území byl vydán 12.4.1907 za Rakouska-Uherska, v době velké krize vinohradnictví jako zákon č. 210 říšského zákoníku o obchodu s vínem, vinným moštem a vinným rmutem. Platil pro země rakouské, tedy i pro země Koruny české. Výňatek tohoto zákona musel být vyvěšen na viditelném místě ve všech vinárnách a sklepech.

Obsahoval přesnou definici réвовého vína, vinného moštu a vínovitých nápojů, mezi které spadaly patěšky (Nápoj připravený vyluhováním zkvašených nebo nezkvašených matolin, případně připravený kvašením matolin. Přidávala se do něj voda a povoleny byly i různé přísady.), rozředěné víno (vinný mošt nebo víno s vodou), kvasnicové víno (kvasnice nebo jiné usedliny s vodou) a směsi vína (s vínovitými nápoji, víny z bobulí nebo ovoce, medovinou, sladkými víny nebo nápoji vínu podobnými). Dále zákon upravoval falšování vína a určoval, které procedury se za falšování nepovažují a vyjmenovával povolené manipulace s vínem. Mezi manipulace zakázané, které se již považovaly za falšování, spadalo například přidávání voňavých látek, kuchyňské soli, umělých sladidel. Naopak povoleny byly určité způsoby barvení, odbarvování a osvěžování. Jako dozorčí orgán byly stanoveni sklepní inspektoři, kteří měli právo vstupu do místa, kde se vína vyráběla, čepovala nebo uchovávala.

Na Slovensku měl působnost vinařský zákon uherský z roku 1908. V letech 1911, 1912 a 1917 vzniká na úrovni rakouského práva tzv. potravinový kodex – Kodex Alimentarius austriaticus, souhrn právních předpisů pro jednotlivé výrobky, včetně jejich popisu, složení a kontroly. Ve třicátých letech došlo k aktualizaci a přeložení tohoto kodexu, který potom Československo přejalo jako Potravinový kodex československý, který platil až do roku 1954.

Po vzniku Československa v roce 1918 jsme pro samotnou úpravu vinařství a vinohradnictví převzali pro Čechy a Moravu zákon rakouský z r. 1907 a pro Slovensko a Podkarpatskou Rus zákon uherský z r. 1908. Tato dualistická úprava u nás byla platná do roku 1954.

Při nástupu socialismu v roce 1948 byl v oboru vinařství a vinohradnictví stanoven cíl vyrovnat se sovětským kolchozům. Soukromé pozemkové vlastnictví je považováno za překonané a dochází ke kolektivizaci půdy. Úprava vinařství a vinohradnictví se realizuje skrze pětileté plány.

V prvním pětiletém plánu z roku 1949 až 1953 byly stanoveny přesné postupy, jak z nefunkčních rozptýlených vinic s malou rozlohou vytvořit funkční vinařský průmysl, který byl po Druhé světové válce takřka zlikvidovaný. Byl kladen důraz na kvantitu, na dosažení stejného množství vína, jaké produkovaly ostatní evropské země. Proto docházelo ke snahám o co největší sklizeň, ohled na vyzrállost hroznů se příliš nebral, nízká cukernatost se řešila doslazováním řepným cukrem. Všechny hrozny se zpracovávaly společně, často bez ohledu na odrůdu.

V dalších pětiletých plánech se zavádělo více mechanizace v zemědělských pracovních postupech, přešlo se k plánované výsadbě nových vinic a individuální rozdrobené vinice se spojovaly v družstevní velkovýroby. Společné hospodaření snížilo náklady a rizika. Cílem bylo zajistit naší zemi ve vinařském průmyslu soběstačnost, aby import sloužil pouze jako zpestření.

V roce 1954 byla zrušena platnost vinařského zákona z roku 1907, uherského zákona z roku 1908 a Potravinového kodexu československého. Všechny tyto předpisy byly nahrazeny Československou státní normou č. 567741, předpisem nižší právní síly s celostátní působností. V této normě byly upraveny základní názvosloví, jakostní požadavky, technologické postupy, balení, skladování a doprava vína. Norma rozlišovala tržní druhy vína (víno bílé, červené, klaret, přírodní sladké, dezertní a šumivé) a zaváděla třídění vína z obchodního hlediska (známková vína, typová vína, odrůdová, výběry a směsi). Obsahovala též zákazy v oblasti technologických postupů a manipulace s vínem.

Po Československé státní normě přichází v roce 1964 norma zákonná - zákon č. 61/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby. Tento zákon byl velmi obecný, upravoval celou rostlinnou výrobu v oblasti šlechtění, povolování odrůd, sadby, ochrany proti škůdcům, chorobám rostlin, plevelům a jiným škodlivým činitelům. Dále upravoval zkušebnictví, odbornou státní kontrolu a ústřední řízení. Jedinou známkou toho, že by některé oblasti rostlinné výroby vyžadovali speciální úpravu, byla část čtvrtá zákona,

kde byly upravovány některá zvláštní odvětví rostlinné výroby - chmelařství, ovocnářství a vinařství. Nejednalo se ovšem o žádnou podrobnou úpravu této problematiky, šlo pouze o tři paragrafy. V úpravě vinařství najdeme povinnosti pěstitelů - řádné ošetřování vinic, kácení zcela odumřelých keřů, klučení přestárlých vinic, povinnost zajišťovat si potřebný školkařský materiál. Úprava obsahuje i Státní odrůdovou knihu. Ta určovala odrůdy, používané u nás pro výrobu vína a zmiňovala interspecifických odrůdách. Dále zde byla stanovena nutnost souhlasu národních výborů s klučením zdravých vinic určité rozlohy.

Úprava vinohradnictví se v tomto zákoně vůbec nenachází.

Zákon je účinný až do roku 1998, ovšem již od roku 1995 byl úpravě vinařství a vinohradnictví věnován zvláštní zákon a tato úprava byla ze zákona č. 61/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby, vyňata.

Další právní úprava vinohradnictví a vinařství již v socialismu nenásledovala. Přestože byla v těchto dobách nejdůležitějším ukazatelem masovost a kvantita, byla česká vína relativně kvalitní a jakostní. Touha tohoto režimu vyrovnat se ostatním zemím a stát se nezávislým na dovozu velkou mírou přispěla k rozvoji upadajícího vinařského oboru.

Změna politické a společenské situace po roce 1990 dala vzniknout pozemkové reformě. Ta se formou restitucí snažila navrátit majetek původním subjektům, kterým byl odňat v letech 1948 až 1989 a formou privatizace převádět majetek státu na jiné fyzické a právnické osoby. Restituce se staly pro vinařství pohromou, protože noví vlastníci většinou neměli k vinařství a vinohradnictví vztah. Mnoho vinic zůstalo ležet ladem. K ústupu vinařského oboru pomohla i velká cenová konkurence dotovaných zahraničních vín.

Jako reakci na vzniklou situaci zavedlo v roce 1994 ministerstvo zemědělství přímé dotace na obnovu vinohradů, čímž zastavilo úpadek českého vinařství.

1.5. Vinařský zákon z roku 1995 a jeho novely

Vznikem nového vinařského zákona se zlepšila kvalita prodávaného vína a české jakostní víno bylo kvalitativně srovnatelné s německou a rakouskou konkurencí. Tento

zákon upřednostňoval kvalitu před kvantitou, čímž inicioval výrobu přívlastkových vín a potlačil konzumaci nekvalitních vín často distribuovaných v tetrapakových obalech. Přispěl tak ke zkvalitnění vinařství i celkovému zvýšení kultury konzumace vína.

1.5.1. Vinařský zákon z roku 1995

Dne 1. 9. 1995 nabyl účinnosti zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství⁹. Dosavadní úprava vinařství a rostlinné výroby ve společném zákoně č. 64/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby, nerespektovala specifické potřeby vinařů a vinohradníků. Z tohoto důvodu byl návrh opět zahrnout úpravu vinařství a vinohradnictví do zákona s širší věcnou působností zavrhnut a po vzoru sousedních zemí se i u nás prosadila úprava samostatným zákonem. Tento zákon se stal prvním vinařským zákonem vydaný ve středoevropských postkomunistických státech po roce 1945. Mezi hlavní důvody jeho vzniku můžeme řadit i zastaralost a překonanost dosavadní právní úpravy, která navíc neodpovídala mezinárodním předpisům, například asociační dohodě s ES, na kterou navazovalo usnesení vlády ČR č. 396/1991 Sb., o zabezpečení slučitelnost českého právního řádu s právem ES. Byla nutná i úplná přestavba systému technických norem.

V zákoně č. 115/1995 Sb. ovšem nebyly zapracovány všechny platné předpisy ES, pracovalo a porovnávalo se pouze s 29 nejdůležitějšími z nich. Především s nařízením Rady (EHS) č. 822/87 o společné organizaci trhu s vínem, nařízením Rady (EHS) č. 823/87, kterým se stanoví zvláštní opatření vztahující se ke kvalitním vínům produkovaným v určených oblastech, nařízením Rady (EHS) č. 2392/89 k všeobecné regulaci značení a prezentace vína a hroznového moštu a nařízením Rady (EHS) č. 2332/92, o šumivých vínech vyrobených ve Společenství.

Ovšem ani tyto normy nebyly zapracovány do zákona zcela. Zákon ve své úpravě respektoval naše reálné možnosti, které byly omezeny ekonomickými, technickými, organizačními a zvyklostními faktory. Důsledkem byla pouze částečná slučitelnost tohoto zákona s předpisy ES.

⁹ Zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, dále uváděn jako zákon č. 115/1995 Sb.

Zákon byl poměrně stručný, obsahoval 26 § rozdělených do šesti částí a tří článků.

Část „Obecná ustanovení“ vymezovala předmět úpravy, kterým byla ochrana vinné révy a révového vína a úprava vedení vinohradnické a vinařské evidence. Zaváděla legální definice pojmů jako vinohradnictví, réva vinná, vinice, révový mošt, révové víno, pěstitel révy vinné, výrobce révového vína aj. Velmi stručně s odkazem na zvláštní zákony zde byl definován Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský ČR. Část „Vinohradnictví“¹⁰ územně dělila pěstování vinné révy na vinařské regiony, oblasti a obce. Ve věci révových sazenic, které je možné používat pro zakládání vinic, odkazovala na zvláštní zákon. Úprava zabezpečení pravosti révy vinné byla v souladu s ustanovením nařízení Rady ES 3302/90 laying down detailed rules on the transfer of rights to replant vines.

Část „Vinařství“¹¹ zavedla nový způsob zařídování révového vína podle cukernatosti na stolní, jakostní a s přívlastkem. Podrobněji u každého typu upravovala cukernatost, přídavek jiných révových vín a označení. Používání rafinovaného cukru je výrazně omezeno. Dále se zde deklarovaly povinnosti a omezení výrobce při výrobě révového vína a uvádění révového vína do oběhu s častými odkazy na zvláštní předpisy a právní předpisy ministerstva. Upravuje se balení vína, označování vína, skladování, odběr vzorků a prodej nalévaného révového vína. Povinnost výrobce sledovat jakost vína byla v souladu s nařízením Rady ES 2048/89 laying down general rules on controls in the wine sector. Ovšem již v důvodové zprávě k tomuto zákonu je bez skrupulí přiznáváno, že úprava přípustných objemů obalů pro víno evropské směrnicí Rady ES 75/106 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se zhotovení některých kapalných výrobků v hotovém balení podle objemu, neodpovídá. Naše úprava specifikuje možné objemy obalů pouze u vín s přívlastkem, zatímco evropská směrnice specifikuje přípustné objemy pro všechny vína bez rozlišení jakostních tříd. Úprava označování a skladování sice požadavkům nařízení ES 355/79 laying down general

¹⁰ Dle tohoto zákona se vinohradnictvím rozumí pěstování révy vinné na vinici, výroba podnožové révy, roubů, révových sazenic, výsadba a ošetřování vinic a sklizeň hroznů.

¹¹ Vinařstvím se dle tohoto zákona rozumí výroba vína, tj. zpracování hroznů na révové víno včetně jeho přetáčení, školení, skladování a lahvování za účelem uvádění révového vína do oběhu.

rules for the description and presentation of wines and grape musts odpovídá, ale toto nařízení upravuje i podmínky při dopravě, které do zákona zahrnuty nebyly.

Část „Vinohradnická a vinařská evidence“ se zabývala evidencí vedenou Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským. Této evidenci podléhají všechny vinice. Tato část neodpovídala požadavkům nařízení ES 1153/75 prescribing the form of accompanying documents for wine products and specifying the obligations of wine producers and traders other than retailers, které upravuje i způsob vedení evidenčních knih, které zákon zcela opomíjí. Podrobnější úpravu evidence nacházíme v prováděcí vyhlášce k zákonu.

Část „Dozor“ specifikovala orgány dozoru, kterými jsou Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský pro vinohradnictví a Česká zemědělská inspekce pro vinařství. Upravuje obsah činnosti orgánů, oprávnění a povinnosti jsou upraveny ve zvláštním zákoně. Jsou zde stanoveny pokuty. Provádění dozoru je v souladu s nařízením Rady ES 2048/89 laying down general rules on controls in the wine sector. Toto nařízení ovšem upravuje i součinnost uznaných kontrolních pracovišť v různých zemích, které naší úpravě chybí. V určování výše sankce se zákonodárce inspiroval právní úpravou vinohradnictví v SRN.

Tento zákon byl proveden vyhláškou ministerstva zemědělství číslo 189/1995 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů.

Zákon č. 115/1995 Sb. se bohužel postupem času ukázal jako nedostačující. V porovnání s předchozím zákonem z roku 1907 a s tehdejším evropským právem chybí v zákoně č. 115/1995 Sb. úprava mnoha záležitostí. Proto již v roce 1995 požadovala Českomoravská vinohradnická a vinařská unie (dnešní Svaz vinařů České republiky) jeho novelu. V roce 1996 byly zahájeny práce na přípravě této novely, jejíž účinnost se plánovala k 1. 9. 1999. Zdrojem byly praktické zkušenosti, které byly získány používáním zákona č. 115/1995 Sb. a normy Evropského společenství, nařízení a směrnice ES. Tato nařízení a směrnice upravující vinařství a vinohradnictví vznikaly od roku 1962, kdy vznikla společná organizace trhu s vínem. V době započetí prací na novele čítaly nařízení a směrnice přes 100 kusů. Vycházely z národních úprav

evropských zemí, především Itálie, Francie a Německa. Česká úprava vinařství a vinohradnictví se ovšem s úpravou evropskou od 40. let rozcházel, proto bylo nutné ji s evropskou sjednotit. Tento proces sjednocování byl naplánován do tří etap, kde první etapou byla novelizace vinařského zákona, která měla zajistit soulad s právem ES v zásadních záležitostech. Plánovaný konec byl v roce 1999. Druhou etapou bylo vytvoření nového vinařského zákona, plně kompatibilního s normami ES, které zahrnují přes tisíc stran textu. Počítalo se i s programem Agenda 2000, kterým se měl skrze novely předpisů ES reformovat tržní řád vína v EU. Plánovaný konec druhé etapy měl přijít v roce 2002. A třetí etapou bylo vytvoření dalšího vinařského zákona v době před vstupem ČR do EU. Z něj měla být vypuštěna všechna ustanovení ES, protože ta pro nás budou po vstupu do EU implicitně platná a není je tedy nutné je znovu zahrnovat do vnitrostátní úpravy. Vinařský zákon by pak měl upravovat pouze ty záležitosti, k jejichž úpravě budeme zmocněni, a ty, které v evropských předpisech upraveny nebudou.

1.5.2. První etapa sjednocování

První etapa sjednocování, plánovaná novela zákona, kterou již v roce 1995 požadovala Českomoravská vinohradnická a vinařská unie (tato Unie v roce 1997 přednesla vypracovaný soubor chyb a vad zákona č. 115/1995 Sb., a požadovala, aby byly novelou odstraněny) byla nakonec účinná až k 20.8.2000. Tato novela v podobě zákona č. 216/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, byla velmi komplexní. Zasáhla většinu ustanovení a sjednotila vnitrostátní úpravu vinohradnictví a vinařství s normami ES. Byla zpracována na základě nově vydaného nařízení Rady (EHS) č. 1493/99 o společné organizaci trhu s vínem a byly do ní zapracovány i další předpisy ES týkající se oblasti vinohradnictví a vinařství.

V této novele nebylo upraveno omezení práva na opětovnou výsadbu ve smyslu nařízení EHS č. 822/1987 on the common organization of the market in wine. Nebyl zřízen ani Vinařský fond, který měl vzniknout v souvislosti s vytvářením institucí podle EU. Harmonizace s předpisy EU proběhla pouze ze 40 % - především z důvodů

nedostatečné technické, materiální a technologické vybavenosti našich vinohradníků a vinařů.

Pro srovnání uvádím vymezení pojmu vinařství a vinohradnictví ze zákona č. 115/1995 Sb. a č. 216/2000 Sb.:

Vymezení pojmu vinařství ze zákona č. 115/1995 Sb.: „*Vinařstvím (se rozumí) výroba vína, tj. zpracování hroznů na révové víno včetně jeho přetáčení, školení, skladování a lahvování za účelem uvádění révového vína do oběhu.*“¹²

Vymezení pojmu vinařství ze zákona č. 216/2000 Sb.: „*Vinařstvím (se rozumí) zpracování hroznů, rmutů, moštů nebo vína na víno, stáčení, školení, skladování a plnění vína do obalů, označování vína a vinných produktů a uvádění vína a vinných produktů do oběhu.*“¹³

Vymezení pojmu vinohradnictví ze zákona č. 115/1995 Sb.: „*Vinohradnictvím (se rozumí) pěstování révy vinné na vinici, výroba podnožové révy, roubů, révových sazenic, výsadba a ošetřování vinic a sklizeň hroznů.*“¹⁴

Vymezení pojmu vinohradnictví ze zákona č. 216/2000 Sb.: „*Vinohradnictvím (se rozumí) výsadba a pěstování révy vinné na vinici k produkci vinných hroznů, sklizeň hroznů nebo révových roubů, výsadba a pěstování révy podnožové, výroba sazenic révy vinné nebo sazenic révy podnožové.*“¹⁵

Při srovnání pojmů vinařství a vinohradnictví je patrné, že je zákon č. 216/2000 Sb. značně rozšířil. Pod pojem vinařství byly zahrnuty i činnosti, při kterých se na víno zpracovává rmut, mošt a víno a kdy se uvádí víno a vinné produkty do oběhu. Pojem vinohradnictví byl upřesněn a rozšířen (např. o sazenice révy podnožové). Dle mého

¹² Česko. Zákon ze dne 26. května 1995 o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů. Sbírnka zákonů, Česká republika, 1995, částka 30, s. 1620. (Dále citováno jako Zákon č. 115/1995 Sb.)

¹³ Česko. Zákon ze dne 27. června 2000, kterým se mění zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, Sbírnka zákonů, Česká republika, 2000, částka 65, s. 3085. (Dále citováno jako Zákon č. 216/2000 Sb.)

¹⁴ Zákon č. 115/1995 Sb., s. 1620.

¹⁵ Zákon č. 216/2000 Sb., s. 3084

názoru tak novela reagovala na situaci, která vyplynula z praktické aplikace předchozího zákona, kdy mnohé činnosti s těmito obory úzce související nebyly dle zákona pod pojem vinařství/vinohradnictví zahrnuty, což mohlo způsobovat právní nejistotu.

Se zákonem č. 216/2000 Sb. souvisí i nařízení vlády č. 342/2002 Sb. ze dne 10. července 2002 o způsobu a podmínkách poskytování podpor výsadby vinic, obnovy vinic a propagace odbytu vín. Nařízení vlády upravuje žádost o poskytnutí podpory výsadby vinice a obnovy vinice spolu s požadavky na žadatele, které musí splňovat, aby o podporu mohl žádat, vzor žádosti, přílohy, které je nutné k žádosti připojit, žádost o poskytnutí podpory propagace odbytu vín spolu s požadavky na žadatele, které musí splňovat, aby o podporu mohl žádat, vzor žádosti, přílohy, které je nutné k žádosti připojit, dále důvody pro zamítnutí žádosti, způsob stanovení výše návratné podpory a nenávratné podpory a způsob stanovení výše podpory propagace odbytu vín a rozhodnutí o poskytnutí podpory výsadby vinice a obnovy vinice a rozhodnutí o poskytnutí podpory propagace odbytu vín.

1.5.3. Druhá etapa sjednocování

Druhá novela vinařského zákona, zákon č. 50/2002 Sb.¹⁶, přichází 11.1.2002. Tato novela rozšiřuje čtvrtou část zákona o paragrafy upravující Vinařský fond, právnickou osobu se sídlem v Brně, která má v taxativně vyjmenovaných případech postavení orgánu veřejné moci. Jedná se o organizaci se státní účastí, která podporuje vinohradnictví a vinařství. Orgány fondu jsou Rada Fondu, ředitel Fondu a Dozorčí rada Fondu.

Rada Fondu je nejvyšší orgán, skládá se ze 12 členů jmenovaných ministrem zemědělství s tříletým funkčním obdobím. Ze svých řad pak Rada volí předsedu a místopředsedu. Do působnosti rady patří předkládat návrh finančního plánu, předkládat účetní závěrky a statut Fondu Dozorčí radě, rozhodovat o poskytování

¹⁶ Zákon č. 50/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, ve znění zákona č. 216/2000 Sb., a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, dále uváděn jako zákon č. 50/2002 Sb.

podpor z prostředků Fondu, jmenovat ředitele Fondu a stanovovat výši jeho MZedy, schvalovat jednací řád a vypracovávat výroční zprávu a předkládat ji Dozorčí radě a Poslanecké sněmovně. K přijetí usnesení Rady je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů Rady zastupujících pěstitele a nadpoloviční většiny všech členů Rady zastupujících výrobce vína.

Ředitel Fondu je zaměstnanec Fondu, který zastupuje Fond navenek, provádí jeho rozhodnutí a řídí výkon jeho činnosti. Je odpovědný Radě.

Dozorčí rada Fondu je kontrolním orgánem, který kontroluje hospodaření s majetkem Fondu, kontroluje poskytování podpor Fondu, kontroluje činnost Fondu a Rady, posuzuje výroční zprávu a schvaluje statut, účetní závěrku a finanční plán Fondu. Má sedm členů, které volí na čtyři roky Poslanecká sněmovna.

Dále jsou zákonem upravovány příjmy Fondu (odvody z vína, vinic, finanční podpora státu, penále, dary a úroky) a možnost použití prostředků Fondu (podpora výsadby a obnovy vinic, výroby a propagace vín, pokrytí provozních nákladů).

V této podobě zákon č. 115/1995 Sb. platil až do 27.5.2004, kdy byl nahrazen současným zákonem č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů¹⁷. Nový zákon byl potřebná proto, že ani na základě novel zákona č. 115/1995 Sb., nebyla naše úprava plně v souladu s předpisy Evropského společenství. V průběhu let 2000 až 2002 došlo v předpisech Evropských společností k řadě změn, které se do původního zákona nepromítly. Jednalo se o bezprostředně závazné právní předpisy, které po vstupu České republiky do Evropské Unie platily přímo a jejich plný text nebylo možné zapracovat do našeho právního řádu.

Proto bylo zcela nezbytné vytvořit nový právní předpis plně slučitelný s předpisy ES.

¹⁷ Dále označován jako zákon č. 321/2004 Sb.

2. Současná právní úprava vinohradnictví a vinařství v ČR

Stěžejní předpis, který v rámci českých právních norem upravuje vinohradnictví a vinařství, je zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, ve znění zákonů č. 179/2005 Sb., č. 411/2005 Sb., č. 444/2005 Sb., č. 215/2006 Sb., č. 230/2006 Sb., č. 311/2008 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 281/2009 Sb. a č. 256/2011 Sb., který vznikl v realizaci třetí etapy sjednocování české a evropské problematiky vinohradnictví a vinařství. Jeho účinnost byla plánována k 1. květnu 2004 (den vstupu České republiky do Evropské unie), nakonec však byla odložena na 28. květen 2004.

Cílem vytváření nového zákona byla potřeba národního právního rámce pro bezprostředně závazná nařízení Rady a Komise. Tato nařízení obsahují základní povinnosti v oblasti vinařství a vinohradnictví. Národní úprava mohla obsahovat pouze podrobnosti a doplňující údaje. Texty nařízení zákon nesměl obsahovat. Konsolidovaná znění všech nařízení upravující vinohradnictví a vinařství měla v době vzniku zákona cca 700 stran textu. Proto je v zákoně samotném mnoho informativních ustanovení pod čarou s odkazem na předpisy ES, které konkrétní povinnosti stanovují. Množství těchto poznámek pod čarou není z právního hlediska optimální, nicméně zvyšuje se tak srozumitelnost zákona pro běžné vinohradníky a vinaře.

Zákon je dělen na pět částí. Část první je vyhrazena úpravě vinohradnictví a vinařství, část druhá změně zákona o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském. Zákon rozšiřuje kompetence tohoto Ústavu, které mu bylo nutno přiřadit z důvodu povinnosti České republiky vést Registr vinic. Část třetí je vyhrazena změně zákona o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Doplňují se nové povinnosti, které Inspekci z tohoto zákona vyplývají. Část čtvrtá mění zákon o správních poplatcích, určuje poplatky za hodnocení a zařídování vín. Pro tyto změny nám byly inspirací Německo a Rakousko. Část pátá upravuje účinnost zákona.

2.1. Vinohradnictví

2.1.1. Základní pojmy

Vymezení základních pojmů souvisejících s vinohradnictvím nacházíme v zákoně o vinohradnictví a vinařství v § 3. Původně zákon rozděloval základní pojmy do dvou skupin, kde v první skupině byly pojmy uvedeny pouze výčtem, pro jejich vymezení byl použit odkaz na předpisy ES. Tyto předpisy a jejich konkrétní články byly vyjmenovány v poznámkách pod čarou. Druhá skupina obsahovala pojmy, které byly definovány na vnitrostátní úrovni. Toto členění bylo ovšem zákonem č. 256/2011 Sb. odstraněno. Nyní zákon uvádí pouze ty pojmy, které sám vymezuje. Na předpisy ES již v zákonném vymezení základních pojmů neodkazuje.

Vinohradem nebo vinicí zákon rozumí zemědělsky obhospodařovanou půdu souvisle osázenou keří révy vinné jednoho pěstitele o celkové výměře větší než 10 arů, již ÚKZÚZ na základě žádosti přidělí registrační číslo. Dále se za vinohrad nebo vinici považuje vinice o celkové výměře menší než 10 arů, které Ústav na základě písemné žádosti přidělil registrační číslo. Vinohradem nebo vinicí je i vinice vyklučená, k níž Ústav neudělil právo na opětovnou výsadbu. Z uvedeného výčtu je patrné, že označování půdy pojmem vinohrad nebo vinice se neoddělitelně váže k registraci vydaném ÚKZÚZ a nikoli k rozloze osázené půdy nebo počtu keřů révy vinné. Vinohrad a vinice jsou v české právní úpravě pojmy synonymní. Není tomu tak například v slovenské právní úpravě, kde vinice je druh pozemku s trvalým porostem révy vinné včetně neproduktivních ploch. Vinohrad je pojem užší, je to obhospodařovaná plocha vinic, na které je vysazená réva vinná.

Vinohradnictvím je dle zákona pěstitelem provozovaná výsadba a pěstování révy na vinici za účelem produkce vinných hroznů, případně révových roubů, sklizeň vinných hroznů nebo révových roubů, výsadba a pěstování révy podnožové, za účelem produkce podnožových řízků nebo produkce révových sazenic. Při srovnání pojmu vinohradnictví s úpravou v zákoně č. 216/2000 Sb. je zde patrná nově zavedená strukturovanost textu a větší důraz na sémantiku („výroba sazenic“ je nahrazena „produkcí sazenic“). Úprava vinohradnictví je rozšířena o výsadbu a pěstování révy

na vinice za účelem produkce révových roubů a o výsadbu a pěstování révy podnožové, za účelem produkce podnožových řízků. Naopak byla z výkladu pojmu vyřazena výroba sazenic révy podnožové.

Pěstitelem se rozumí osoba, která provozuje vinohradnictví na vinici.

Révou se dle tohoto zákona rozumí réva rodu *Vitis L.*, spadající spolu s loubincem (známým pod lidovým názvem psí víno) do čeledi *Vitaceae Juss.* – révovité.

2.1.2. Pěstitelské oblasti

Pěstitelské oblasti jsou vinařské oblasti, jejichž počet byl účinností toho zákona snížen z šestnácti na dvě, a to na vinařskou oblast Morava a vinařskou oblast Čechy. Rozměrově se tak české vinařské oblasti přiblížily evropským. K tomuto rozdělení došlo i proto, že předpisy EU vyžadují, aby jakostní víno bylo zpracováno v té vinařské oblasti, v níž byly hrozny pro toto víno vypěstovány a sklizeny. Podle předchozí úpravy vinařských oblastí, podle které byly oproti současnému stavu v podobě menších územních celků, mohli mít vinaři problém tuto podmínku pro výrobu jakostního vína splnit. Větší oblasti jsou výhodnější i z důvodu větší zřetelnosti oblastní produkce vín v obchodní síti. Vinařské oblasti se nově dále člení na podoblasti. Vinařské oblasti, podoblasti, obce a tratě stanovuje Ministerstvo zemědělství prováděcím předpisem. Zprvu byl v zákoně uveden požadavek, aby MZe vycházelo při rozhodování o stanovování vinařských podoblastí, obcí a viničních tratí z aspektů, mezi které spadaly geografická poloha, svažitost, půdně klimatické vlastnosti a historické údaje, záznamy a poznatky. Tento požadavek byl odstraněn poslední novelou, zákonem č. 256/2011 Sb.¹⁸, protože znemožňoval klasifikovat jako tato prostředí i netradiční pozemky. Vinice vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti ve smyslu nařízení Rady (ES) č.

¹⁸ Zákon č. 256/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o vinohradnictví a vinařství), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, dále označován jako Zákon č. 256/2011 Sb.

1493/1999¹⁹, o společné organizaci trhu s vínem, a nařízení Komise (ES) č. 1227/2002 jsou ty vinice, které jsou osázeny odrůdami révy, zapsanými v seznamu odrůd. Vhodné odrůdy určuje Ministerstvo zemědělství vyhláškou.

2.1.3. Hektarový výnos

Do vzniku zákona č. 321/2004 Sb. nebyl hektarový výnos českým právem nijak limitován. Nicméně ve smyslu nařízení Rady (ES) č. 1493/1999 musí mít tento výnos pro produkci jakostních vín omezenou výši, proto byl tento limit do současného zákona začleněn. V současnosti činí nejvýše 14 tun vinných hroznů z jednoho hektaru vinice za příslušný vinařský rok. Výjimkou z omezení hektarovým výnosem je zemské víno. U tohoto vína předpisy ES limitování hektarového výnosu hroznů nepožadují.

Tento limit se na základě aplikační praxe uplatňuje na vinice pěstitele, nikoli na konkrétní vinařské oblasti, vinařské podoblasti, vinařské obce a viniční tratě, jak tomu bylo před účinností zákona č. 215/2006 Sb.²⁰.

2.1.4. Správa produkčního potenciálu

Tato problematika v předchozích zákonech řešena nebyla. Zahrnuje v sobě správu práv na novou výsadbu, která vychází z platných předpisů ES, zejména z nařízení Rady ES č. 1493/1999. Rozhodnutí o udělení těchto práv je náročné po odborné stránce a má závažné hospodářské důsledky. Je tedy odlišné od běžného správního řízení, a to devadesátidenní dobou vyřizování. Novou výsadbu je možné realizovat pouze na základě zvláštního povolení, protože po 30. dubnu 2004 není až na výjimky možné rozšiřovat českou viniční plochu. Tyto výjimky se projednávají u příslušné komise EU, musí být odůvodněné a splňovat určité podmínky. Dále správa produkčního potenciálu obsahuje správu práv na opětovnou výsadbu, která vychází zejména z nařízení Rady

¹⁹Nařízení Rady (ES) č. 1493/1999 o společné organizaci trhu s vínem. Dále uváděno jako Nařízení Rady (ES) č. 1493/1999.

²⁰ Zákon č. 215/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o vinohradnictví a vinařství), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, dále uváděn jako zákon č. 215/2006 Sb.

(ES) č. 1493/1999 a nařízení Komise (EHS) č. 1135/1970 on the notification of the planting and replanting of vines for the purposes of controlling the development of planting. Tato správa zabezpečuje uplatnění práva na opětovnou výsadbu vinic. Zmíněné právo jde darovat i prodat. Jako poslední správa produkčního potenciálu upravuje správu rezervy, která zabezpečuje využití práv na výsadbu vinic. Informace o podmínkách povolení nové výsadby a vzory žádostí jsou od účinnosti poslední novely dostupné na internetových stránkách MZe. Zpřístupnění dokumentů touto formou si klade za cíl zlepšení komunikace a úsporu nákladů, proto je možné podat zhruba polovinu formulářů elektronickou cestou (například prohlášení o nákupu, prohlášení o produkci a prohlášení o sklizni, naopak elektronickou formou není možné podávat například žádost o udělení práva na opětovnou výsadbu, žádost o převod práva na opětovnou výsadbu a oznámení o zvyšování/snižování obsahu kyselin). Elektronické podávání se setkalo s úspěchem, vinohradníci a vinaři jej využívají, 80 % veškeré produkce vína je hlášeno prostřednictvím elektronických formulářů.²¹ Nově se poslední novelou zavádí i možnost převodu práv na opětovnou výsadbu mezi vinařskými oblastmi. Zákaz této činnosti, který se nacházel v předchozích úpravách, se v praxi jevil jako zbytečný a omezující. Toto převedení práva na opětovnou výsadbu je bezplatné.

2.1.5. Nepovolená výsadba

Nepovolená výsadba je nový institut, zavedený na základně předpisů ES. Určuje povinnosti státu vůči porušovatelům a způsob nakládání s produkty vzniklými na nepovolených výsadbách.

2.1.6. Registr vinic

Registr vinic je neveřejný registr vedený Ústředím kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským, který obsahuje seznam registrovaných vinic, údajů o vinicích,

²¹ Zdroj: Okleštěk, L: Trend nárůstu využití elektronické komunikace vinařů s Registrem vinic pokračuje i letos, Vinařský obzor č. 11, ročník 104, Svaz vinařů ČR, Velké Bílovice, 2011, str. 564-565

pěstitelích, hodnocených a zaříděných vínech, kontrolách, produktech a evidenční knihy obchodních zprostředkovatelů.

Pěstitel má vůči ÚKZÚZ zákonem stanovené povinnosti, a to oznámit zrušení vinice a změnu údajů, které jsou vedeny v Registru, dále požádat o registrační číslo v případě výsadby nové vinice a prokázat vlastnické či nájemné právo k vinici, nelze-li toto právo ověřit v katastru nemovitostí. Doba, kterou má ÚKZÚZ na rozhodnutí o přidělení registračního čísla, byla novelou č. 215/2006 Sb. prodloužena z 30 dnů na 60 dnů od obdržení žádosti. Ve zvlášť složitých případech je možné lhůtu prodloužit i na 90 dnů. Novelou č. 256/2011 Sb. byl upraven postup, kdy vlastník pozemku nebo jeho pobyt není znám a postup při zjištění nesouladu mezi údaji vedenými v Registru a skutečností.

Dále zákonná úprava Registru vinic obsahuje informace o prohlášeních, které vinohradník musí podávat, konkrétně o prohlášeních o sklizni, produkci, nákupu a zásobách. V úpravě prohlášení o nákupu se praktickou aplikací zákona projevilo de facto nerealizovatelné současné znění zákona, které požaduje po každém (tedy i po jakékoli fyzické osobě, která koupila v libovolném množství víno, rmut nebo mošt pro svou osobní spotřebu) odevzdat prohlášení o nákupu.

Novelou č. 256/2011 Sb. došlo v rámci právní úpravy Registru ke změnám v termínech prohlášení o sklizni, prohlášení o produkci a prohlášení o zásobách. Dle předchozího znění zákona se v prohlášeních muselo vycházet ze stavu ke dni 30.11. a muselo být odevzdáno do 10.12. Aby se snížily administrativní náklady, byla doba, ze které muselo prohlášení vycházet, nově posunuta na 31.12., do doby účetní uzávěrky. Prohlášení se tedy musí odevzdat do 15.1. dalšího roku. Vzory hlášení jsou od účinnosti této novely zveřejněny na internetu, hlášení lze podávat elektronicky. Současná úprava Registru je v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1234/2007²² a nařízením Komise (ES) č. 436/2009²³.

²² Nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty ("jednotné nařízení o společné organizaci trhů"). Dále uváděno jako Nařízení Rady (ES) č. 1234/2007.

²³ Nařízení Komise (ES) č. 436/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o registr vinic, povinná prohlášení a shromažďování údajů pro sledování trhu, průvodní doklady pro přepravu vinařských produktů a evidenční knihy vedené v odvětví vína. Dále uváděno jako Nařízení Komise (ES) č. 436/2009.

2.2. Vinařství

2.2.1. Základní pojmy

Dle zákona o vinohradnictví a vinařství se vinařstvím rozumí zpracování vinných hroznů, rmutu, hroznového moštu nebo vína povolenými technologickými postupy, plnění produktu do obalu, označování produktu a jeho uvádění do oběhu. Oproti předchozímu zákonnému vymezení tohoto pojmu je nyní z definice vinařství odstraněno skladování, protože za situace, kdy bylo jakékoliv skladování považováno za vinařství, nebylo možné rozlišit dobu, kdy vinař víno skladuje za účelem jeho výroby, mění jakost produktu, a dobu, kdy víno skladováním pouze uchovává.

Za uvádění do oběhu se považuje nabídka produktu k prodeji, jeho prodej anebo jiná forma jeho nabídky ke spotřebě, včetně skladování pro potřeby prodeje, případně přepravy pro potřeby prodeje, nebo nabídky ke spotřebě.

Za výrobce se dle zákona považuje fyzická nebo právnická osoba, která vyrábí nebo označuje produkt za účelem jeho uvádění do oběhu.

Vinným nápojem se rozumí nápoj obsahující nejméně 50 % vína, vinným stříkem víno smíšené s vodou, sodovkou (sifonem) nebo minerálkou a víny poprvé uvedenými do oběhu pro účely odvodu do Vinařského fondu vína výrobce uvedená v prohlášení o produkci, jejichž množství je sníženo o 10 % technologických ztrát.

Po novele č. 256/2011 Sb. byly z vymezení základních pojmů odstraněny např. pojmy produkt, výroba nebo malovinař, který byl v rozporu s normami EU.

2.2.2. Povinnosti výrobců

Povinnosti výrobců jsou v zákoně o vinohradnictví a vinařství stanoveny v § 11, zcela na začátku úpravy vinařství. Obsahují oznamovací povinnosti výrobce, povinnost dodržovat požadavky na výrobu, jakost, zdravotní nezávadnost, na provozní a osobní hygienu při výrobě produktů. Dále povinnost odstranit vedlejší produkty vznikající při zpracování nebo výrobě produktů, povinnost oznámit Inspekci výrobu matolinového vína pro vlastní spotřebu, zajistit soustavnou kontrolu své produkce a vést a uchovávat

o tom evidenci. Mezi povinnosti výrobců nespadá oznamovací povinnost zahájení sklizně čerstvých hroznů, která byla odstraněna zákonem č. 215/2006 Sb.

Tyto povinnosti jsou obdobné těm, které nacházíme v předchozích právních úpravách a těm, které před účinností zákona č. 321/2004 Sb. obsahoval zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách.

2.2.3. Enologické postupy a ošetřování produktu

V úpravě enologických postupů zákon odkazuje na předpisy EU, konkrétně na Čl. 42 až 46 a přílohy č. IV až VI nařízení Rady (ES) č. 1493/1999, Čl. 3 až 7 nařízení Komise (ES) č. 1607/2000 a nařízení Komise (ES) č. 1622/2000²⁴.

Je zde například uveden zákaz jiné chemické konzervace, než je konzervace oxidem siřičitým, zákaz skladovat ovocné víno nebo jeho směsi v prostorách, kde se skladuje víno, není-li ovocné víno umístěno odděleně a zřetelně označeno nebo uchovávat v prostorách určených k výrobě, plnění nebo zpracování produktu látky, které jsou svým složením vhodné k tomu, aby byly užity k falšování produktu (například látky nahrazující mošt, aromatické látky, nedovolené prostředky k ošetřování vína apod.).

Dále zákon stanovuje, že k pokusným účelům mohou být na žádost povoleny i jiné enologické postupy nebo ošetření produktu. Subjektem, který tyto postupy povoluje, je od účinnosti zákona č. 411/2005 Sb.²⁵ inspektorát Státní zemědělské a potravinářské inspekce v Brně (podle předchozí úpravy tyto postupy povolovalo Ministerstvo zemědělství).

Novelou č. 256/2011S. bylo v úpravě enologických postupů v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1234/2007 povoleno v případě nepříznivých povětrnostních podmínek přikyselování produktů vyrobených z hroznů. V souladu s nařízením Komise (ES)

²⁴ Nařízení Komise (ES) č. 1622/2000, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 1493/1999 o společné organizaci trhu s vínem a zavádí se kodex Společenství pro enologické postupy a ošetření. Dále uváděno jako Nařízení Komise (ES) č. 1622/2000.

²⁵ Zákon č. 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dále označován jako zákon č. 411/2005 Sb.

č. 606/2009, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o druhy výrobků z révy vinné, enologické postupy a omezení, která se na ně použijí, byla zavedena možnost povolit i opakované přikyselování. Při vytváření novely zde byl ovšem kladen požadavek na nízkou administrativní a časovou náročnost, která vedla k zákonnému zmocnění ministerstva, aby problematiku přikyselování nemusela řešit vláda, jak tomu bylo v roce 2010.

2.2.4. Přirozený obsah alkoholu

V úpravě přirozeného obsahu alkoholu zákon uvádí postup po zvyšování přirozeného obsahu alkoholu. Výrobce je povinen svůj záměr oznámit formou hlášení nejméně 48 hodin před zvyšováním Inspekci. U jakostních vín s přívlastkem se zvyšování přirozeného obsahu alkoholu zcela zakazuje. U čerstvých hroznů, hroznového moštu, částečně zkvašeného hroznového moštu a mladého vína lze obsah alkoholu zvýšit při nepřekročení hodnot stanovených předpisy Evropské unie, konkrétně nařízením Rady (ES) č. 1234/2007, ale jen do té míry, při které by nedošlo k překročení hodnot stanovených tímto předpisem.

Po poslední novele zákona o vinařství a vinohradnictví je vzor hlášení o zvyšování cukernatosti uveden na stránkách MZe

2.2.5. Slazení

V úpravě slazení vína zákon o vinařství a vinohradnictví převážně odkazuje na předpisy Evropské unie. Možné způsoby slazení jsou upraveny v nařízení Rady (ES) č. 1493/1999. Slazení jakostních vín s přívlastkem se stejně jako v předchozím vinařském zákoně č. 115/1995 Sb. zakazuje, ovšem oproti předchozímu vinařskému zákonu současný zákon upravuje provádění hlášení před slazením. To je výrobce povinen podávat Inspekci. Vzor tohoto hlášení výrobce nalezne na internetových stránkách ministerstva.

2.2.6. Částečně zkvašený hroznový mošt

Částečně zkvašeným hroznový mošt neboli burčák může být spotřebiteli nabízen pouze v případě, jestliže pochází výlučně z vinných hroznů, které byly sklizeny a zpracovány na území České republiky, a to pouze v období od 1. srpna do 30 listopadu toho roku, kdy byly hrozny sklizeny (tato doba byla v porovnání se zákonem č. 115/1995 Sb. rozšířena, podle předchozí úpravy totiž bylo možno burčák prodávat až od 15. srpna).

Novela č. 215/2006 Sb. zavedla do této úpravy ještě požadavek na to, aby byly při nabízení burčáku viditelně umístěny informace o tom, že se jedná o částečně zkvašený hroznový mošt nebo-li "burčák" a kdo je jeho výrobcem. Důvodem byla vyšší ochrana spotřebitele.

2.2.7. Společná ustanovení pro označování produktu

V této části zákon odkazuje úpravu v nařízení Rady (ES) č. 1493/1999, nařízení Komise (ES) č. 753/2002²⁶ a nařízení Rady (ES) č. 1601/1991.

Na vnitrostátní úrovni poté zákon upravuje zákaz uvádění takových údajů, které poukazují na zesílený účinek (např. výrazu „zdravotní víno“) a slov jako „přírodní“, „pravé“ nebo „alternativní“. Dále upravuje povinnost uvádět u jakostního vína stanovené oblasti obsah zbytkového cukru, který zůstane obsažen v konečném produktu.

Stanovuje i možnost uvádět na obalu ocenění a medaile. Novela č. 256/2011 Sb. zrušila státní garance nezávislosti soutěží vín, MZe již soutěže a výstavy neuznává. Garantováno není ani nezneužívání označení ocenění, která jsou uvedena na etiketách. Za nezávislost soutěží vín ručí pořadatel.

Dále zákon umožňuje uvádět informace o tom, že víno splňuje požadavky církví a náboženských společností, zakazuje ovšem uvádění vín určených k náboženskému

²⁶ Nařízení Komise (ES) č. 753/2002, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla nařízení Rady (ES) č. 1493/1999 pro popis, označování, obchodní úpravu a ochranu některých vinařských produktů. Dále uváděno jako Nařízení Komise (ES) č. 753/2002.

použití na trh bez písemného souhlasu příslušné církve. Povoluje označování podle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství.

Novela zákona č. 256/2011 Sb. umožnila v souladu s nařízením Komise (ES) č. 607/2009²⁷ výrobci použít kód, kterým by se ztížila možnost falšování vína. Zákon upravuje požadavky na výrobce – musí se jednat o výrobce registrovaného, nesměla mu být v posledních pěti letech pravomocně uložena správní sankce za správní delikt týkající se evidence vinohradnictví a vinařství vyšší než 10 000 Kč a ani s ním nebylo v této věci zahájeno správní řízení. Výrobce musí být i plátce odvodů VF. V možnostech odebrání kódu zákon odkazuje na nařízení Komise (ES) č. 607/2009.

Společná ustanovení pro označování produktu upravují i označení „Chateau“, což je dle zákona „...*historický výraz spojený s typem oblasti a druhem vína vyhrazený pro vína pocházející z podniku, který skutečně existuje pod tímto názvem, nebo který je nazýván přesně tímto slovem.*“²⁸

Při tvorbě novely č. 256/2011 Sb. bylo zvažováno zrušení paragrafu upravujícího Chateau z důvodu špatného systémového zařazení a rozporem s projednávanou novelou nařízení Komise (ES) č. 607/2009. Tato novela se pro nás jevila velmi výhodou a naše úprava Chateau by nám bránila v jejím přijetí. Nakonec však v zákoně úprava Chateau zůstala, byla pouze rozšířena, zpřísněna a upřesněna. Novela nařízení, která by se neslučovala s českou úpravou Chateau, nebyla schválena.

2.2.8. Klasifikace vín

Zemské víno je nová kategorie vína, která vznikla účinností novely č. 256/2011 Sb. a nahradila kategorii stolní víno, protože ta byla reformou Společné organizace

²⁷ Nařízení Komise (ES) č. 607/2009, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o chráněná označení původu a zeměpisná označení, tradiční výrazy, označování a obchodní úpravu některých vinařských produktů. Dále uváděno jako Nařízení Komise (ES) č. 607/2009

²⁸ Česko. ZÁKON ze dne 20. července 2011, kterým se mění zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o vinohradnictví a vinařství), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Sbírka zákonů, Česká republika, 2011, částka 89, s. 3066. (Dále citováno jako zákon o vinohradnictví a vinařství č. 321/2004 Sb.)

zemědělských trhů zrušena. Před touto úpravou bylo zemské víno pouze mezistupněm mezi vínem stolním a jakostním. V úpravě zemského vína je náš právní řád přísnější než minimální hodnoty stanovené předpisy EU. Dle předpisů EU musí být víno, které je označováno jako zemské, minimálně z 85% hroznů z vinařské oblasti, kterou je označeno. Naše úprava požaduje 100%. Důvod je ten, že naše vinařské oblasti jsou natolik veliké, že není zapotřebí čerpat hrozny z okolních oblastí.

Za zemské víno považujeme víno, které bylo vyrobeno z hroznů révy vinné sklizených na území České republiky, které jsou vhodné pro výrobu jakostního vína stanovené oblasti nebo z odrůd, které jsou uvedeny v seznamu odrůd stanovených prováděcím právním předpisem. Je vyrobeno z hroznů, které dosáhly nejméně 14 stupňů cukernatosti, pochází výlučně z vinařské oblasti Čechy nebo Morava a zde byly i hrozny na toto víno zpracovány a splňuje veškeré požadavky stanovené předpisy EU a prováděcími předpisy. Dále zákon uvádí požadavky na etiketu zemského vína.

V této kategorii vína byl přidán novelou č. 256/2011 Sb. nový paragraf, který implementuje úpravu vína bez chráněného označení původu a vína bez chráněného zeměpisného označení, která mohou být na etiketě označena odrůdou či ročníkem. Pokud tomu tak je, vztahují se na ně přísnější kritéria a kontroly. Pokud vína označení odrůdy a ročníku nemají, mohou do jisté míry vykazovat vady.

Jakostní víno je základní kategorií při dělení vína podle vzoru EU. Česká úprava je v této oblasti kompletně v souladu s předpisy EU. Za jakostní víno se považuje víno, které bylo vyrobeno z vinných hroznů, sklizených na vinici vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti. Výroba vína probíhala ve vinařské oblasti, v níž byly vinné hrozny sklizeny, nebyl překročen hektarový výnos. Vinné hrozny musí mít cukernatost nejméně 15 stupňů a víno musí splňovat všechny požadavky předpisů EU, prováděcích předpisů a musí být zaříděno Inspekcí.

Vína, která byla podle předchozího zákona č. 115/1995 Sb. označována jako známková a byla složena z dvou či třech odrůd, je dle této úpravy možno označovat jako odrůdová. Jakostní vína známková jsou podle současné úpravy pouze ta vína, která se vyrábí ze směsi, nejvýše ze tří odrůd.

Novela č. 256/2011 Sb. zavedla možnost nepoužívat označení vína s chráněným označením původu na etiketě a upravily se požadavky na původ produktu určeného ke zvyšování cukernatosti.

Jakostní víno s přívlastkem je kategorie vína, které bylo vyrobeno z vinných hroznů sklizených na vinici vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti, výroba vína probíhala ve vinařské oblasti, v níž byly vinné hrozny sklizeny, nebyl překročen hektarový výnos. Vinné hrozny, které byly na výrobu použity, musí být ověřeny Inspekcí. Jakostní víno s přívlastkem se dle zákona může vyrábět v sedmi druzích, a to jako kabinetní víno (toto víno lze vyrábět pouze z vinných hroznů cukernatosti nejméně 19 stupňů normalizovaného moštoměru), pozdní sběr (lze vyrábět pouze z vinných hroznů cukernatosti nejméně 21 stupňů normalizovaného moštoměru), výběr z hroznů (lze vyrábět pouze z vinných hroznů cukernatosti nejméně 24 stupňů normalizovaného moštoměru), výběr z bobulí (lze vyrábět pouze z vybraných bobulí, které dosáhly cukernatosti nejméně 27 stupňů normalizovaného moštoměru), výběr z cibéb (vína, která se vyrábí z vybraných bobulí napadených ušlechtilou plísní šedou nebo z přezrálých bobulí, které dosáhly cukernatosti nejméně 32 stupňů normalizovaného moštoměru), ledové víno (lze vyrábět pouze z vinných hroznů, které byly sklizeny při teplotách minus 7 °C a nižších a v průběhu sklizně a zpracování zůstaly zmrazeny a získaný mošt vykazoval cukernatost nejméně 27 stupňů normalizovaného moštoměru) a slámové víno (V novele č. 256/2011 Sb. proběhla úprava slámového vína, kde podle dřívější úpravy musely být vinné hrozny určené k výrobě slámového vína skladovány nebo zavěšeny minimálně tři měsíce. Novelizovaná úprava dovoluje dobu skladování nebo zavěšení snížit na měsíce dva, pokud bude mošt z těch vinných hroznů vykazovat nejméně 32 stupňů cukernatosti. Důvod je ten, že charakter slámového vína je vytvořen již během prvního měsíce. V dalších měsících se vytváří pouze cukernatost moštu. Pokud vinné hrozny dosáhnou cukernatosti dříve, není potom důvod, aby zůstávaly déle skladovány nebo zavěšeny.)

Dále zákon upravuje možnost označovat víno jako „známkové“, což nastává v případech, kdy bylo jakostní víno s přívlastkem „...získáno ze směsi vinných hroznů, rmutu, hroznového moštu, popřípadě z vína vyrobeného z vinných hroznů sklizených

*na vinici vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti, které splňují požadavky pro jednotlivý druh jakostního vína s přívlastkem, anebo smísením jakostních vín s přívlastkem.*²⁹ Nacházíme zde i úpravu možných informací na etiketě a zákaz konzervace jakostních vín s přívlastkem chemickými látkami.

Šumivé víno je druh vína, ve kterém je rozpuštěn oxid uhličitý. Ten musí vznikat při kvašení, procesem, ve kterém se při prvotním nebo druhotném kvašení cukr mění na alkohol a oxid uhličitý. Aby oxid uhličitý při výrobě neunikal, vyrábí se toto víno kvašením v uzavřené lahvi nebo tanku. Celkový obsah alkoholu kupáže použité k výrobě musí dosahovat nejméně 8,5 % objemových a přetlak v lahvi při teplotě 20 °C nejméně 0,3 MPa.

Šumivé víno lze označit názvem „jakostní šumivé víno“ neboli „sekt“. Zákon o vinohradnictví a vinařství odkazuje v úpravě toho druhu vína na nařízení Rady (ES) č. 1493/1999 a prováděcí právní předpis. Zde je stanoveno, že sekt musí být vyráběn z odrůd, které jsou k výrobě jakostního vína povoleny a přetlak v lahvi při teplotě 20 °C musí vykazovat u klasické láhve nejméně 0,35 MP. Dále jsou zde stanoveny podmínky pro dobu výroby, která se liší podle toho, zda víno kvasí v lahvi nebo v tanku a zda je používáno míchací zařízení a pro celkový obsah alkoholu v jednotlivých fázích výroby.

Šumivé víno lze taky označit jako „jakostní šumivé víno stanovené oblasti“ neboli „sekt s.o.“ za splnění podmínek, že byly použity vinné hrozny sklizené na vinici vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti, v této oblasti proběhla i výroba vína, nebyl překročen hektarový výnos, víno bylo zaříděno Inspekcí a splňuje požadavky prováděcích právních předpisů a předpisů EU.

Dále lze šumivé víno označit názvem „pěstitelský sekt“ - v úpravě tohoto druhu vína zákon odkazuje na nařízení Rady (ES) č. 1493/1999. Při výrobě pěstitelského sektu se výroba uskutečňuje u toho pěstitele révy vinné, jehož vinné hrozny byly použity k výrobě.

²⁹ Česko. ZÁKON ze dne 25. dubna 2006, kterým se mění zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o vinohradnictví a vinařství), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Sbírka zákonů, Česká republika, 2006, částka 72, s. 2700.

Šumivé víno může být označeno i jako „aromatické jakostní šumivé víno“, jehož úprava se nachází v nařízení Komise (ES) č. 1622/2000 a v nařízení Rady (ES) č. 1493/1999. U tohoto vína se využívá pouze prvotního kvašení a pouze z taxativně vymezených odrůd, konkrétně z Irsai Oliver, Muškátu moravského, Muškátu Ottonel, Tramínu červeného a Müller Thurgau.

Posledním zákonem stanoveným typem šumivého vína je „aromatické jakostní šumivé víno stanovené oblasti“, u kterého při výrobě bylo užito víno z vinných hroznů, sklizených na vinici vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti, výroba tohoto vína proběhla ve stejné oblasti, v jaké byly vinné hrozny sklizeny, nebyl překročen hektarový výnos a bylo užito pouze prvotní kvašení kupáže, z odrůd, které jsou uvedeny v nařízení Komise (ES) č. 1622/2000. Víno musí být zatříděno inspekcí a musí splňovat požadavky stanovené prováděcím právním předpisem a nařízením Rady (ES) č. 1493/1999.

Dále zákon upravuje požadavky na etiketu u jednotlivých typů šumivých vín.

Perlivé víno je další kategorií vína stanovenou zákonem o vinohradnictví a vinařství. Tento druh vína se od šumivého liší odlišnou výrobní technologií, která spočívá v sycení tohoto vína oxidem uhličitým, objemovými procenty alkoholu, kde musí vykazovat nejméně 9 % objemových celkového obsahu alkoholu a nejméně 7 % objemových skutečného obsahu alkoholu a hodnotou přetlaku v láhvi, který musí být při teplotě 20 °C v rozsahu 0,1 až 0,25 MPa. Výroba a označení tohoto vína je stanovena v nařízení Rady (ES) č. 1493/1999. Tato vína mají oproti vínům šumivým menší perlivost.

Novým vinařským zákonem č. 321/2004 Sb. byl zaveden nový druh perlivého vína, a to „jakostní perlivé víno“. U tohoto vína musí být splněny obdobné podmínky jako při výrobě „jakostního šumivého vína“. Musí být použity vinné hrozny sklizené na vinici vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti, v této oblasti musí proběhnout i výroba vína, nesmí být překročen hektarový výnos, víno musí být zatříděno Inspekcí a splňovat požadavky prováděcích právních předpisů a předpisů EU.

Likérové víno je kategorií vína, kterou primárně upravují nařízení Rady (ES) č. 1493/1999, nařízení Komise (ES) č. 1607/2000 a nařízení Komise (ES) č. 1622/2000. Podle těchto nařízení se jedná o víno, které musí vykazovat nejméně 15 % objemových a nejvýše 22 % objemových skutečného obsahu alkoholu a nejméně 17,5 % objemových celkového obsahu alkoholu.

Zákonem č. 321/2004 Sb. byl zaveden nový druh tohoto vína, a to „jakostní likérové víno“, u kterého obdobně jako jakostních vín předešlých kategorií musí být použity vinné hrozny sklizené na vinici vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti, v této oblasti musí proběhnout i výroba vína, nesmí být překročen hektarový výnos, víno musí být zaříděno Inspekcí a splňovat požadavky prováděcích právních předpisů a předpisů EU.

Dále úprava likérového vína obsahuje požadavky na etikety u likérového vína a jakostního likérového vína.

Víno originální certifikace, které bylo do našeho právního řádu zákona taky zakotveno zákonem č. 321/2004 Sb., kterým byla v souladu s nařízením ES č. 1493/1999 zavedena nová možnost způsobu značení a hodnocení vín. Jedná se o románský způsob obvyklý např. ve Španělsku, Itálii a Francii, který u vín označených jako „víno originální certifikace“ garantuje původ a kvalitu. Při projednávání tohoto zákona se zvažovala i označení „víno originální produkce“ nebo „víno ohodnocené cechem“. Inspirací bylo i označení DAC (Districtus Austriae Controllatus) určené veltlínům z rakouského Weinviertelu, AOC (appellation d'origine contrôlée) z francouzského Alsaska, nebo DOC (Denominazione di Origine Controllata) v Itálii. Zařídování vín originální certifikace provádí podle předem stanovených pravidel sdružení vinařů z určité vinařské oblasti, které k této činnosti pověřilo Ministerstvo zemědělství. Což je jeden z rozdílů mezi germánským způsobem značení (který u nás byl používán již před účinností zákona č. 321/2004 Sb., ale ve světě není tak rozšířen), kde na zařídování a uvádění do oběhu dohlíží stát, a novým značením románským, kde je tato činnost zabezpečována profesní organizací výrobců vín, u nás tedy pověřeným sdružením. Výrobce vína musí být členem pověřeného sdružení.

Románský a germánský systém se nevyklučují, vinaři si mohou zvolit, podle kterého systému budou chtít značit a hodnotit svá vína.

Při zavedení kategorie „víno originální certifikace“ muselo být víno vyrobeno na menším území, než je vinařská oblast. Což bylo změněno novelou č. 215/2006 Sb., která umožnila produkovat víno originální certifikace i z území celé vinařské oblasti. Tato novela zakotvila i novou pravomoc MZe, kterému bylo umožněno rozhodovat o změně uděleného povolení. Podle předchozí úpravy mělo MZe právo pouze rozhodovat o udělení tohoto povolení, praxe ovšem ukázala potřebu možnosti povolení i měnit.

Zákon o vinařství a vinohradnictví neupravuje postup MZe při podání neúplné nebo nesprávné žádosti, protože tato problematika je již zpracována ve správním řádu. Kopie rozhodnutí o zatřídění se zasílá elektronicky. Vzor žádosti o povolení je dostupný na internetu.

Vinný nápoj, aromatizované víno, aromatizovaný vinný nápoj a aromatizovaný koktejl jsou druhy vína, které upravuje nařízení Rady (EHS) č. 1601/1991.

Podle tohoto nařízení se vinným nápojem rozumí produkt, který obsahuje minimálně 50 % vína a má obsah alkoholu minimálně 7 %.

Aromatizované víno se vyrábí z moštu, vína a jejich směsí s nejvýše 15 % přídavkem vody. Aromatizovat se mohou pomocí povolených bylin, extraktů, koření, přírodních látek a přídatných ochucujících látek. Skutečný obsah alkoholu v konečném výrobku musí být v rozmezí 14,5 – 22 objemových %. Mezi nejznámější aromatizované vína můžeme zařadit Vermut, který se aromatizuje pelyňkem a Americano, k jehož výrobě se používá směs pelyňku a hořce.

Aromatizovaný vinný nápoj je vinný nápoj, který byl aromatizován, obdobně jako aromatizované víno, tedy bylinami, kořením nebo aromatickými látkami. Mezi aromatizované vinné nápoje můžeme zařadit např. Sangrii nebo Clareu, které se vyrábí přidáním výtažků z citrusových plodů.

Aromatizovaný koktejl je nápoj vzniklý smícháním několika různých nápojových surovin. Aromatizovaný vinný koktejl musí obsahovat minimálně 50 % vína a mít

obsah alkoholu minimálně 7 %. Aromatizovat se může obdobně jako předchozí aromatizované nápoje – kořením, bylinami a ostatními ochucujícími látkami.

Odalkoholizované víno a nízkoalkoholické víno je poslední kategorií vína podle zákona o vinařství a vinohradnictví. Do české právní úpravy bylo zakotveno zákonem č. 321/2004 Sb.

Pod odalkoholizovaná vína zákon řadí odalkoholizované víno, odalkoholizované šumivé víno nebo odalkoholizované perlivé víno. Tato vína musí obsahovat maximálně 0,5 % objemových obsahu alkoholu. Při výrobě je do těchto produktů dovoleno přidávat oxid uhličitý. Před novelou č. 256/2011 Sb. bylo možno tento druh vína vyrábět pouze destilací, novela ovšem umožnila i jiné způsoby výroby těchto nápojů.

Pod nízkoalkoholická vína zákon řadí nízkoalkoholické víno, nízkoalkoholické šumivé víno nebo nízkoalkoholické perlivé víno, které se vyrábí stejně jako druhy odalkoholizovaného vína nebo mísením s těmito víny. Tato vína mají obsah alkoholu vyšší než 0,5 % objemových, nicméně nepřekračují 5 % objemových.

2.2.9. Zatřídění vína

Dle zákona o vinohradnictví a vinařství podléhají jakostní vína, jakostní vína s přívlastkem, jakostní šumivá vína stanovené oblasti, aromatická jakostní šumivá vína stanovené oblasti, pěstitelské sekty, jakostní perlivá vína a jakostní likérová vína zatřídění, které umožňuje nejen spotřebiteli ujistit se o původu a kvalitě daného vína. Zatřídění vína se provádí na základě žádosti, před jejímž podáním výrobce provede odběr vzorků vína za účelem provedení rozboru vína, který zajistí na svoje náklady v akreditované laboratoři. Seznam akreditovaných laboratoří musí mít dle zákona SZPI na svých internetových stránkách, stejně jako informace o zatřídění vína. Poté, co výrobce obdrží výsledky rozboru vína z laboratoře, doručí je spolu s žádostí o zatřídění vína SZPI. Od novely č. 215/2006 Sb. má výrobce povinnost sdělovat SZPI,

že se k výrobě zatříděného vína použije již jednou zatříděné víno. Je to ochrana proti zkreslování údajů o množství zatříděných vín.

Rozhodnutí o zatřídění vína učiní SZPI a je možné se proti němu odvolat. Nebylo-li víno zatříděno podle žádosti, je možné žádost podat opětovně, a to nejdříve po uplynutí 2 měsíců ode dne nabytí právní moci původního rozhodnutí.

Od platnosti zákona č. 321/2004 Sb. zabezpečuje hodnocení a zatřídování vín spolu s kontrolou Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Před účinností této úpravy zabezpečovala odběr vzorků Státní zemědělská potravinářská inspekce, hodnocení, zatřídování vín a kontrolu provádělo Ministerstvo zemědělství. Hodnocení vín je povinně zveřejňováno na internetových stránkách MZe a SZPI.

Od účinnosti zákona č. 256/2011 Sb. se jako zcela nová možnost pro výrobce objevuje sestupnění vína, kdy výrobce může víno prodat jako zatříděné víno nižší kategorie, i přesto, že splňuje požadavky na kategorii vyšší. Tato úprava je realizována i v Německu a Rakousku. Důvody pro sestupnění můžeme spatřovat v marketingové strategii, ekonomice a snaze nepoškodit image příslušné kategorie.

2.2.10. Uvádění produktu do oběhu

Tato část zákona stanovuje podmínky, za jakých je možno uvést produkt do oběhu. Důraz se klade zejména na zdravotní nezávadnost produktu a ochranu proti klamavému označení ve smyslu obchodního zákoníku, která je v zákoně o vinohradnictví a vinařství zakotvena zákonem č. 321/2004 Sb.

Velká část úpravy uvádění produktu do oběhu je koncipována formou zákazů, mezi které spadá například zákaz uvádět do oběhu produkt, u něhož jsou překročeny hodnoty obsahu zdraví škodlivých látek stanovených vyhláškou č. 304/2004 Sb., kterou se stanoví druhy a podmínky použití přídatných a pomocných látek při výrobě potravin, nebo produkt, u něhož nebylo rozhodnuto o jeho zatřídění, podléhá-li zatřídění. Novela zákona č. 256/2011 Sb. zavedla nový zákaz uvádění produktu do oběhu. Nesmí se uvádět ten produkt, který je vyroben z produktu neznámého původu. Zákaz vychází z praktických zkušeností, kdy v evidenčních knihách byly nepravdivé údaje o původu hroznů. Docházelo tak ke klamání spotřebitele, které bylo třeba sankcionovat.

2.3. Pozice zákona o vinohradnictví a vinařství v českém právním řádu

Základní předpis upravující vinohradnictví a vinařství je výše rozebíraný zákon o vinohradnictví a vinařství č. 321/2004 Sb. Na tento zákon nelze ovšem nazírat jako na jediný zdroj informací o těchto oblastech. Vinohradnické a vinařské právo je součástí práva zemědělského, které upravuje právní vztahy v zemědělství a v souvisejících lidských činnostech a obsahuje prvky soukromého i veřejného práva. Zemědělské právo je účelové spojení právních norem, vázaných k jednomu předmětu, k zemědělství. Můžeme jej tedy částečně řadit pod právo životního prostředí, právo občanské, obchodní, finanční, správní a trestní.

Mezi zákony, spadající pod zemědělské právo a související s vinohradnictvím a vinařstvím můžeme řadit zákon o zemědělství č. 252/1997 Sb., který například definuje úlohu státu v zemědělství, upravuje poskytované podpory, dotace a evidence využití půdy, mezi které lze řadit i Registr vinic.

Zákon o ochraně zemědělského půdního fondu č. 334/1992 Sb. stanovuje, že vinice jsou součástí zemědělského půdního fondu, z čehož pro vinohradníky vyplývají mnohá práva a povinnosti, jako hospodařit tak, aby půdy a zdroje pitné vody nebyly znečišťovány, nepoškozovat okolní pozemky a chránit obdělávané pozemky. Dále zákon stanovuje pokuty, které je možno uložit právníckým osobám a fyzickým osobám oprávněným k podnikání. Tyto pokuty je možno uložit například za nedovolenou změnu kultury, za nedovolené odnětí půdy, která je součástí zemědělského půdního fondu a za neplnění opatření uloženého orgánem státní správy.

Zákon o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů č. 326/2004 Sb. stanovuje podmínky pro ochranu rostlin, tedy i pro révu vinnou, možnost používání přípravků a mechanizačních prostředků, vytyčuje i správní delikty jak fyzických, tak právníckých a podnikajících fyzických osob.

Zákon o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd č. 156/1998 Sb. stanovuje podmínky uvádění do oběhu, skladování a používání hnojiv, působnost orgánů odborného dozoru a přestupky a jiné správní delikty. Přestupky podle tohoto zákona mohou u vlastníků půdy spočívat v nestrpění odběru vzorků, právnícké

a podnikající fyzické osoby se dopouští správní deliktu například tím, že neuchovávají evidenci o množství, druhu a době použití hnojiv, uvedou do oběhu hnojivo nebo pomocnou látku, které nebyly registrovány nebo poruší povinnost stanovenou přímo použitelnými předpisy Evropských společenství v oblasti hnojiv.

Zákon o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů č. 219/2003 Sb. upravuje podmínky například pro pěstitele, kteří produkují sazenice a rouby. Zároveň upravuje Státní odrůdovou knihu, což je úřední seznam odrůd rostlin, které jsou v České republice zaregistrovány pro uznávání a uvádění do oběhu a zápis do této knihy, který je u révy vinné jednou z podmínek k tomu, aby víno vyrobené z vinných hroznů těchto rév mohlo být označováno jako jakostní.

Se zemědělstvím úzce souvisí i ochrana životního prostředí a ekologie. Mezi nejvýznamnější předpisy, které v této rovině figurují, můžeme uvést zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb., který se zabývá mimo jiné účastí na ochraně zemědělského půdního fondu, pod který spadají i vinice, dále zákon o životním prostředí č. 17/1992 Sb. a zákon o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů č. 242/2000 Sb., který stanovuje podmínky pro označování a výrobu vína v bio kvalitě. Problematikou vinohradnictví se zabývá i vyhláška Ministerstva životního prostředí o odchylném postupu pro usmrcování špačka obecného č. 294/2006 Sb., která stanovuje podmínky, za kterých je ve vinařské oblasti Morava (vyjma území Národního parku Podyjí) povoleno střelbou z lovecké brokové zbraně usmrtit špačka obecného, za účelem plašení hejna. Tento odchylný postup lze uplatňovat pouze od 15. srpna do 31. října v době od východu slunce do hodiny před západem slunce. Střílet lze pouze do hejna čítajícího minimálně 1000 špačků, které již z vinice neodlétá, jestliže skutečnost o tom, že se na území správního obvodu hejno vyskytuje, byla vyhlášena. Usmrcené špačky má lovec povinnost dohledat, pokud jsou špačci označeni ornitologickými kroužky, musí tyto kroužky odevzdat místně příslušnému orgánu ochrany přírody.

Dalším významným předpisem, který zasahuje do úpravy vinařství a vinohradnictví, je nařízení vlády č. 245/2004³⁰ Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem. Toto nařízení se zabývá

³⁰ Nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem. Dále uváděno jako Nařízení vlády č. 245/2004 Sb.

konkrétní aplikací a realizací při provádění opatření SOT s vínem. Od roku 2004 do současnosti se značně měnilo. V původním znění nacházíme úpravu jednotlivých podpor – na výrobu hroznové šťávy, na užití zahuštěného hroznového moštu nebo rektifikovaného moštového koncentrátu ke zvýšení obsahu alkoholu v produktu, destilace vína, na soukromé skladování produktu a na restrukturalizaci a přeměnu vinic. Tato úprava byla radikálně změněna nařízením vlády č. 83/2006 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem. Upravuje prémie za konečné vzdání se vinohradnictví, plán restrukturalizace a přeměny vinic, zlepšení podpory na restrukturalizaci, úpravu odbytu alkoholu z destilace, úpravu klučení vinice, zvýšení počtu keřů ve vinici, přesun vinice do svahu. Taky je zde upravena ochrana vinice před škodami způsobovanými zvěří a ptactvem. V této podobě prochází nařízení další změnou, a to skrze nařízení vlády č. 33/2007 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem, ve znění nařízení vlády č. 83/2006 Sb. a nařízení vlády 320/2008 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem, ve znění nařízení vlády č. 83/2006 Sb. a nařízení vlády č. 33/2007 Sb., které přináší úpravu stanovení přednostních kritérií a podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu. Další novelizace tohoto nařízení již nepřináší nové oblasti úpravy, pouze mění podmínky a podrobnosti pro oblasti již předchozími novelami stanovené.

Kromě práva životního prostředí zasahují do úpravy zemědělského práva a vinohradnictví a vinařství i jiná právní odvětví. Například právo občanské upravující práva k věcem, nemovitostem a pozemky, právo obchodní související s vinohradnictvím a vinařstvím v oblasti živnosti a obchodu s vínem, právo finanční v oblasti daní z vína, kde je v současnosti projednávána velmi závažná změna, a to opětovné zavedení daně z tichého vína, která byla v roce 2000 z důvodů podpory českého vinařství zrušena.

Dalším důležitým právním aspektem souvisejícím s vinohradnictvím a vinařstvím je úprava sankcí a odpovědnosti. Tu nacházíme v obecné rovině v občanském zákoníku č. 40/1964 Sb., kde jsou v paragrafech 420 a 420a stanoveny podmínky odpovědnosti za škodu, zákoně o přestupcích č. 200/1990 Sb., například v rámci přestupků na úseku

podnikání a i v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb., například v trestných činech proti majetku (dotační podvod, poškození cizí věci), trestných činech daňových (zkrácení daně, neodvedení daně), v trestných činech proti životnímu prostředí.

Jak je vidět na základě tohoto demonstrativního výčtu, vinohradnické právo nelze chápat izolovaně pouze jako zákon o vinohradnictví a vinařství. Je propojeno s celou řadou dalších norem, se kterou vytváří komplexní celek provázaný principem speciality a subsidiarity.

3. Současnost a budoucnost českého vinohradnictví a vinařství

Před rokem 1989 byla státní vinařská strategie zaměřena na vysokou produkci vína nízké kvality, kterou nedostatečně doplňovaly malé vinice soukromníků, které produkovali víno kvalitní, avšak v nepatrném množství, které pokrývalo zhruba jejich domácí spotřebu a na tržní síť se nedostávalo. Spotřeba vína se pohybovala okolo 11 litrů na osobu.³¹

V období 1990-1993 jsou investice do půdy a vinohradnické techniky a technologie minimální. V oboru vinohradnictví a vinařství nedochází ani k prosté reprodukci.³² Tuto situaci se stát snaží v roce 1994 zvrátit poskytováním státní finanční podpory na obnovu vinic a v roce 1995 přijetím zákona č. 115/1995 Sb.

V druhé polovině 90. let nastává zlom v postoji veřejnosti k vinařství, kdy se konzumace vína stává společenskou záležitostí a jeho výroba se dostává do popředí a zkvalitňuje se. Ovšem ani přesto se vinohradnickému oboru příliš nedaří. I přesto, že poskytováním dotací se situace zlepšuje, obnova vinic stále neodpovídá ani potřebě prosté reprodukce. Tento stav trvá až do roku 2001.³³

V době před vstupem České republiky do EU stát podporoval vinaře ve výsadbě nových vinic. Bylo totiž předem známo, že EU výsadbu nových vinic povolovat ani podporovat příliš nebude, prostředky bude vynakládat převážně na přeměnu a restrukturalizaci vinic.³⁴ Efektivním systémem podpor skutečná výsadba převýšila hodnoty výsadby nutné k prosté reprodukci.³⁵

Vstupem České republiky do EU prošlo české vinařství mnohými změnami. Bylo nuceno reagovat na sjednocení s unijními normami, tento proces byl sice zdoluhavý a obtížný, ale prozatím úspěšně dovedený do požadovaného stavu. EU přinesla vinařskému a vinohradnickému oboru jednu velkou výhodu, a to přisun evropských

³¹ Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR: Vize českého zemědělství po roce 2010: Analýza vývoje a stavu rostlinných komodit, Praha, 2010 (dále citováno jako Vize českého zemědělství po roce 2010).

³² Prostá reprodukce je ekonomie reprodukce, ve které ve srovnání v přecházejícím období (v tomto případě v době před rokem 1990) nedochází k investicím, výroba ani výrobní faktory se nerozšiřují a celý výnos je spotřebováván v osobní spotřebě.

³³ Zdroj: Jihomoravský kraj: Koncepce rozvoje vinařství České republiky pro období vstupu ČR do EU, 2002 (dále citováno jako Koncepce rozvoje vinařství České republiky pro období vstupu ČR do EU).

³⁴ Viz příloha č. 1 této práce.

³⁵ Zdroj: Koncepce rozvoje vinařství České republiky pro období vstupu ČR do EU.

dotací do tohoto sektoru, bohužel však i mnohou výsadu odebrala, především omezila výsadbu vinic a zvýšila konkurenci českým vínům. Na tuzemský trh začala ve větší míře pronikat zahraniční vína, a českým vínům se na zahraničním trhu příliš nedařilo. Až za pomoci Vinařského fondu se v letech 2008-2010 situace začala pro tuzemská vína na zahraničním trhu zlepšovat. Ovšem i přesto, že vývoz stoupl několikanásobně, jedná se o zlepšení pouze minimálního dopadu, při srovnání s tím, kolik vína se do ČR dováží. ČR není vůči velkým vinařským zemím jako Francie, Itálie a Španělsko konkurenceschopná, sic jsou naše vína vynikající kvality. Za posledních pět let se míra soběstačnosti pohybuje okolo 25 %, ve zbytku pokrytí spotřeby jsme odkázáni na dovoz.³⁶ Např. k roku 2010 bylo do ČR dovezeno přibližně 1 563 000 hl vína a vyvezeno 179 000 hl. Celkově bylo na našem území vyrobeno přibližně 390 000 hl vína.³⁷ Produkce vína, které se vyrobilo v roce 2011 se odhaduje na 750 000 hl³⁸ a dovoz a vývoz vína se k tomuto roku zvýšil asi o 10%. Celkovou bilanci výroby a spotřeby vína pro léta 2006 – 2011 uvádím v příloze č. 3 této práce. Největšími dodavateli pro rok 2010 byly Itálie, Maďarsko a Španělsko. Oproti roku 2009 došlo ovšem k téměř třetinovému snížení dovozu vína slovenského. Slovensko je tradičně největším odběratelem českého vína. Ke snižující se soběstačnosti přispívá i zvyšující se spotřeba vína, která pro rok 2009 činila 18,7 l na obyvatele za rok.^{39 40}

Ani v dalších aspektech není situace vinohradnictví a vinařství příznivá. Cena za hrozny klesá⁴¹, výnos hroznů v ČR má taky dlouhodobou tendenci k poklesu.⁴² Podle poslední výroční zprávy MZe k roku 2010 se nepokryly náklady podniků, *“... které se zabývají současně pěstováním révy vinné, prodejem i nákupem hroznů. Vynaložené náklady nepokryla ani ta skupina podniků, která pěstuje révu vinnou za účelem prodeje hroznů a vlastní zpracování hroznů činí max. 10 % sklizně. Rentabilitu vinohradnictví nelze za rok 2010, vzhledem k tomu, že finální výrobek – víno není ještě prodán, zatím objektivně vyjádřit u skupiny podniků, které pěstují révu vinnou, veškerou sklizeň*

³⁶ Zdroj: Vize českého zemědělství po roce 2010.

³⁷ Viz příloha č. 2 této práce.

³⁸ Zdroj: Půček, M: Vánoční rekapitulování, Vinařský obzor č. 12, ročník 104, Svaz vinařů ČR, Velké Bílovice, 2011, str. 594.

³⁹ Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR : Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010, Praha, 2011 (dále citováno jako Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010).

⁴⁰ Viz příloha č. 4 mé diplomové práce.

⁴¹ Viz příloha č. 5 mé diplomové práce.

⁴² Zdroj: Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010.

*hroznů zpracovávají ve vlastním podniku a neprovádějí žádný nákup či prodej hroznů...“.*⁴³

Při nahlédnutí do výročních zpráv z předchozích let lze vyčíst, že vinohradnictví není rentabilní a je závislé na dotacích z EU.⁴⁴ (Ostatně vinohradnictví není rentabilní od roku 1988. Podle V. Krause je na vině stát, který by měl řešit problémy agroturistiky, zaměstnanosti, celoplošného obydlení republiky, péče o krajinu a jeho podpora je ve srovnání se sousedními zeměmi nedostatečná.⁴⁵)

Podpora vinohradnictví a vinařství se projevila i ve třech sektorech, ve kterých se EU finančně účastnila pouze z 80%, zbylých 20% financí musela uhradit ČR. Jedná se o Integrované systémy pěstování révy vinné v rámci agroenvironmentálního opatření Horizontální plán rozvoje venkova, kde bylo vyplaceno 9,3 mil. Kč za rok 2010, k roku 2011 se dle podaných žádostí předpokládá podpora ve výši 403,4 tis. Kč. Dalším sektorem byly podpory v rámci Programu rozvoje venkova České republiky pro období 2007-2013 ve výši 136,9 milionu Kč za rok 2009, pro rok 2010 se výše podpor odhaduje na 152,7 mil. Kč. Třetím sektorem bylo pěstování révy vinné v rámci Programu rozvoje venkova České republiky pro období 2007-2013, kde se podpora pro rok 2010 předpokládá 14,5 mil Kč.⁴⁶

Z národních dotací byly v roce 2010 podporovány například oblasti testování množitelého materiálu určeného na šlechtění zaměřené na vyšší odolnost proti škodlivým biotickým a abiotickým činitelům, na podporu evropské integrace a mnohé další, v celkové výši podpor 7,0 mil Kč. Dále bylo MZe vyplaceno 40 milionů Vinařskému fondu na podporu propagace vína.⁴⁷

V hodnocení české vinohradnické a vinařské scény nelze opomenout ani činnost SOT s vínem, která tento obor intenzivně ovlivňuje. Společná organizace trhu s vínem prošla v roce 1999 a 2008 reformami, jejichž příčinou byly neustálé přebytky vína, na jejichž likvidaci musela EU vynakládat nepřijatelně vysoké množství peněz. Reforma z roku 1999 omezila rozšiřování vinic, což se ukázalo jako nedostačující.

⁴³ Zdroj: Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010, s. 103.

⁴⁴ Zdroj: Víze českého zemědělství po roce 2010.

⁴⁵ Zdroj: Réva a víno v Čechách a na Moravě, str. 64.

⁴⁶ Zdroj: Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010.

⁴⁷ Zdroj: Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010.

Reforma z roku 2008 tedy upravuje i možnosti, jak se mohou na snížení přebytku vína podílet členské státy. Ty mohou iniciovat projekty, které povedou vinaře k jinému způsobu hospodaření, vytvářet opatření reagující na konkrétní situace, jako propagaci vín ve třetích zemích, restrukturalizaci, modernizaci, podporu investic.

Jako další opatření EU zakázala do roku 2010 rozšiřovat vinice. Účelem tohoto zákazu je zamezení rozšíření vinic produkujících nekvalitní stolní vína. Zároveň EU přichází s finančními podporami pro odchod z vinohradnické činnosti. Na druhou stranu práva na novou výsadbu pro kvalitní vína stanovené pěstitelské oblasti zůstávají zachována, poptávka po nich totiž roste.

K 1.1.2016 by měla EU veškerá výsadbová práva zrušit (ne bezvýjimečně, chce umožnit některým státům zachovat si jistá práva až do roku 2018). Toto zrušení práv by znamenalo liberalizaci dosavadních výsadbových omezení, která byla vytvořena za účelem snížit nadprodukcí nekvalitního vína. Důvodem tohoto zrušení je zajištění svobody producentů v konkurenčním prostředí a snaha o dosažení rovnováhy trhu. Ke splnění těchto cílů EU přislíbila učinit ještě další opatření (za které se považoval podporovaný režim klučení, který již proběhl a nevyváženost této situace příliš nezmiřnil). S tímto postupem některé členské státy EU včetně ČR nesouhlasí, negativně se ke zrušení výsadbových práv staví i COPA/COGECA. Obávají se, že zrušením výsadbových práv přijdou vniveč prostředky EU, vynaložené na dotované dobrovolné klučení vinic, dojde ke snížení racionalizace vinařských produktů, zvýšení nákladů na výrobu hroznů, ztratí se možnost regulace dodávky hroznů, vinaři své vinice přemístí ze svahů na roviny a dojde k prudkému snížení kvalitní produkce hroznů.

K této problematice nechal AREV vypracovat studii s názvem „Perspektivy a reformy evropských výsadbových práv po roce 2015“, která byla realizována na základě informací od spotřebitelů, producentů, odborníků, specialistů a pracovní komise pro reformu SOT s vínem. Informace byly získávány prostřednictvím obsáhlého dotazníku, vytvořeného organizací pro studium trhu MOISA. Studie obsahovala i případovou studii, která shrnovala vývoj ve státech, kde již ke zrušení výsadbových práv došlo. Jako příklad uvedla mj. Portugalsko, kde do roku 1998 existovala dražba výsadbových práv, která vycházela z pevně stanovených základů cen a pro každý region byla k dispozici jen omezená plocha. V roce 1998 legislativně umožnila volný převod

práv. Možnou plochu pro vinice nezvětšovala, jen odstranila veškerá omezení převodu. Vinice se začaly přesouvat do lukrativního vinařského regionu Alentejo, který byl v nížině a díky tomu měl lepší dostupnost a nižší náklady. Též byl blízko Lisabonu, centra obchodu. I poptávka po vínech z této oblasti byla vysoká. Celkem sem bylo přesunuto asi 20 000 ha vinic. Plocha vinic ostatních regionů silně poklesla, i přesto, že se jednalo o kvalitní pozemky, které ovšem měly nižší dostupnost a infrastrukturu. Od roku 2001 do roku 2008 se v regionu Alentejo zdvojnásobila produkce, došlo k nadvýrobě a ceny začaly klesat. Stát musel zasáhnout reformou, kterou v roce 2008 umožnil program klučení, který vinaři z této oblasti začali využívat.

Z výsledků této studie lze předpokládat, že obdobná situace by mohla hrozit při zrušení výsadbových práv i v EU. Navzdory tomu není EU ochotna od plánovaného zrušení výsadbových práv ustoupit. Komise EU sice souhlasila, že se touto otázkou bude v roce 2012 znovu zabývat, ale ne v duchu toho požadavku, aby se od zrušení výsadbových práv zcela ustoupilo. Momentálně tento požadavek nemá ani potřebnou kvalifikovanou většinu. Proto COPA/COGECA od října roku 2011 vysílá pracovní skupiny do nevinařských států, jako je Finsko, Švédsko, Belgie a Irsko, které tyto státy informují o dopadech zrušení výsadbových práv na životní prostředí a rodinné podniky. Nevýhodou pro získávání potřebné kvalifikované většiny je i to, že většina ministrů zemědělství má jiné priority než výsadbová práva.

Mezi další otázky, kterými se EU delší dobu zabývá, patří jistě i kvalita evropského vína. Na její podporu vydala EU opatření k podpoře politiky kvality. Ta upravují například ochranu zeměpisných označení, zákaz mísení evropských a dovážených vín, pravidla pro výrobu vína. Zlepšení pověsti evropských vín je jedním ze současných cílů politiky.

Další opatření, která Evropská unie vynakládá na snižování přebytků vína jsou např. destilační prémie pro tu část sklizně hroznů, z níž se nevyrobí víno, podpora soukromého skladování a tříletý dobrovolný režim dotovaného klučení za účelem konečného vzdání se vinohradnictví, který poskytuje alternativu pro nekonkurenceschopné producenty. Členský stát může klučení zastavit, pokud by vykloučené území zabíralo více než 8 % celkové plochy vinic příslušného členského státu nebo 10% celkové rozlohy regionu. Režim klučení byl využívám převážně

v zemích jižní Evropy. Vinaři z těchto zemí se ovšem přijetím dotací prakticky zavázali k tomu, že vykloučenou vinici nebudou znovu obnovovat. V ČR se ovšem možnosti dobrovolného kloučení vinic využilo jen omezeně, protože český trh je našimi víny zásoben přibližně z 30% a v republice je ještě rezerva cca 1000 hektarů, na kterých je možné založit vinice⁴⁸. Čeští vinaři naopak maximálně využívají finanční podporu EU na restrukturalizaci vinic, která za rok 2011 přesáhla částku 72 mil. Kč z evropských prostředků. Režim restrukturalizace se ovšem Společný trh s vínem snaží omezit a k tomuto roku má být ukončen.

Dle statistik bylo v rámci Společné organizace trhu s vínem ... *“podáno 6 žádostí o prémii za vykloučení vinic na plochu 9 ha v částce 783,0 tis. Kč. Vyplaceny byly 2 žádosti pro 5 ha ve výši 443,0 tis. Kč. Na restrukturalizaci a přeměnu vinic požádalo v roce 2010 o dotaci na výměru 9 687 ha 414 vinohradníků ve výši 329,5 mil. Kč. Vyplaceno bylo 360 žádosti pro 8 036 ha v částce 78,7 mil. Kč. Dále bylo podáno 253 žádosti na opatření „Investice“ (filtry na víno, lisy na hrozny, kvasné nádoby) ve výši 63,2 mil. Kč, vyplacená dotace pro 118 žadatelů činila 23,2 mil. Kč....”*⁴⁹

Co se týče produkčního potenciálu vinic, k roku 2010 činil 19 633 ha, z toho bylo 17 338 ha osázených. Ze zbývajících plochy bylo 1 182 ha s právem na opětovnou výsadbu, pouze 111 ha bylo vykloučených a 1 002 ha tvořila rezerva.^{50 51} Vinice, jejichž 96 % se nachází ve vinařské oblasti Morava, patří převážně velkopěstitelům. Ze statistik k roku 2010 vyplývá, že 73 % českých vinohradníků vlastní vinice s rozlohou do 0,2 ha a obhospodařují přitom pouhých 11 % celkové rozlohy vinic v ČR. 22 % vinohradníků má vinice s rozlohou od 0,2 do 1 ha a jejich podíl na celkové ploše vinic je 17 %. Zbýlých 72 % vinic patří těm vinařům, kteří vlastní vinici větší než 1 ha, těchto vinařů je 5 %.⁵²

Důležitým aspektem v oblasti vinohradnictví a vinařství je i činnost MZe, které se v současnosti zabývá společnou zemědělskou politikou, v níž se podle informací z listopadu 2011 bude dosavadní systém jednotných plateb na plochu obdělávané půdy nahrazovat systémem podpor produkce. Účelem této změny je vyplatit méně

⁴⁸ Viz příloha č. 6 této práce.

⁴⁹ Zdroj: Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010, s. 103.

⁵⁰ Zdroj: Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010.

⁵¹ Viz příloha č. 7 této práce

⁵² Zdroj: Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010.

na dotacích, ovšem vinařská veřejnost se obává toho, že pokud je bude společná zemědělská politika motivovat k subvencím výši jejich produkce, povede to k ještě vyššímu zatížení půdy, které již nebude dlouhodobě udržitelné. Ministr se proto snaží prosadit pro ČR určité přechodné období k tomuto systému.

K otázce výsadbových práv po roce 2013 se v současnosti MZe staví tak, že je třeba podporovat klučení, obnovu a přesun vinic do svahů. Zvyšování plochy výsadeb není jeho zájmem, argumentuje nízkou poptávkou o tento institut a existencí možnosti si výsadbová práva koupit.

MZe je za svou vinohradnickou a vinařskou politiku kritizováno, například za nastavení kritérií Programu rozvoje venkova, která jsou natolik přísná (a neustále se zpříšňují), že se již dva roky nedaří vinařům tyto podpory využívat. Podpory Programu rozvoje venkova využívají pouze potravináři, protože mají k tomuto typu podpory preferenční kritéria. Víno ovšem stále za potravinu považováno není (což je taky vinaři kritizováno). MZe přislíbilo přezkum tohoto problému.

Na evropské úrovni se momentálně projednává Společná zemědělské politika do roku 2020. Již bylo ustanoveno, že podpory budou realizovány formou dvoupilířové struktury, kde 76 % podpor bude přiřazeno přímým platbám, 24 % pak rozvoji venkova. Každý členský stát pak může přesunout 10 % prostředků z přímých plateb do rozvoje venkova. Byla vypracována i jednotlivá řešení potenciálních krizí, oblast vína ovšem individuálně řešena nebyla. Dále je třeba počítat s tím, že od 30.6.2012 je třeba bezvýjimečně na etiketách značit alergeny jako kasein a vaječný bílek.

Vývoj této politiky je bedlivě sledován organizacemi z oblasti vinohradnictví a vinařství.

Například organizace COPA/COGECA již vyjádřila nesouhlas se zastropováním zemědělských dotací pro velké farmy. Důvodem tohoto stropování byla snaha o spravedlivější rozdělení dotací, při kterém by dotace, které by jinak připadly velkým farmám, dostaly menší producenti. Z tohoto krácení přímých plateb měla obavy i Česká republika, která proti nim vytrvale bojovala, protože v důsledku kolektivizace v 50. letech minulého století spadá většina českých zemědělců právě do kategorie velkých farem. Zkrácení dotací by jim přineslo znevýhodnění vůči zahraniční konkurenci. Nakonec Komise přistoupila ke změně, ve které se od výše přímé platby odečítají

náklady na superhrubou MZedu zaměstnanců. Podle propočtů Ústavu zemědělské ekonomiky a informací se díky této změně 99 % českých zemědělců zastropování nedotkne, protože mají vysoký podíl pracovní síly. Ovšem i přesto, že se jedná pouze o 1 % zemědělců, ČR tak přijde podle předběžných propočtů Ústavu zemědělské ekonomiky a informací o 200 000 až 9 000 000 eur.⁵³

Dála COPA/COGECA vyslovila nesouhlas s tím, že dle projednávané zemědělské politiky musí ekologické plochy ležící ladem tvořit alespoň 7% .

Diskuze o této politice ovšem stále nejsou u konce.

I přes všechny výše zmíněné informace se domnívám, že se je Česká republika vědoma své v celosvětovém měřítku být nepatrné, ale velmi kvalitní a hodnotné produkce vína a intenzivně se snaží využívat svůj produkční potenciál.

Shrnutí:

Za posledních 20 let prošlo české vinohradnictví a vinařství velkým vývojem. V první polovině 90. let bylo zaměřeno na kvantitu, tento trend se začal v druhé polovině 90. let měnit, víno se stávalo společenskou záležitostí, což s sebou přinášelo i poptávku po kvalitě.

Vstup ČR do EU přinesl do české legislativy spoustu změn, zákony upravující vinohradnictví a vinařství nevyjímaje. Mezi nejvýznamnější změny, které nám členství v EU přineslo, řadím možnost čerpání dotací, zvýšení konkurence českým vínům, podporu kvality evropského vína a společnou zemědělskou politiku spojenou se společnou organizací trhu s vínem. Na úrovni SOT s vínem byla řešena problematika přebytků vína, která vedla k finančním podporám pro odchod z vinohradnické činnosti a omezení rozšiřování vinic skrze institut výsadbových práv. Tato výsadbová práva mají být v letech 2016 – 2018 zrušena, důsledky tohoto zrušení budí u mnohých vinařských organizací obavy (COPA/COGECA, AREV).

Další opatření EU, kterými omezuje snižování přebytků vína, jsou destilační prémie, podpora soukromého skladování a režim dobrovolného klučení. Ta v rámci ČR

⁵³ Zdroj: EurActiv.cz: Reforma SZP: Zastropování dotací se českých farem prakticky nedotkne, EU-Media, 2011.

příliš realizována nebyla, mnohem více se u nás využívají finanční podpory na restrukturalizaci vinic.

Momentálně je na evropské úrovni projednávána Společná zemědělská politika do roku 2020, ke které se průběžně vyjadřují vinohradnické a vinařské organizace. Např. COPA/COGECA se již negativně vyjádřila k projednávanému zastropování zemědělských dotací a k výši ekologických ploch, které musí ležet ladem.

V hodnocení výlučně českého vinohradnictví a vinařství je třeba pozastavit se nad skutečností, že i přes snahu ČR využívat produkční potenciál vinic, mají naše soběstačnost, hektarový výnos a domácí výroba od roku 2008 klesající tendenci (viz příloha č. 3 této práce).

Domnívám se, že to není způsobeno úpadkem českého vinařství. Z grafu bilance vína, který uvádím v příloze č. 2 této práce, je zřejmé, že celková produkce vína byla v letech 2007/2008 a 2008/2009 neobvykle vysoká a následující snižování produkce v dalších letech je jen návratem do stavu před těmito dvěma úrodnými lety.

O tom, že se české víno těší značné oblibě, svědčí i vzrůstající vývoz českého vína. Bohužel stále není oproti množství, které se do ČR doveze, ani pětina.

Z těchto informací lze usuzovat, že české víno je kvalitní a oblíbené a jeho spotřeba a vývoz roste. Na druhou stranu je pozice českého vína na úrovni evropského trhu obtížná pro značnou konkurenci a závislost na dotacích a příspěvcích.

Domnívám se, že nyní záleží hlavně na spotřebitelích, které rozhodnou o tom, jak velkou újmu kvalitní česká vína konkurencí utrpí. Bude-li spotřebitel chápat víno jako společenský nápoj s bohatou tradicí a historií, půjdou kvalitní česká vína na odbyt. Pokud se ovšem spotřebitel postaví do role obyčejného konzumenta, pro kterého je primární cena výrobku, může být jeho postoj pro mnohé české vinaře, zaměřené na výrobu kvalitních (a dražších) vín, likvidační.

4. Organizace související s vinohradnictvím a vinařstvím

V následující části diplomové práce uvádím nejdůležitější mezinárodní a tuzemské organizace, které jsou ve své činnosti provázány s vinohradnictvím a vinařstvím. Organizace vymezují z hlediska jejich předmětu činnosti, struktury, zákonné úpravy a jejich současného působení na české vinohradnické a vinařské scéně.

4.1. Sdružení profesních zemědělských organizací EU/Generální konfederace zemědělských kooperací v EU (COPA/COGECA)

COPA–COGECA je zastřešujícím sdružením nevládních zemědělských organizací v rámci členských zemí EU, které reprezentuje evropské farmáře. Sídli v Bruselu. Současným prezidentem sdružení COPA je Gerd Sonnleitner, sdružení COGECA Paolo Bruni.

Sdružení se skládá ze: Sdružení profesních zemědělských organizací EU – COPA - Committee of Professional Agricultural Organisation a Generální konfederace zemědělských kooperací v EU – COGECA - General Confederation of Agricultural Cooperatives.

Jedná se o největší a nejvlivnější lobbistické sdružení zemědělců na úrovni EU. Zastřešuje před 70 organizací členských států.

Cílem a účelem této organizace je koordinace spolupráce v zemědělství a ovlivňování tvorby legislativy. Reprezentuje všechny sektory zemědělství. Svá stanoviska prezentuje a prosazuje prostřednictvím zástupců, kteří se pravidelně scházejí se zástupci takových evropských institucí jako je Evropský parlament, Evropská komise, Evropský úřad pro bezpečnost potravin, aj.

Dále vykonává poradní, rozhodovací a reprezentační funkci pomocí svých struktur a lobbismu.

Organizace má okolo 50 pracovních skupin včetně skupiny „Víno“, která se nachází pod sdruženími COPA i COGECA. Tyto pracovní skupiny se scházejí obvykle před zasedáním poradních výborů Evropské komise pro jednotlivé komodity.

V současnosti v této oblasti Výbor pro víno řeší otázku zachování výsadbových práv po roce 2015, o kterou podrobněji rozebírám v 3. kapitole této práce.

Členy sdružení COPA jsou z České republiky Agrární Komora ČR, Asociace Soukromého Zemědělství ČR a Zemědělský Svaz ČR.

Členy sdružení COGECA jsou pouze Agrární Komora ČR a Zemědělský Svaz ČR.

4.2. Sdružení evropských vinařských regionů (AREV)

Nepolitické a neziskové Sdružení evropských vinařských regionů (Assemblée des régions Européennes Viticoles) je organizace sídlící ve Štrasburku. Jejím cílem je podpora zájmů vinařských regionů a spolupráce v produkci vinných hroznů a vína při zachování tradičních způsobů výroby, zvyků, obyčejů a celkového krajinného rázu. Podílí se na rozvoji agroturistiky a vinařských stezek, a to jak po stránce samotné realizace, tak i po stránce právní. Spolupracuje s Komisí EU při schvalování právních předpisů z oblasti vína. Její vliv v této oblasti je ovšem nepřímý, jedná se pouze o orgán poradní.

Sdružení vzniklo v roce 1988 jako součást Konference evropských vinařských regionů (Conférence de Régions Européennes Viticoles), ze kterého se v roce 1994 vyčlenilo. Jejími členy jsou vlády jednotlivých regionů. Česká republika se stala jeho součástí až v roce 2001, čemuž předcházela několikaletý proces. V roce 1998 byla ČR k AREV přizvána, v roce 2000 se stala pozorovatelem, v následujícím roce vláda ČR k organizaci přistoupila.

V čele organizace je v současnosti předseda Jean-Paul Bachy, Českou republiku reprezentuje Ing. Ivana Mužiková.

V rámci současné činnosti této organizace můžeme zmínit studii „Perspektivy a reformy evropských výsadbových práv po roce 2015“, kterou sdružení AREV nechalo vypracovat jakožto teoretický nástin situace, ke které by došlo poté, co EU v roce 2016 zruší veškerá výsadbová práva. Bližší informace o této studii uvádím ve 3. kapitole diplomové práce.

4.3. Mezinárodní organizace pro révu a víno (OIV)

Mezinárodní organizace pro révu a víno (Organisation Internationale de la Vigne et du Vin) je mezivládní organizace mající pravomoc doporučovat opatření související s vinohradnictvím a vinařstvím. Vznikla 29. 11. 1924, čímž se stala první mezinárodní vinařskou institucí na světě. Primárním důvodem, vzniku této organizace byla ochrana obchodníků a spotřebitelů vůči podvodnému jednání v oblasti nakládání s vínem a vinnými produkty. Česká republika (Československo) je její součástí od roku 1929. Organizace je primárně zaměřena na problematiku vědeckého a technického rázu, na sjednocování a vytváření postupů, standardů a norem v oblasti vinohradnické/vinařské výroby a obchodu. V oblasti právních předpisů EU tak OIV působí primárně na tvorbu enologických postupů a analytických metod. Dále je tato organizace zaměřena na podporu mezinárodního obchodu a na ochranu zákazníka – konzumenta. K hlavním principům ochrany zákazníka patří ochrana zeměpisného označení (např. eliminace nepřesných a klamavých označení, která neoprávněně evokují určitý původ zboží) a s tím spojené přijímání doporučení, jejichž cílem jsou nezavádějící informace o původu produktů a zajišťování dostupnosti komplexních informací o produktu (např. na etiketě).

Organizace OIV sídlí v Paříži, aktuálně je jejími členy 45 států. V čele organizace stojí generální ředitel, kterým je v současnosti Francouz Mr. Yves Bénard. Dalšími orgány této organizace jsou Valné shromáždění delegátů členských států, Výkonný výbor a Vědecko-technický výbor.

V současnosti se tato organizace zabývá biologickou adaptací odrůd a podnoží v proměnlivých klimatických podmínkách, vývojem nových produktů na bázi hroznového vína a moštu a procesem uznávání a sdílení výsledků v rámci tohoto výzkumu mezi jednotlivými regiony. Dalším okruhem zájmu je složení a kvalita produktů označovaných jako vinné hrozny, sušené vinné hrozny a víno a vliv půdy, klimatu a původu na složení těchto produktů. Zkoumá dopad na výživu a zdraví spotřebitelů při konzumaci těchto produktů a celkové hodnocení kvality a spokojenosti spotřebitelem. Dalším velkým okruhem zájmů je pro tuto organizaci trvale udržitelná

výroba a obhospodařování vinic, integrované a ekologické systémy řízení, vhodné zemědělské stroje a technologie. V neposlední řadě je zájem organizace OIV zaměřen na legislativu (např. na stanovování maximálních limitů reziduí), na vývozní a dovozní režimy a systémy certifikace.

4.4. Vinařský fond ČR

Vinařský fond ČR je právnickou osobou se sídlem v Brně. Vznikl v roce 2002 na základně novely zákona č. 50/2002 Sb. Jeho úkolem byl dle tohoto zákona výběr plateb odvodů od pěstitelů vinic, výrobců a dovozců vína. Nakládal i s prostředky, které získal od státu jako dlouhodobou finanční podporu pro vinaře. Pomocí těchto prostředků a vybraných odvodů poté podporoval propagaci prodeje vína a výsadbu a obnovu vinic.

Zákonem č. 321/2004 Sb. došlo ke změnám ve fungování Fondu, díky kterým se činnost Fondu sjednotila s činností ostatních evropských vinařských organizací. Jeho současnou náplní je zajišťování rozvoje vinařské turistiky, rozšiřování povědomí o vinařství a vinohradnictví v řadách veřejnosti a podpora marketingu vína.

Zdroje příjmů jsou i po změně v koncepci fungování Fondu obdobné – odvody za prodané víno a za vinice, státní dotace a příspěvky, krajské příspěvky, dary.

Pro rok 2012 má Vinařský fond ČR rozpočet 66 768 000 Kč, které využije na podporu účasti na výstavách vín Vinex, Vinařské Litoměřice, Víno a delikatesy 2012, dále na přehlídky, soutěže vín na místní, regionální a celorepublikové úrovni, výstavy, školení, semináře a konference a na propagační akce s tematikou vína a vinařství, které dělí na otevřené sklepy, slavnostní vinobraní a ostatní akce spojené s propagací vinařství.

O tyto podpory se musí Vinařský fond žádat. Úprava vychází z vyhlášky ministerstva zemědělství č. 97/2006 Sb., o předpokladech a způsobu podpory marketingu a prodeje produktů, podpory rozvoje turistiky v oblasti vinohradnictví a vinařství a podrobnostech o poskytování informací veřejnosti Vinařským fondem.

Nejvyšším orgánem Vinařského fondu je Rada Vinařského fondu. Má 11 členů, které na čtyřleté funkční období jmenuje a odvolává ministr zemědělství ČR.⁵⁴ Rada se skládá ze zástupců vinařů a jeden člen spadá pod Zastupitelstvo Jihomoravského kraje. Dalším orgánem je ředitel Vinařského fondu⁵⁵, statutární orgán, který jmenuje a odvolává Rada fondu. Posledním orgánem VF je dozorčí rada Vinařského fondu⁵⁶, kontrolní orgán fondu, který má 7 členů. Ty na čtyřleté funkční období jmenuje a odvolává Poslanecká sněmovna. Dozorčí rada se skládá převážně ze členů Parlamentu, kteří na základně svého členství ve Fondu i v Parlamentu iniciují změny v zákoně o vinařství a vinohradnictví. Takto například v roce 2005 člen Dozorčí rady poslanec Zdeněk Koudelka docílil snížení administrativních povinností vinařů a uznávání poskytování tichých vín jako darů odečitatelných z daní.

Existence Vinařského fondu má své příznivce i kritiky. Mezi nejčastější argumenty pro zrušení VF patří to, že je finančně příliš jednostranně zaměřen na podporu oficiální prezentace českých a moravských vín s názvem „Vína z Moravy, vína z Čech“ a často vynakládá finanční prostředky, jejichž prospěšnost je pro vinaře sporná (např. dotace Knihy veršů o víně Ctirada Králíka). Někteří obchodníci s vínem nemají z existence Vinařského fondu téměř žádný prospěch a je pro ně pouze další položkou, která je nutí zdražovat vína, se kterými obchodují. Upřednostňovali by raději svobodnou volbu reklamní, vzdělávací, marketingové či obdobné kampaně, do které vloží své prostředky, než je odvádět povinně z každé láhve a hektaru vinice obdobně jako se odvádí daně.

4.5. Svaz vinařů České republiky

Svaz vinařů České republiky je právnická osoba se sídlem ve Velkých Bílovicích. Jedná se o dobrovolné sdružené právnických a fyzických osob, založené 24. 6. 1993. Dříve byl znám pod názvem Českomoravská vinohradnická a vinařská unie. Jeho

⁵⁴ Předsedou Rady je v současnosti Ing. Milan Venclík a místopředsedou Stanislav Rudolfský.

⁵⁵ Ředitelem VF je v současnosti Ing. Jaroslav Machovec.

⁵⁶ Předsedou Dozorčí rady je JUDr. Michal Hašek a místopředsedou Ing. Jiří Papež.

účelem je podpora a ochrana zájmů pěstitelů hroznů a výrobců vína prostřednictvím jednotné organizace, dále pak koordinace jejich činnosti.

Svým vlivem působí na tvorbu právních norem, zejména tak, že zaujímá stanoviska, navrhuje řešení a opatření, ve kterých prosazuje stejné podmínky pro právnické a fyzické osoby v oboru a tvrdé postihy přestupků tak, aby byla zajištěna rentabilita vinohradnictví a vinařství v ČR a intenzivní obnova vinic.

Usiluje o modernizaci vinohradnictví a vinařství, zajišťuje vzdělávací a osvětovou činnost, zabezpečuje propagaci a šíření informací, vydává tiskoviny a periodika. Zabývá se otázkami marketingu, kvality výrobků, cenovou politikou, dotační politikou a hospodářskými otázkami. Napomáhá integraci mezi prvovýrobcí, zpracovatelskými a obchodními organizacemi.

Svaz vinařů působí i na úrovni EU, kde se snaží nejen o oficiální zastoupení v rámci Unie, ale také o vytvoření osobních kontaktů se zástupci profesních vinařských svazů, především v Rakousku, Německu, Slovensku, Maďarsku a Slovinsku.

Je vydavatelem časopisu Vinařský obzor a každoročním garantem Mezinárodní soutěže vín Grand Prix Vinex.

Členem mohou být pouze osoby, které podnikají v uvedených oborech a drobní vinaři prostřednictvím obecních vinařských spolků.

Svaz vinařů je členem Agrární komory České republiky, Potravinářské komory České republiky, Sdružení evropských vinařských regionů, Mezinárodní organizace pro révu vinnou a víno a COPA/COGECA, kde se snaží aktivně se podílet na rozhodovacím procesu v rámci Výboru pro víno. Svaz vinařů ČR je jedním z hlavních zastánců zachování výsadbových práv révy vinné po roce 2015. Prohlášení o tomto stanovisku učinil mnohem dřív, než se ke stejnému názoru na mezinárodní úrovni uchýlila i Česká republika.

Finanční prostředky Svazu vinařů tvoří především příspěvky členů, dary, dotace, výnosy z majetku a příjmy za odbornou činnost.

Nejvyšším orgánem Svazu vinařů ČR je valná hromada SVČR. Každý řádný a čestný člen SVČR má jeden hlas. Další hlasy může řádný člen získat za každých 5 000 Kč zaplacených formou členských příspěvků. Valná hromada projednává a schvaluje

např. návrh činnosti SVČR, rozpočet, zprávu o hospodaření. Dalším orgánem je představenstvo SVČR, které je statutárním orgánem SVČR, řídí činnost sdružení a jedná jeho jménem. Mezi hlavní oblasti jeho působnosti patří zejména řízení SVČR, realizace programu činností stanovených valnou hromadou, vedení řádné evidence, hospodaření s majetkem SVČR. Má patnáct členů volených valnou hromadou a funkční období členů představenstva je čtyřleté. Dále do orgánů SVČR řadíme předsedu SVČR, který zastupuje SVČR navenek a jedná jeho jménem. Je zaměstnancem SVČR, funkční období má čtyřleté a je volen valnou hromadou. Posledním orgánem je dozorčí rada SVČR, která kontroluje činnost SVČR, přezkoumává účetní závěrku a předkládá valné hromadě stanoviska. Je volena valnou hromadou, má tři členy a čtyřleté funkční období.

4.6. Ministerstvo zemědělství České republiky

Ministerstvo zemědělství je podle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, potravinářský průmysl, vodní hospodářství a pro správu rybníků, myslivosti a lesů, mimo území národních parků, dále je ústředním orgánem ve věcech rostlinolékařské a veterinární péče, péče o ochranu zvířat proti týrání, pro potraviny a pro ochranu práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat. Je též ústředním orgánem státní správy ve věcech komoditních burz, které organizují obchody se zbožím, které pochází z lesnické nebo zemědělské výroby nebo výrobků, který vznikly zpracováním tohoto zboží.

Účelem Ministerstva zemědělství je stanovit tvorbou právních předpisů meze, ve kterých se mohou čeští podnikatelé pohybovat a podporovat při tom rozvoj multifunkčního zemědělství, které nebude zaměřeno jen na produkci, ale i na tvorbu a údržbu krajiny. Dalšími důležitými cíly MZe je obnova a rozvoj venkova, environmentální služby a spolupráce se svazy, spolky, společnostmi, výzkumnými ústavami a nevládními agrárními organizacemi.

Při své činnosti respektuje programové prohlášení vlády, vládní zemědělskou politiku a Společnou zemědělskou politiku Evropské unie.

Organizační strukturu MZe tvoří ministr, kterým je v současnosti Ing. Petr Bendl, úseky, sekce a odbory. Oblastí vína se zabývá oddělení pro víno, které v současnosti vede Ing. Antonín Králíček. Toto oddělení se nachází v odboru rostlinných komodit, sekci zemědělských komodit v úseku zemědělských komodit, výzkumu a poradenství, který řídí náměstek ministra RNDr. Jiří Mach. Ke zveřejňování svých informací využívá MZe internetový portál eAGRI, který nahradil internetové stránky www.MZee.cz. Tento portál je základním přístupovým bodem k informacím nejen z MZe, ale i z jeho podřízených organizací. Vznikl sloučením stránek MZe, pozemkových řadů, Portálu farmáře a začleněním Portálu sítě pro venkov. Obsahuje aktualizovanou databázi právních předpisů a všech potřebných formulářů. V oblasti révy vinné a vína zde tak může uživatel najít všechny předpisy související se Společnou organizací trhu s vínem, seznamy laboratoří pověřených k provádění rozborů vína a kódy stáčírén. Můžeme přes tento portál vstoupit do aplikace „Zatřídění vína“, kde si lze vyhledat např. údaje o organizaci, která víno certifikovala, výrobci, zeměpisných údajích původu, ročníků, odrůd. Nachází se zde okolo dvaceti formulářů a podání, souvisejících s vinohradnictvím a vinařstvím.

Současnou činnost MZe v oblasti vinohradnictví a vinařství blíže rozebírám ve 3. kapitole této práce.

4.7. Organizace podřízené Ministerstvu zemědělství ČR související s vinohradnictvím a vinařstvím

V této části mé diplomové práce uvádím orgány státní správy, státní fond a veřejnou výzkumnou instituci, které předmětem své činnosti souvisí s vinohradnictvím a vinařstvím. Presentovaný výčet vychází z přehledu organizací podřízených Ministerstvu zemědělství ČR, který je prezentován na internetových stránkách MZe ČR⁵⁷.

⁵⁷ <http://eagri.cz/public/web/MZee/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/podrizene-organizace/>

4.7.1. Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Státní zemědělská a potravinářská inspekce je organizační složka státu, která je orgánem státní správy. Mezi její úkoly spadá kontrolní, laboratorní a certifikační činnost, udržování zahraničních vztahů a informačního systému, realizace systému managementu jakosti a systému rychlého varování pro potraviny a krmiva. Inspekce vydává i souhrnné zprávy o své činnosti.

Kontrolní činnost SZIF je komplexně pojatá, cílená a konaná za účelem ochrany ekonomických zájmů občanů i státu před potravinami zdravotně závadnými, klamavě označenými, s pošlým datem použitelnosti nebo neznámého původu.

Realizace vychází ze zákona č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích, z novely zákona č. 146/2002 Sb. o SZPI a zákona č. 552/1991 Sb. o státní kontrole.

Ve vinohradnické a vinařské oblasti se SZPI zabývá například problematikou označování složek vína, kontrolou šarží a kontrolou podmíněnosti, která se zabývá ověřováním, zda příjemci podpor a dotací plní požadavky na udržování půdy, veřejného zdraví, zdraví zvířat, apod., ke kterým se při přijetí dotace zavázaly. Ve své laboratorní činnosti se SZPI věnuje například kontrole vína ve své specializované akreditované laboratoři Inspektorátu SZPI v Brně. V rámci certifikační činnosti může na žádost certifikovat víno při vývozu do třetích zemí.

Činnost SZPI v této oblasti není zanedbatelná a hraje důležitou roli v oblasti ochrany spotřebitele. Např. jen při poslední kontrole oblasti vinařských produktů propadla tři vína: Moravia - Müller Thurgau - bílé víno suché od společnosti Vinospol, pro své klamavé označení původu, dále Müller Thurgau, jakostní víno a Veltlínské zelené, jakostní víno od výrobce Livi, obě pro vůni a chuť, přidání vody, nízký obsah alkoholu a neodpovídající obsah cukru.

SZPI má v provozu i internetové stránky, kde v podsystému „Vino“ podrobně informuje o povinnostech „malého vinaře“, uvádí návody na podávání povinných prohlášení a upozorňuje na značení povinných údajů. Informuje o právních předpisech, které se týkají vína, o formulářích, žádostech a povinnostech, postupu při dovozu vína, ověřování hroznů, hodnocení a zařídování vína komisí SZIF pro hodnocení

a zařídování vína a mnohých jiných činnostech, které vinař nebo vinohradník ke své činnosti potřebuje znát.

V současnosti se Inspekce setkává s kritikou toho, že sice zveřejňuje seznam potravin, které její kontrolou neprošly, ale tento seznam je na jejích internetových stránkách počítačově nezpracovatelný. V databázi se výrobky nedají řadit, filtrovat, není možné v ní vyhledávat. Tato skutečnost spotřebiteli velmi znesnadňuje přehled o potravinách, kterým by se měl při nákupu vyhýbat. Také poptávka spotřebitelů po mobilní verzi těchto seznamů, která by tak mohla být dostupná přímo při nákupu potravin spotřebitelem, je zatím bez odezvy.

4.7.2. Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský je organizační složka státu, která je orgánem státní správy. Sídlí v Brně. Je upraven zákonem č. 147/2002 Sb., 147/2002 Sb. o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů.

Mezi jeho úkoly patří provádět správní řízení a vykonávat jiné správní, kontrolní a dozorové činnosti, dále odborné a zkušební úkony v různých oblastech, mimo jiné i v oblasti trvalých kultur, pod které spadá vinohradnictví. Tato oblast byla do 1.1. 2012 spravována Odborem trvalých kultur, který byl zrušen a jeho činnost nyní v této oblasti vykonává Sekce rostlinné výroby – Odbor trvalých kultur. Tato sekce vede Registr vinic a provádí kontroly v terénu, eviduje viniční tratě, zpracovává prohlášení o sklizni hroznů, produkci a zásobách vína. Dále spravuje práva na opětovnou výsadbu, uděluje práva k výsadbě nové, vede statistiky a zastupuje Českou republiku v Řídícím výboru pro víno.

Na svých internetových stránkách opět zveřejňuje formuláře a návody na jejich vyplnění, dále statistiky a věstník.

4.7.3. Státní rostlinolékařská správa

Státní rostlinolékařská správa je organizační složka státu, která je orgánem státní správy. Sídlí v Praze. Je to organizace zabývající se ochranou rostlin a působící na úseku rostlinolékařské péče. Jejím úkolem je kromě ochrany rostlin a rostlinných produktů i rostlinolékařský dozor a řízení ve věcech rostlinolékařské péče, ukládání pokut, výkon správy ve věcech přípravků a mechanizačních prostředků.

Tento úřad byl zřízen zákonem č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V jeho čele je ředitel, jehož jmenování a odvolání se řídí služebním zákonem⁵⁸.

Úřad vykonává působnost podle zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů. Tento zákon upravuje ochranu rostlin, rostlinnou výrobu, právo na ochranu zdraví, kontrolu, státní dozor a dohled, havarijní plány a další oblasti. Je prováděn čtrnácti předpisy - zákonem č. 102/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškami, které upravují např. opatření proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů, mechanizační prostředky, odbornou způsobilost.

Úřad zveřejňuje informace i na internetu, a to pod společnou doménou eAGRI, stejně jako MZe. Nachází se zde Registr přípravků na ochranu rostlin, databáze účinných látek EU, formuláře ke stažení, výroční zprávy, instrukce a metodiky a mnohé další informace pro širokou a odbornou veřejnost.

Státní rostlinolékařská správa ovlivňuje vinohradnictví a vinařství například tak, že registruje nové přípravky na ochranu rostlin. V roce 2010 byly pro révu vinnou vytvořeny např. přípravky, které eliminovaly plíseň šedou, svlačec rolní, turanku kanadskou, pýr plazivý, pcháč, mléč, pampelišku lékařskou a další, nebo sloužily k posílení odolnosti. Úřad vydává monitorovací zprávy o výskytu škodlivých organismů a poruch, jejichž součástí jsou i informace i o stavu révy vinné. V oblasti vinohradnictví

⁵⁸ Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon).

vydává i opatření. Zmínit můžeme např. protiúletová opatření používaná při aplikaci přípravků na ochranu rostlin ke zkracování ochranných vzdáleností z roku 2008.

4.7.4. Státní zemědělský intervenční fond

Státní zemědělský intervenční fond je státní fond se sídlem v Praze. Je upraven zákonem č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů a prováděcími právními předpisy formou nařízení vlády.

V současnosti je jeho ředitelem Ing. Černoch Oldřich, CSc. SZIF je zprostředkovatelem finančních podpor z EU a národních zdrojů.

Z plateb, které souvisejí s vinohradnictvím a vinařstvím, administruje a kontroluje platby z Evropského zemědělského záručního fondu. Může se jednat o přímé platby, kde je režim jednotné platby na plochu jednoho hektaru obhospodařované půdy, nebo o platby v rámci intervenčních opatření, pocházející ze společných organizací trhů nebo platby související s poskytováním vývozních subvencí ve vazbě na vývozní licence. Dále kontroluje platby z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, který se snaží podpořit zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, zlepšování životního prostředí a krajiny, podporuje kvalitu života ve venkovských oblastech a diverzifikaci hospodářství venkova, implementuje místní rozvojové strategie, realizuje projekty spolupráce a snaží se i o technickou pomoc a pomoc s přípravami, sledováním, kontrolou a informacemi.

Vinohradnictví a vinařství STIF podporuje i v rámci společné organizace trhu s vínem, kde SZIF přijímá žádosti o podporu na investice. Pro vinařský rok 2011/2012 se jednalo o podporu na pořízení nového lisu na hrozny, nového filtru na víno a nové speciální kvasné nádoby pro získávání červeného vína s aktivním zařízením k potápění matolinového klobouku.

4.7.5. Výzkumný ústav rostlinné výroby

Výzkumný ústav rostlinné výroby je veřejná výzkumná instituce se sídlem v Praze. Jeho činnost je upravena zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích.

Ředitelem VÚRV je v současnosti Dr. Ing. Pavel Čermák.

VÚRV je jedinou nezávislou státní institucí provádějící výzkumné a expertní činnosti zaměřené na problémy pěstování zemědělských plodin. Jeho účelem je rozvoj vědy v oblasti rostlinné výroby a v příbuzných oborech, jako je genetika, šlechtění, agroekologie, rostlinolékařství, ochrana zásob a mnohé další. Jeho cílem je zajistit trvalý rozvoj zemědělství.

Pořádá polní dny, semináře, vede genovou banku a je koordinátorem a řešitelem Národního programu konzervace a využití genofondu rostlin a agro-biodiversity a Národního programu genetických zdrojů mikroorganismů a drobných živočichů hospodářského významu.

K výzkumným účelům v oblasti vinohradnictví vlastní vinice na Karlštejně, které spadají pod Výzkumnou stanici vinařskou Karlštejn v Odboru polních pokusů. Tato stanice byla založena v roce 1919. Jejím účelem je zkoušení odrůd, šlechtění a výzkumněpěstitelská činnost, pod kterou spadá výzkum a zkoušení nových způsobů pěstování. Kromě toho se zabývá testováním zdravotního stavu komerčně množených klonů, zkoumá prostředky ochrany proti škodlivým organizmům a způsob pěstování a výživy vinné révy, který by byl přátelský k životnímu prostředí.

Účastní se projektu Národní agentury pro zemědělský výzkum, zabývající se kryokonzervací a projektu Information System Genetic Resources.

V současnosti probíhá na stanici výzkum zdrojů a mechanismů tolerance rostlin k abiotickým stresům a jejich využití ve šlechtění a v systémech pěstování v rámci řešení výzkumného záměru VÚRV.

Jako vedlejší produkt své činnosti Stanice ročně vyprodukuje 5 000-13 000 litrů vína z vlastních hroznů.

Shrnutí:

Na mezinárodní i vnitrostátní úrovni existuje množství organizací, které ve svém předmětu činnosti vymezují problematiku vinohradnictví a vinařství, a to nejen jako určitý výsek svých zájmů, ale často i jako zájem hlavní, případně jediný. V mém výčtu jsem neuvedla všechny organizace, ale zaměřila jsem se pouze na úzkou skupinu s celosvětovým či celorepublikovým významem. Konkrétně na AREV, OIV, nadnárodní sdružení COPA/COGECA, VF, Svaz vinařů ČR a MZe a organizace jemu podřízené. Organizace ovlivňují vinohradnictví a vinařství mnoha způsoby. Nejvýraznější je jejich podíl na finančním zajištění oborů. Organizace, které vinařům poskytují a zprostředkovávají příspěvky a dotace jsou pro některé vinaře výraznou pomocí.

Domnívám se, že není možné na organizace nahlížet jenom jako na zdroj financí. Vinařské organizace jsou i zdrojem vinařské a vinohradnické osvěty. Každá z těchto organizací má funkční a aktuální internetové stránky, kde dostupnou formou informuje vinaře o současném dění v oblasti, jak z hlediska činnosti konkrétní organizace, tak z hlediska kulturního a legislativního. Některé pravidelně vydávají bulletiny, umožňují automatické přeposílání novinek a zpravodajů elektronickou poštou. Informovanost podporují i tištěnými materiály, pořádají semináře, školení. Některé z nich působí i na politické scéně (COPA/COGECA, OIV, AREV, z tuzemských MZe, Svaz vinařů ČR) a podílí se na vývoji vinohradnické a vinařské legislativy. Dalším neopomenutelným aspektem je vědecká činnost některých organizací (OIV, AREV, které svojí činností zajišťují vývoj oboru a usnadňují činnost vinařů a vinohradníků.

I přesto se někdy dostanou do názorového sporu s vinařskou veřejností. Tento problém se objevuje hlavně u organizací, které mají vliv na vývoj legislativy. Příkladem může být MZe a VF. MZe sklídilo kritiku svých kritérií pro dotace v rámci Programu rozvoje venkova, VF zase za to, jakým využívá finanční prostředky získané z povinných odvodů (blíže se tímto problémem zabírám ve 3. kapitole této práce).

Vinohradnické a vinařské organizace tedy působí na tyto obory širokým množstvím prostředků: finančními podporami, informační činností, výzkumem, tvorbou právních předpisů, propagací. Domnívám se, že z výše uvedených aspektů lze usuzovat, že význam těchto organizací je vysoký a pozitiva, která do oboru přinášejí, převažují nad negativy.

5. Srovnání české a slovenské právní úpravy

V této části své práce porovnávám současnou českou a slovenskou právní úpravu vinohradnictví a vinařství, a to z hlediska struktury, délky a obsahu zákonů, ve kterých se tato úprava nachází.

5.1. Systém právní úpravy vinohradnictví a vinařství ve Slovenské republice

Po vstupu SR do EU jsou pro SR základním právním předpisem upravujícím problematiku vinařství a vinohradnictví nařízení EU. Na vnitrostátní úrovni se pak jedná o zákon č. 313/2009 Z. z., o vinohradnictve a vinárstve, ve znění pozdějších předpisů, s jeho prováděcími předpisy. Tento zákon je považován za lex specialis k zákonu o potravinách č. 152/1995 Z. z., ve znění pozdějších předpisů.

5.2. Zákon o vinohradnictve a vinárstve

SR má problematiku vinohradnictví a vinařství upravenou speciálním zákonem, a to zákonem č. 313/2009 Z. z., o vinohradnictve a vinárstve. Délkou i tématickým upořádáním je obdobný úpravě české, neobsahuje však žádná členění textu na části a hlavy, čímž se může jevit mírně nepřehledným.

Odlišnosti české a slovenské úpravy nacházíme hned na začátku obou zákonů, ve vymezení pojmů. Slovenský výčet je mnohem širší a obsahuje termíny českým právem nevymezené, jako jsou například odrůda, klon révy vinné, podnožová réva, keř, bobule, rozinka, cibéba, a mnohé další. Domnívám se, že širší výčet pojmů, které zákon vymezuje, podporuje právní jistotu a předchází sporům. Slovenská úprava rozlišuje mezi vinicí a vinohradem, což jsou pojmy, které jsou v české úpravě synonymní. Vinice je dle slovenské úpravy druh pozemku s trvalým porostem révy vinné včetně

neproduktivních ploch, vinohrad je pojem užší, je to obhospodařovaná plocha vinic, na které je vysazená réva vinná.

V úpravě vinohradnictví je koncepce české a slovenské normy obdobná. Oba zákony obsahují úpravu nové výsadby, správu práv na opětovnou výsadbu, správu rezervy, nepovoleno výsadbu, pěstitelské oblasti. Slovensko se člení na šest vinařských oblastí, a to na Malokarpatskou, Jihoslovenskou, Středoslovenskou, Nitrianskou, Východoslovenskou a Tokaj. Právo na výsadbu z rezervy uděluje podle slovenského práva Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, právo na výsadbu opětovnou a novou pak Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky.

Česká úprava vinohradnictví navíc zahrnuje hektarový výnos a úpravu vinic vhodných pro jakostní víno stanovené oblasti.

V části upravující vinohradnictví najdeme hlavní změnu, kterou v roce 2009 díky účinnosti nového zákona slovenské vinařství a vinohradnictví prošlo. Jedná se o změnu systému označování vín. Byly zavedeny nové kategorie vína.

Podle předchozího systému byly na Slovensku tři kategorie vín: stolní víno, oblastní víno a jakostní víno spolu s jakostní vínem s přívlastkem.

Od roku 2009 jsou dle nového zákona kategorie takové: víno bez zeměpisného označení, víno s chráněným zeměpisným označením (víno CHZO), víno s chráněným označením původu (víno CHOP) a víno k průmyslovému zpracování.

Vína jako regionální víno, jakostní víno, jakostní víno s přívlastkem (kam spadá kabinetní víno, pozdní sběr, výběr z hroznů, výběr z bobulí, výběr z hrozinek, výběr z cibéb, „botrytický výběr“, ledové víno, slámové víno), pěstitelský sekt, sekt vinohradnické oblasti, sekt V.O. a chateau se zařazují pod kategorii vína s chráněným zeměpisným označením nebo vína s chráněným označením původu.

Aby mohlo víno s chráněným zeměpisným označením nebo víno s chráněným označením původu spadat pod některou z výše uvedených subkategorií, musí splnit zákonem stanovené podmínky jako je cukernatost, požadavek určitého hektarového výnosu, obsah alkoholu aj. Česká úprava ovšem nemá vinařských produktů více, jak by se mohlo na první pohled zdát. Slovenská úprava má jen toto široké spektrum upraveno jako subkategorie vín chráněným zeměpisným označením nebo vína s chráněným

označeném původu. Typů vín je tedy v české i slovenské úpravě přibližně stejné množství.

K vinařských produktů, které slovenský zákon upravuje, patří dále hroznový mošt, který český vinařský zákon neupravuje, a burčák. U hroznového moštu slovenské právo stanovuje dobu, kdy je možné jej nabízet k prodeji, což je doba od 1. srpna do 31. prosince. Burčák je pak možné nabízet od 15. srpna do 31. prosince. Burčák je upraven i v českém zákoně pod názvem částečně zkvašený hroznový mošt, ale doba, po kterou je možné jej nabízet, je odlišná, od 1. srpna do 30. listopadu. Domnívám se, že Slovensko by mohlo po vzoru práva českého umožnit prodej burčáku dříve, i vzhledem k tomu, že je geograficky situováno jižněji. Hrozny tam tudíž mohou dozrávat dříve než české a je proto nelogické, aby slovenská legislativa neumožňovala prodej burčáku v době, kdy konkurenční a severněji položené země již burčák prodávat mohou.

Ve slovenské úpravě dále nacházíme i povinnosti obchodníků a maloobchodníků, které v českém zákoně nejsou. Ten má ale zase oproti slovenskému obsaženy paragrafy speciálně zaměřené na úpravu enologických postupů na ošetřování produktu, na přirozený obsah alkoholu a na slazení.

Část slovenského zákona o vinařství a vinohradnictví, která následuje po úpravě vinařství, je věnována uvádění vinařských produktů na trh a jeho podmínkám, certifikaci, státnímu kontrolnímu číslu a označování, skladování a přepravě vinařských produktů. Úpravu této problematiky z velké části nacházíme i v české zákoně.

Zvláštností slovenského zákona je speciální úprava oblasti Tokaj, kde se může pěstovat jen vinná réva registrovaných tokajských odrůd. Je historickou a teritoriální součástí velkého tokajského regionu, který se z větší části nachází na území Maďarska. Jedná se o nejmenší pěstitelskou oblast na Slovensku, která je jedinečná z hlediska svých přírodních podmínek, klimatu, odrůdového složení a technologie výroby vín.

Zákon upravuje i Tokajské sdružení, což je sdružení vinařů a vinohradníků z této oblasti. Toto sdružení vyhláší například začátek sběru hroznů, eviduje vývoz hroznů, moštu a vína.

Kontrolními a dozorovými orgány nad touto oblastí jsou MPRV, ÚKSÚP a Štátna veterinárna a potravinová správa SR.

Dále oba zákony upravují výkon státní správy a správní delikty. Orgány státní správy jsou na Slovensku MPRV, ÚKSÚP a ŠVPS, v Česku pak taky ÚKZÚZ a SZPI. V úpravě sankčních opatření má slovenská úprava oproti české jednu zásadní změnu. Upravuje i jeden přestupek, kterého se dopustí ten, kdo v Tokajské vinařské oblasti užívá vinařskou plochu jinak, než jako vinici.

V české úpravě žádný přestupek v oblasti vinařství a vinohradnictví není. Osobně si myslím, že není nutné takové sankční opatření zavádět, protože nemáme žádnou vinařskou oblast, která by nad ostatními vynikala takovou důležitostí a specifiky, že by ji bylo nutné ochraňovat vyššími sankcemi než ostatní oblasti.

Shrnutí:

Česká republika i Slovenská republika jsou členskými státy EU, a jsou v oblasti vinohradnictví a vinařství regulovány jejími nařízeními, jež jsou pro oba státy jednotná a závazná. V oblastech upravených EU tedy nenacházíme v úpravě této problematiky žádné rozdíly. Je však nutné si uvědomit, že v době, kdy EU vydala normy upravující jednotlivé oblasti vinařství a vinohradnictví, existovala pro většinu těchto oblastí v Česku i na Slovensku vnitrostátní úprava, která se mnohdy od unijní lišila. Bylo proto nutné rychle zareagovat a vnitrostátní úpravu mezinárodní přizpůsobit. Zde můžeme vyzorovat první závažný rozdíl mezi postupem republik. SR pružně zareagovala a vydala nový vinařský zákon kompatibilní s normami EU a s kategorizací vín podle Společné organizace trhu s vínem již v roce 2009. ČR v tomto procesu silně zaostala a novelu, která sjednotila vnitrostátní a evropskou úpravu vydala až o dva roky později.

Při porovnání těchto dvou, s unijní úpravou již kompatibilních, zákonů, lze konstatovat, že oba státy zvolili obdobnou koncepci. A to speciální zákon upravující pouze vinohradnictví a vinařství, který se vázal na generální předpis, na zákon o potravinách.

Zákon o vinařství a vinohradnictví má v obou zemích obdobnou délku a tématické uspořádání (slovenský zákon není sice dělen na části a hlavy, nicméně jeho sled paragrafů tématicky odpovídá struktuře zákona českého).

Obdobnost zákonů je patrná i z výkladu jednotlivých ustanovení, odchylky lze spatřovat převážně v detailech, které jsou ovlivněny vinařskými tradicemi a geografickými podmínkami jednotlivých států (např. v odlišné době prodeje burčáku, požadavku na minimální množství stupňů normalizovaného moštoměru u jednotlivých kategorií vín, drobné odlišnosti ve vymezení základních pojmů, aj.).

Hlavní rozdíl, který mezi oběma zákony spatřuji, je slovenská úprava vinařské oblasti Tokaj, se kterou souvisí i zákonem stanovený přestupek. Žádnou podobnou úpravu v českém zákoně nenacházíme. Důvod spočívá v tom, že ač je každá z českých vinařských oblastí velmi hodnotná a důležitá, žádná není natolik odlišná a specifická oproti ostatním, aby vyžadovala speciální úpravu na úrovni zákona. Na druhou stranu slovenský zákon postrádá úpravu Vinařského fondu nebo obdobné instituce.

6. Průzkum postojů slováckých vinohradníků a vinařů

V této části diplomové práce uvádím a rozebírám výsledky anonymního dotazníku, který jsem vytvořila a rozeslala fyzickým osobám, které jsou malými a středními vinohradníky a vinaři z vinařské podoblasti Slovácko. Pro anonymitu dotazovaných jsem se rozhodla z důvodu zajištění upřímných a pravdivých odpovědí respondentů, které byly pro cíl mé práce důležitější než znalost toho, který konkrétní dotazovaný vinohradník nebo vinař odpověď poskytl.

Cílem mého dotazníku bylo zjistit, jak ovlivnil tyto osoby vstup ČR do EU v jejich vinohradnické a vinařské činnosti; jaký mají názor na Vinařský fond ČR, zda v jeho činnosti spatřují nějaké přínosy a zápory; zda a jakým způsobem ověřují, že je jejich vinohradnická a vinařská činnost v souladu s právem; jaký je jejich názor na rentabilitu a perspektivu vinohradnictví a vinařství, co jim na současném stavu těchto oborů nejvíce vadí.

Dovoluji se upozornit, že ve zpracování jednotlivých anketních otázek pracuji (není-li výslovně uvedeno jinak) pouze s názory respondentů, které se mohou od faktického popř. právního stavu lišit.

6.1. Názory vinohradníků a vinařů na vstup ČR do EU

V první části mého dotazníku jsem se zabývala otázkou vstupu ČR do EU z pohledu slováckých vinařů a vinohradníků. Těm jsem pokládala tuto otázku:

„Jak se podle Vás změnilo české vinohradnictví a vinařství po vstupu České republiky do Evropské unie (tedy od 1. května 2004)? Dotklo se toto přistoupení k Evropské unii Vás osobně ve Vaší vinohradnické/vinařské činnosti?“

V odpovědích na tuto otázku se všichni respondenti shodli na tom, že vstup do Evropské unie jejich obor ovlivnil, z toho 78 % dotazovaných uvedlo, že členství ČR v EU ovlivnilo i jejich vlastní vinohradnickou a vinařskou činnost.

V oblasti změn vinohradnictví a vinařství po vstupu do Evropské unie respondenti nejčastěji uváděli nutnost přizpůsobit český právní řád normám Evropské unie, kterou

uvedlo 61 % procent dotazovaných. Tento proces hodnotí 44 % z celkového počtu respondentů pozitivně nebo neutrálně, změnu vinařského zákona hodnotí jako změnu k lepšímu, oceňují možnost účastnit se unijních soutěží a výstav, popř. obdobných akcí v celosvětovém měřítku, ve kterých je Evropská unie podporuje. Konstatují, že se kvalita vína a úroveň vinohradnictví od přistoupení k Evropské unii zvýšila, oceňují snazší přístup k novým technologiím a strojům bez celních překážek.

Naopak 17 % z celkového počtu dotazovaných samotné normy Evropské unie kritizuje, ty jim dle jejich názoru přinášejí nové direktivně stanovené pracovní povinnosti, kladou na vinaře a vinohradníky vyšší nároky a zavádí např. novou úpravu doslazování a vinařské zóny, které tito vinaři hodnotí kriticky.

Jako další změnu, která nastala po vstupu ČR do EU, uvedlo 56 % dotazovaných zvýšený import levných zahraničních vín.

Postoj vinohradníků a vinařů k importovaným vínům nebyl jednotný, proto jsem respondenty na základě jejich odpovědí rozdělila do tří skupin:

1. Dotazovaní, kteří se zabývají vinohradnictvím i vinařstvím a provozují je tradičním způsobem. Při vinohradnictví nepoužívají moderní technologie a zařízení, dávají například přednost tažným zvířatům, ručnímu obdělávání půdy a manuální péči o révu vinnou. Stejně tak ve výrobě vína např. nepoužívají laboratorní kvasinky nebo elektrické lisy, víno nechávají dozrát v dřevěných sudech. Při celém procesu je pro ně primární úcta k tradicím, respekt k přírodě, víno prodávají pouze v malé lokální oblasti. Tito respondenti uvádějí, že zahraničním vínům nemohou cenově konkurovat, a protože je jejich prodejní oblast velmi malá, dostupnost jejich vín pro zákazníka, který je ochotný si zaplatit vyšší částku za kvalitní produkt s tradičním způsobem výroby, je velmi omezena. Import levných zahraničních vín pocítují jako likvidační.

2. Vinaři (případně zároveň i vinohradníci) vyrábějící stolní vína nižší cenové kategorie. Tito respondenti se importem zahraničních vín rovněž cítí ohroženi a mají na něj negativní názor. Likvidační pro ně není, ale protože se do ČR dováží nejčastěji právě levná stolní vína, snižuje tato konkurence vinařům zisky. Export vlastních vín do zemí EU považují za nemožný.

3. Vinaři (případně zároveň i vinohradníci) specializující se na výrobu jakostních a přívlastkových vín. Tito respondenti se importem zahraničních vín necítí ohroženi. Jsou přesvědčeni o tom, že většina dovoзовého vína je nižší kvality než víno, které produkují oni sami. Dotazovaní se necítí ohroženi ani minoritním dovozem jakostních a přívlastkových vín, protože svá vína hodnotí jako kvalitnější. Na rozdíl od předešlých dvou skupin spatřují v importu zahraničních vín pozitiva, jako je zvýšení kvality českých vín, které způsobila obava z konkurence, a možnost porovnání svých výrobků se zahraničními. Tito vinaři nemají s odbytem svých produktů problémy, neomezují se na prodej svých vín pouze v blízkém okolí, ale zaměřují se i na velká tuzemská města včetně Prahy. Dle mého názoru je právě taková produkce vína cestou, kterou by se české vinařství mělo vydat. Od 90. let minulého století klade český spotřebitel vyšší důraz na kvalitu vína a tento trend neustále stoupá. Kvalitní víno je propagováno a jeho výroba podporována, spotřebitel si uvědomuje jeho hodnotu a je ochoten za něj zaplatit adekvátní finanční obnos. Česká přívlastková a jakostní vína nabízejí špičkovou kvalitu za cenu, ke které se zahraniční vína obdobné kvality přibližují jen stěží. Což se ovšem nedá říct o tuzemských stolních vínech, která jsou svou cenou a kvalitou často srovnatelná se stolními víny dovoзовými.

Další uváděnou změnou je existence výsadbových práv, což uvedlo 33 % z celkového počtu dotazovaných. Dotazovaní, kteří výsadbová práva ve své odpovědi uvedli, je hodnotili negativně, spatřovali v nich překážku, která snižuje tržní konkurenceschopnost českých vín. Ovšem celá třetina z těchto 33 % uvedla, že i přesto, že s existencí výsadbových práv nesouhlasí, je samotné v jejich vinohradnické činnosti vůbec neovlivňují. (A to i přesto, že o nové vinice mají zájem. Uvádějí, že možností odkoupit stávající vinice od končících vinařů je dostatek.)

Považuji za velmi zajímavé nejen to, že dotazovaní hodnotili výsadbová práva zcela negativně, aniž by jediný z nich uvedl informaci o tom, že tato práva měla záporný dopad i na jeho konkrétní vinohradnickou činnost, ale i to, že ani jeden z respondentů, kteří výsadbová práva uváděli, je neviděl v širší perspektivě a neuvědomoval si, že zrušení výsadbových práv by nevedlo jen k tomu, že by si malí

a střední vinohradníci vysadili nové vinice, ale že by si tyto vinice vysadili i velkovinaři a obchodní společnosti, které by svým působením na trhu mohli konkurenceschopnost dotazovaných vinařů ještě snížit.

Dvacet osm procent dotazovaných uvedlo jako změnu vyšší administrativní náročnost těchto oborů, která respondenty odpoutává od samotné vinohradnické a vinařské činnosti. Respondenti kritizují množství hlášení, výkazů, formulářů a evidencí, dále velké množství norem, které administrativní činnosti vinohradníků a vinařů upravují. Uvádějí, že v současné první úpravě administrativních činností vinohradníků a vinařů jsou mezery, které konkurenčně zvýhodňují ty vinohradníky a vinaře, kteří nedostatky v právní úpravě zneužívají.

Dalším bodem, který dotazovaní uváděli, byly nové dotace, zavedené po vstupu ČR do EU. Dotace zmínilo 22 % respondentů. Hodnotili je bezvýhradně kladně, nejčastěji uváděli dotace pro vinaře a vinohradníky zaměřené na technické a technologické vybavení, dotace pro mladé začínající zemědělce, dále kladně hodnotili snahu vinařských a státních institucí o podporu vývoje vinařství a vznik zcela nových dotací, které před vstupem ČR do EU neexistovaly.

6.2. Názory vinohradníků a vinařů na Vinařský fond ČR

V druhé části mého dotazníku jsem se zabývala postojem vinohradníků a vinařů k Vinařskému fondu ČR. Dotazovaným jsem pokládala tuto otázku:

„Jaký je váš názor na Vinařský fond České republiky? Spatřujete v něm nějaké přínosy a zápory?“

Na tuto problematiku mělo názor 89 % dotazovaných, 11 % nemělo k Vinařskému fondu ČR žádný postoj. Tyto respondenty nebudu v rámci této podkapitoly mé diplomové práce započítávat do procentuálních statistik jednotlivých odpovědí.

Z respondentů, kteří v činnosti VF spatřovali nějaké přínosy a negativa, se 13 % dotazovaných k jeho činnosti vyjádřilo výlučně kladně, 38 % výlučně záporně a 49 % mělo názor smíšený, spatřovalo v jeho činnosti jak klady, tak zápory.

V kladných ohlasech na činnost VF byla nejčastěji zmiňována možnost podpor, kterou uvedlo 90 % z těch respondentů, kteří měli na činnost VF kladný či smíšený názor. U těchto respondentů byly v 78 % kladně hodnoceny podpory z okruhu výstav, přehlídek a soutěží vín (např. Salon vín) a v 56 % podpory z okruhu vztahujícího se na akce s tematikou vína a vinařství, nejčastěji otevřené sklepy.

Okruh podpor vztahující se na školení, semináře a konference respondenty zmíněn nebyl. 22 % respondentů uvádějících podpory kladně hodnotilo dřívější podpory výsadby a obnovy vinic.

Ojedinele se objevili i respondenti, kteří neměli přehled o tom, která instituce jaké podpory poskytuje a v pozitivním hodnocení Vinařského fondu uváděli i podpory, které zprostředkovává SZIF v rámci SOT s vínem. Tato neoprávněná pozitiva jsem do statistik nezahrnula.

Dalším přínosem, který respondenti v činnosti VF spatřovali, byla propagace vinohradnictví a vinařství, kterou uvedlo 56 % respondentů, z těch, kteří na VF měli kladný nebo smíšený názor. Kladně hodnotili propagační projekty „Svatomartinské víno“, „Vína z Moravy, vína z Čech“ a „Růžové.cz“ (některý z těchto projektů zmínilo 78 % z těch respondentů, kteří propagaci vinohradnictví a vinařství uváděli). Kladně byla hodnocena i propagace českých vinařství a vín v zahraničí i existence elektronického zpravodaje.

Dalšími zmiňovanými pozitivy VF byla podpora marketingu vína a podpora rozvoje vinařsky zaměřené turistiky a vinohradnictví.

V rámci negativních ohlasů na činnost Vinařského fondu se nejčastěji vyskytovala kritika nerovnoměrného zaměření Vinařského fondu, kterou uvedlo 56 % respondentů, kteří se k Vinařskému fondu vyjadřovali záporně nebo smíšeně. Tito vinaři mají pocit, že na to, jaké sumy od nich Vinařský fond v rámci odvodů vybírá, by mohla být jeho činnost efektivnější a více zaměřena na podporu malých vinařů. V rámci této kritiky převažuje názor (uvedlo ho 67 % z vinařů, které toto nerovnoměrné zaměření kritizovali), že VF malým vinařstvím přináší spíše zanedbatelný užitek, který nedokáže

vyvážit negativa spojená s výběrem odvodů. Ojediněle se vyskytoval i názor, že zaměření na podporu velkovinařů přispívá k zániku malých vinařství.

Osobně se domnívám, že tato kritika VF není zcela oprávněná. VF podporuje vinaře systémem podpor, které nejsou limitovány velikostí vinařství. Některé typy podpor (propagační akce otevřené sklepy, slavnostní vinobraní, aj.) umožňují zviditelnění i malým lokálním vinařstvím. Určitě souhlasím s tím, že podpor určených pro malá vinařství by mohlo být více, ale na druhou stranu se domnívám, že určitou roli zde hraje i malá informovanost a pasivita drobných vinařů. Z některých odpovědí respondentů, kteří VF silně kritizovali, bylo patrné, že nemají přehled o tom, jaké podpory VF poskytuje, a že by si o tuto podporu mohli zažádat i oni. Byli přesvědčeni o tom, že VF je zaměřen výlučně na velkovinařství. Dle mého názoru by možným řešením bylo zakotvit do právní úpravy vinohradnictví a vinařství širší systém podpor určených malovinařům a následná propagace těchto podpor.

Dalším aspektem, který byl na VF kritizován, byl systém přerozdělování odvodů, který uvedlo 19 % respondentů, kteří se k VF vyjadřovali negativně nebo smíšeně. Kritice byla podrobena nedostatečná efektivita, převažoval dojem, že většina poukázaných odvodů se využije na platy úředníků a managementu této instituce.

V jednom případě se objevil i názor zcela mylný, kdy se respondent domníval, že Vinařský fond přerozděluje peníze na základě dotačních programů (které respondent považuje za nespravedlivé, protože jsou málo zaměřeny na malé vinaře). Tento názor dokazuje oprávněnost mé kritiky malé informovanosti vinařů o činnosti VF.

Dále byla kritice podrobena samotná existence odvodů a jejich výše. Uvedlo ji 13 % dotazovaných, kteří se k VF vyjadřovali. I v této kritice jsem v odpovědích respondentů zaznamenala, že o systému odvodů nemají dostatečné informace. Dotazovaní vždy uváděli, k čemu se odvody vztahují a v jaké výši, ve všech případech byly jejich informace zkreslené nebo zcela mylné. Ani jeden respondent, který odvody kritizoval, nevedl správně, za co a v jaké výši odvody poukazuje.

Jednotlivě se objevovala i kritika administrativní zátěže, která se pojí s výkazy o produkci a ploše vinic a kritika toho, že existuje velké množství vinařů, kteří se klamně prezentují jako samozásobitelé neuvádějící víno do oběhu, čímž povinnost

poukazovat odvody obcházejí. (Zajímavé je, že z několika odpovědí dotazovaných vyplynulo, že si myslí, že tito vinaři odvody ani poukazovat nemusí, např. proto, že nemají vinařství jako předmět podnikání. Ve své kritice VF pak požadují rozšířit odvodovou povinnost i na nepodnikatele. Což je opět důkaz toho, že spousta kritiky VF pramení z neinformovanosti.) Dále byla v rámci činnosti VF kritizována nedostatečná podpora exportu a propagace vín.

6.3. Informační zdroje

V třetí části mého dotazníku jsem se zabývala otázkou, zda-li vinohradníci a vinaři ověřují při své činnosti to, zda je jejich jednání v souladu s právními předpisy. Pokud ano, jaký zdroj k získání těchto informací preferují. Tato otázka byla primární důvod k tomu, proč jsme se rozhodla učinit celý dotazník anonymní. Dotazovaným jsem pokládala tuto otázku:

„Používáte při své vinařské/vinohradnické činnosti současný vinařský zákon nebo nějakou jinou právní normu? Co používáte jako zdroj informací k ověření toho, zda je Vaše činnost v souladu s právem?“

Na tuto otázku odpovědělo 94 % dotazovaných. Respondenty, kteří odpověď neuvedli, nebudu do statistik zahrnovat.

Na otázku, zda respondenti při své vinohradnické/vinařské činnosti používají právní normy, 71 % respondentů odpovědělo kladně, 65 % pak konkrétně uvedlo, že používá zákon č. 321/2004 Sb. Tento zákon hodnotili oproti předchozímu zákonu č. 115/1995 Sb. kladně, považovali jej za změnu k lepšímu. Ovšem pouze jeden respondent uvedl, že si je vědom toho, že zákon č. 321/2004 Sb. není norma základní a že je třeba být obeznámen i s normami Evropské unie. Dodává však, že orientace v evropských normách je velmi obtížná a proto v těchto případech dává přednost výkladu těchto norem, který nachází ve Věstníku ÚKZÚZ a v informačních kanálech SZPI.

Nejčastějším zdrojem právních informací byl pro respondenty internet, který uvedlo 71 % dotazovaných. Konkrétně respondenti využívají internetové stránky Vinařského fondu, SZPI, MZe a ÚKZÚZ.

Ostatní zdroje informací již byly využívány podstatně méně. Zmiňována byla odborná literatura, periodika (Vinařský obzor, Vinař sadař) a média, jednu z těchto možností uvedlo 35 % dotazovaných. 18 % respondentů ověřovalo soulad své činnosti s právem skrze diskuzi s ostatními vinaři a vinohradníky, 12 % respondentů považovalo za jediné a dostačující ověření souladu jejich činnosti s právem skutečnost, že u nich při inspekčních kontrolách nebyl zjištěn žádný nedostatek.

6.4. Pohled na perspektivu a rentabilitu oborů

Ve čtvrté a poslední části mého dotazníku jsem zjišťovala individuální postoje vinohradníků a vinařů k perspektivě a rentabilitě vinohradnictví a vinařství a jejich názory na to, co v současnosti vytváří největší překážku rozvoje ziskovosti těchto oborů. Dotazovaným jsem pokládala tuto otázku:

„Jaký je Váš osobní názor na rentabilitu a perspektivu vinohradnictví a vinařství? Co byste rádi změnili?“

Postoj vinařů a vinohradníků k rentabilitě oborů byl jednotný, proto jsem při zpracování této dotazníkové otázky upustila od procentuální statistiky, kterou jsem vytvářela u otázek předchozích. Odpověď uvedlo 61 % dotazovaných.

Dle respondentů je rentabilita vinohradnictví u malých vinohradníků velmi nízká, silně ovlivněná počasím, v předchozích letech hraničila i s nulovými hodnotami. Důvod nízké rentability spatřují respondenti i ve zvyšujících se cenách vstupů nezbytných pro vinohradnickou činnost (postřiků, pohonných hmot, hnojiv, konstrukcí vinic). Aby jejich vinohradnická činnost zůstávala v kladných hodnotách a jevila se rentabilní, jsou často nuceni nezapočítávat do nákladů svou vlastní práci. Pro provozování vinohradnické činnosti pro ně není primární motivací zisk, ale úcta k tradici a citová vazba k tomuto oboru.

Respondenti, kteří provozují vinohradnictví na velkých výměrách, mají zisky vyšší. Kladně zde působí úspora na ceně při nákupu věcí nutných pro provoz ve vyšším množství a možnost investice do mechanizace a s tím spojené využívání dotací.

V otázce rentability vinařství zauímají respondenti taktéž jednotný postoj. Malá vinařství mají rentabilitu mnohem nižší než vinařství velká, opět z obdobných důvodů, jaké byly u malých vinohradnictví (vysoká cena vstupů, nižší možnost investic a s nimi spojených dotací).

Důležitou roli hraje i druh vína, na které se vinař zaměřuje. U stáčených vín je rentabilita kvůli levným importovaným vínům nízká (tato vína jsou často primárním produktem právě malých vinařství). Vinařství, která se zaměřují na prodej lahvových jakostních vín, problém s rentabilitou nemají. Ovšem i tito vinaři jsou si vědomi toho, že na udržení rentability prodeje jakostních vín je třeba neustále pracovat. Zaměřují se na inovaci technologických postupů, rozšiřují oblast prodeje a kladou důraz na marketing zaměřený na českého spotřebitele.

Respondenti se shodují, že v rámci rentability je optimální zabývat se oběma obory zároveň, vinohradnictvím i vinařstvím.

K otázce perspektivy vinohradnictví/vinařství se vyjádřilo 33 % dotazovaných.

V rámci perspektivy vinohradnictví mají respondenti postoj jednotný, považují jej v případě, že nedojde k citelné změně podmínek (např. dlouhodobé neúrodě, neúměrnému zdražování vstupů) za obor s dobrou perspektivou.

V otázce perspektivy vinařství se již názory respondentů rozcházejí. Třetina respondentů, kteří se k této otázce vyjadřovali, se domnívá, že v rámci moravského vinařství je perspektivní pouze prodej kvalitních jakostních vín. O perspektivě levných stáčených vín přesvědčení nejsou. Uvádí, že kvůli zahraniční konkurenci je zajištění odbytu u jakostních vín složité, ale díky zájmu spotřebitele o tento produkt udržitelné. Ovšem zajištění odbytu levných stáčených vín je v porovnání s víny přívlastkovými nesrovnatelně obtížnější, spotřebitel o ně kvůli levným zahraničním vínům nemá takový zájem. Tito respondenti proto nejsou přesvědčeni o tom, že si vinaři zaměřující se na levná vína svoji klientelu dlouhodobě udrží, v levných moravských vínech perspektivu nespátřují.

Zbytek respondentů, kteří se k otázce perspektivy vyjadřovali, je přesvědčen o dobré perspektivě moravského vinařství jako celku, tedy jak v oblasti prodeje kvalitních vín, tak v prodeji levných stáčených vín.

K otázce, zda by na současném stavu vinohradnictví a vinařství něco změnili, se vyjádřilo 67 % respondentů. Nejčastěji požadovali změnu podmínek pro dovoz levných zahraničních vín, kterou uvedlo 58 % dotazovaných, z těch kteří se k této otázce vyjádřili. Respondenti se dožadovali změn spočívajících v omezení dovozu, zavedení celního poplatku pro tato vína, daňovém zatížení dovozových vín a v přísnějším ověřování původu.

Dále by respondenti na současném stavu těchto oborů rádi změnili systém dotací a podpor. Tuto změnu uvedlo 25 % dotazovaných, z těch kteří se k otázce vyjadřovali. Současnou výši dotací považují ve srovnání se státy západní Evropy za nízkou a vinaři zaměřeni na prodej levných stáčených vín se ve spojení s konkurenčním nátlakem zahraničních vín necítí dostatečně chráněni před úpadkem.

Respondenti ovšem uvádějí i to, že k tomu, aby se přestali cítit zahraniční konkurencí ohroženi, by stačilo realizovat pouze jeden z výše uváděných požadavků na změnu (tedy pokud se uspokojivým způsobem změní systém dotační politiky, nebudou již požadovat změnu podmínek pro dovoz zahraničních vín a naopak).

Další požadavky respondentů na změny byly individuální, dožadovali se například omezení administrativní zátěže, většího zaměření na propagaci moravských vín českému spotřebiteli ze strany státu a změny české legislativy tak, aby méně zatěžovala malé vinaře.

Shrnutí a úvahy de lege ferenda:

Dle názorů respondentů prošlo vinohradnictví a vinařství po vstupu ČR do EU mnohými změnami, které se osobně dotkly více než tři čtvrtin dotazovaných. Tyto změny jsou dle respondentů jak kladné - zvýšení kvality vína, dotace a vyšší dostupnost nových technologií a zařízení, tak záporné – direktivně stanovené pracovní povinnosti, vyšší nároky na vinohradníky a vinaře, výsadbová práva, administrativní zátěž, import levných zahraničních vín, který se určité skupině vinařů jeví likvidačním. V uváděných

změnách mírně převažovaly ty změny, které respondenti považovali za negativní (63 %). Domnívám se, že převažující negativní hodnocení vstupu ČR do EU není zcela optimální. Řešení této situace bych spatřovala ve vyšší snaze státu ulehčit vinohradníkům a vinařům jejich situaci, například ve snaze snížit jejich administrativní zátěž (např. státem podporovaným školením, které je seznámí s potřebnou administrativou a zjednoduší orientaci v ní) a podporovat (například systémem zákonem stanovených dotací) ty vinaře, kterým snížil import levných vín zisk tak, že jim hrozí likvidace, což by se dalo prokazovat na základě účetnictví a zákonem daných limitů, za kterých by se vinař označoval jako ohrožený likvidací.

V otázce pohledu na Vinařský fond ČR převažoval názor smíšený, respondenti tedy nejčastěji uváděli, že VF jim přináší nejen užitek, ale znamená pro ně i zátěž. I v této otázce převažoval názor kritický. 87 % respondentů, kteří se k VF vyjadřovali, uvedlo kritiku této instituce. Pouze 13 % dotazovaných VF vůbec nekritizovalo. V rámci negativních ohlasů bylo nejčastěji uváděno nerovnoměrné zaměření VF, systém přerozdělování odvodů a samotná existence odvodů. Na důvody této kritiky nemám obdobný pohled a příčinu tohoto negativního názoru vidím i v nízké informovanosti vinohradníků a vinařů o fungování této instituce a možnostech, které jim nabízí. Což by stát mohl řešit zákonnými opatřeními, které by vinohradníky/vinaře motivovaly k sebevzdělávání a informovanosti o systému a fungování nejen VF, ale i jiných pro vinaře relevantních organizací (Svaz vinařů ČR), a to nejen na státní, ale i na mezinárodní úrovni. Tato zákonná opatření by mohla fungovat na motivačním principu, protože nelze předpokládat, že se vinohradníci a vinaři budou dobrovolně informovat z vlastní iniciativy a zájmu. Domnívám se, že nejvýznamnější motivací pro vinohradníky/vinaře je motivace finanční. Stát by například mohl uzákonit finanční výhodu (úlevu na dani, na odvodu VF) pro ty vinohradníky/vinaře, kteří prokáží, že se za určité období zúčastnili zákonem vymezených aktivit (školení, schůzí), které sloužily ke zvýšení jejich přehledu o možnostech, které jsou jim nabízeny. Na tento způsob řešení by samozřejmě muselo navazovat dostatečné množství aktivit, které by byly pořádány. V kladných ohlasech k činnosti VF byla zmiňována možnost podpor, propagace vinohradnictví a vinařství, marketingu a turistiky zaměřené na vinařství.

V oblasti zdrojů informací o právních aspektech vinohradnické a vinařské činnosti respondenti, kteří si právní soulad ověřují, používají v 65 % zákon č. 321/2004 Sb. 71 % dotazovaných využívá i internet, nejčastěji internetové stránky Vinařského fondu, SZPI, MZe a ÚKZÚZ. Dále byla respondenty uváděna odborná literatura, periodika, média, osobní diskuze a výstupy inspekčních kontrol.

Rentabilita vinohradnictví je dle odpovědí respondentů nízká, ovlivněná velikostí vinice. U rentability vinařství má dle dotazovaných zásadní význam to, na jaký druh vína se vinař zaměřuje, finančně výhodnější je produkovat lahvová jakostní vína. Perspektiva vinohradnictví je dle dotazovaných dobrá, u vinařství se třetina dotazovaných domnívá, že budoucnost má jenom prodej kvalitních jakostních vín.

Na současném právním stavu vinařství a vinohradnictví by dotazovaní chtěli nejčastěji změnit buď současné podmínky pro dovoz levných zahraničních vín nebo systém dotací a podpor. Domnívám se, že by v této situaci, kdy se vinohradníci a vinaři cítí ohroženi importovanými víny a s nimi souvisejícím nedostatečným systémem podpor, bylo vhodné, aby stát uskutečnil objektivní a nezávislý průzkum této situace, aby dospěl k ověřeným závěrům v otázce toho, zda je české vinařství existencionalně ohroženo levným zahraničním importem. V případě pozitivních výsledků průzkumu by se měl zaměřit na podporu ohrožených vinařů.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo vytvořit náhled na současnou českou a komunitární právní úpravu vinohradnictví a vinařství, na historický vývoj české právní úpravy a na aktuální problematiku spojenou s právní úpravou těchto oborů. Pro tento účel jsem v rámci mé diplomové práce vytvořila anonymní dotazník, který jsem rozeslala vybraným malým a středním vinohradníkům/vinařům z vinařské podoblasti Slovácko. Jeho cílem bylo nahlédnout na současnou právní úpravu těchto oborů optikou de lege ferenda.

Mezi zásadní milníky, které ovlivnily poslední právní vývoj vinohradnictví a vinařství, lze zařadit vstup ČR do EU. Při porovnání historického vývoje, unijní politiky a odpovědí respondentů z mého dotazníku jsem dospěla k závěru, že tyto tři oblasti na sebe úzce navazují, prolínají se a závisí na sobě. Ve chvíli, kdy ČR vstoupila do EU, respondenti zaznamenali vyšší administrativní zátěž, změnu legislativy; samotný vstup do EU ovšem v návaznosti na existenci unijních dotací hodnotí pozitivně. Ovšem ze statistik a odpovědí dotazovaných lze vypožorovat i to, že se vstupem do EU jsme se stali součástí unijního problému s nadbytkem vína nižší kvality, které se po otevření hranic začalo ve velké míře dovážet i do naší země. Jsem přesvědčena o tom, že takto vzniklá konkurence může mít pro určitý segment českých vinařů likvidační charakter. Dovážená vína jsou sice z větší části podprůměrné kvality, nicméně stále existuje nemalé procento spotřebitelů úzce orientovaných na cenu produktu. Pro ně pak může být zahraniční produkt (často za dumpingovou cenu) optimální volbou, která povede ke ztrátám na straně tuzemského výrobce. Řešení spatřuji v silném důrazu (ze strany státu, vinohradnických organizací, médií) na výchovu zákazníka a zaměření českého vinohradníka/vinaře na vína vysoké kvality (jakostí, ledová, slámová, atp.). Dle mého názoru není vhodné pokoušet se vyrovnat ceně importovaných vín (dotační politikou, dumpingovými cenami). Toto řešení by bylo krátkodobé, finančně náročné a nezaměřovalo by se na příčinu problému, nýbrž jen jeho důsledky.

Domnívám se, že zásadním problémem současného vinohradnictví a vinařství je střet zájmů evropské vinařské politiky a českých vinařů. Evropa se potýká s nadbytkem vína, proto se snaží své dotace orientovat na dobrovolný režim dotovaného klučení za účelem konečného vzdání se vinohradnictví, podpory pro odchod z vinohradnické činnosti, podporu soukromého skladování, destilační prémie a podporuje státy v individuálním snižování přebytků vína. Samotná ČR se ale s nadbytkem českého vína nepotýká, situace je zde zcela opačná. Poptávka po kvalitním víně se zvyšuje, vinaři se dožadují takových opatření, která by ji umožnila alespoň z části uspokojit, protože soběstačnost českého vinařství se pohybuje okolo 25 %, ve zbytku pokrytí spotřeby jsme odkázáni na dovoz. Evropské dotace zaměřené na redukci vinohradnictví a vinařství u nás jsou využívány minimálně. Nejvyužívanější podporou jsou podpory zaměřené na restrukturalizace vinic, které mají být k tomuto roku ukončeny. Dle mého názoru cesta k vyřešení této situace spočívá v příznivé tuzemské provinařské politice a v podpoře vinařských organizací, ovšem striktně zaměřené na jakostní a kvalitní víno. Zaměření se na prodej levného vína a na jeho kvantitu zde nevidím jako perspektivní, protože je to právě ta komodita, s jejímž nadbytkem se EU potýká. Nelze proto očekávat, že by nás v masové produkci nekvalitních vín podporovala.

Mezi další otázky, které je nutné brát na úrovni evropské vinařské politiky v úvahu, řadím institut výsadbových práv, který EU zavedla jako reakci na nadprodukcí nekvalitního vína. Zavedení těchto práv si vyžádalo od EU nemalé finanční investice. K roku 2018 je ovšem plánuje zrušit z důvodu zajištění svobody producentů v konkurenčním prostředí. Osobně se přikláním k postoji sdružení COPA/COGECA, které se k tomuto řešení staví negativně. Zde je nutné položit si otázku, zda by se zrušením těchto práv EU nedostala v oblasti vinohradnictví a vinařství do stejné situace, která zde byla před jejich zavedením. Vinice by se masově rozšířily a zemědělci by dávali přednost logisticky dostupným pozemkům snadným pro obhospodařování, nerespektovali by přitom optimální podmínky pro pěstování révy vinné (což jsou pozemky svažité, jejichž obhospodařování je obtížnější) a primárně by se orientovali na velkovýrobu vín průměrné kvality. Předchozí investice EU do režimu klučení a do výsadbových práv by tak byla neefektivní. Dle mého názoru by zrušení výsadbových práv měla EU ještě přehodnotit. Pokud by se i přesto od nich v rámci

zajištění svobody producentů rozhodla ustoupit, měla by zavést taková moderační opatření (např. intenzivní podpory obnov vinic ve svahu), která by zabránila opětovné masivní produkci nekvalitních vín.

Mezi problémy, které spatřuji na úrovni českého vinohradnictví a vinařství, spadá samotná koncepce současného zákona o vinohradnictví a vinařství. Je sice v souladu s normami EU, nicméně je koncipována na odkazovém systému a je tedy pro vinohradníky a vinaře, jakožto právní laiky, velmi nepřehledná. Dle výsledků mého dotazníku nadpoloviční většina respondentů zákon používá a hodnotí jej kladně. Až na jednoho dotazovaného neměli již respondenti žádné povědomí o unijních normách, které jsou vnitrostátním nadřazeny, ani o nutnosti se s nimi obeznámit. Tento stav, kdy vinohradníci/vinaři nemají povědomí o unijních normách, které se vztahují k jejich oboru, nelze považovat za optimální. Stejně tak se v praxi jeví nereálným předpoklad, že se vinohradníci/vinaři jakožto právní laici budou ze své vlastní iniciativy seznamovat s normami EU, které čítají pro úpravu těchto oborů několik set stran náročného právního textu. Ideálním řešením by zde dle mého názoru byl kompromis, např. vydání volně dostupné a šiřitelné publikace pod záštitou státu, která by shrnovala nejdůležitější právní poznatky z oblasti vinohradnictví a vinařství a byla by psána takovou formou, aby byla čitelná i pro právní laiky. Považuji za vhodné, aby stát tyto informace poskytoval zdarma a nesnažil se pokrývat si náklady na tuto činnost například naceněním publikace nebo omezováním šiřitelnosti. Domnívám se, že jakékoliv kladení překážek v seznámení se vinohradníka/vinaře s takovým kompilátem právních norem by bylo v kontextu daného cíle – zvýšení informovanosti českého zemědělce – kontraproduktivní.

S informovaností českého vinohradníka/vinaře úzce souvisí i účast v odborných spolcích a sdruženích, která je dle mého názoru nízká a přitom přímo ovlivňuje množství informací, které vinohradník/vinař má. To dokazuje i výstup z mého dotazníku, který se týkal Vinařského fondu ČR. Dotazovaní vinohradníci/vinaři nemají na VF ČR příliš pozitivní názor. Negativní postoj respondentů k této instituci byl ve většině případů způsoben nízkou informovaností o způsobu jejího fungování a možnostech, které vinohradníkům/vinařům nabízí. Respondenti byli často přesvědčeni

o tom, že na podpory od VF nemají nárok, že jsou určeny pouze velkovinařům. Často ani netušili, že je nutné o podporu žádat a domnívali se, že jsou finance rozdělovány podle předem vytvořených dotačních programů, které považují za nespravedlivé. Stejnou situaci jsem zaznamenala u odvodů VF. Zde ani jeden z respondentů správně neuvedl, za co a v jaké výši odvody poukazuje.

Problém nízké informovanosti není v těchto oborech pouze u VF, nýbrž i v oblasti právní úpravy, systému dotací, činnosti různých spolků a možnosti propagace.

Domnívám se, že řešení situace spočívá v intenzivní osvětě (formou mediálních sdělení, odborných seminářů), která by seznámila vinohradníky/vinaře s těmito oblastmi, popř. ve finanční motivaci vinohradníků/vinařů (např. daňové úlevě při účasti vinaře na školení, které bude rozvíjet jeho vzdělání související s vinařskou činností).

Dalším aktuálním problémem českého vinohradnictví a vinařství je rentabilita a perspektivnost těchto oborů. Jak lze vypožorovat ze statistik MZ, vinohradnictví se pohybuje na hranici rentability a přibližuje se k neziskovým hodnotám. Pěstitel je tak nucen sloučit svou vinohradnickou činnost s vinařskou, která má vyšší rentabilitu. Příčinu tohoto stavu dotazovaní respondenti spatřují ve zvyšujících se cenách vstupů nezbytných pro vinohradnickou činnost. I přesto vinohradnictví považují obor za perspektivní, pokud se sloučí s činností vinařskou, popř. se bude provozovat na velké výměře, díky čemuž dojde ke snížení nákladů. V otázce rentability vinařství dotazovaní shodně uvádějí, že je vhodné zaměřit se na výrobu kvalitních lahvových vín, což se shoduje s postojem tuzemské i evropské politiky. Třetina respondentů je přesvědčena o tom, že pouze prodej kvalitních vín je oblastí do budoucna perspektivní. Ve světle dlouhotrvající tradice se s tímto názorem nelze než ztotožnit. Vinařství a vinohradnictví jsou obory s tradicí přesahující staletí. Přečkaly mnohé nepřízně historie a dočkaly se své renesance. Nelze ale očekávat, že budou přijaty všechny jejich produkty a že budou bezvýhradně akceptovány a podporovány.

Stali jsme se členským státem Evropské unie - svobodně a bez nátlaku. Jakožto členský stát máme povinnost respektovat společná pravidla. Pokud se EU potýká s nadbytkem nekvalitního vína, nemůže se tuzemská politika ubírat opačným směrem a vinohradníky/vinaře podporovat v této produkci. Jsem přesvědčena, že je třeba

zaměřit tuzemskou politiku na výrobu kvalitních vín, na podporu tradičních malých vinařství, na osvětu vinohradníků/vinařů a hlavně na výchovu českého spotřebitele, jehož spotřební koš je klíčovým hybatelem celého tuzemského vinohradnictví/vinařství. Ve chvíli, kdy si spotřebitel bude uvědomovat hodnotu českého vína a bude ochotný za něj zaplatit adekvátní finanční obnos, nebude možné, aby naši vinařskou/vinohradnickou produkci zahraniční import levných vín průměrné kvality výrazně ovlivnil.

Seznam zkratk

AREV – Sdružení evropských vinařských regionů (Assemblée des régions Européennes Viticoles)

COPA/COGECA - Sdružení profesních zemědělských organizací EU (Committee of Professional Agricultural Organisation)/Generální konfederace zemědělských kooperací v EU (General Confederation of Agricultural Cooperatives).

ČR – Česká republika

EHS – Evropské hospodářské společenství

EU – Evropská unie

ES – Evropská společenství

MPRV - Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

MZe – Ministerstvo zemědělství ČR

OIV – Mezinárodní organizace pro révu a víno (Organisation Internationale de la Vigne et du Vin)

PS PČR – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

Registr – Registr vinic vedený UKZÚZ

Sb. – Sběrka zákonů

SOT – Společná organizace trhu

SR – Slovenská republika

SRS – Státní rostlinolékařská správa

SVČR – Svaz vinařů České republiky

SZIF – Státní zemědělský intervenční fond

SZPI – Státní zemědělská a potravinářská inspekce

ŠVPS - Štátna veterinárna a potravinová správa SR

ÚKSÚP - Ústřední kontrolní a skúšobný ústav poľnohospodársky

ÚKZÚZ – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

VF – Vinařský fond ČR

VÚZT – Výzkumný ústav zemědělské techniky

VÚRV – Výzkumný ústav rostlinné výroby

Z.z. – zbirka zákonov

Seznam použité literatury

Knižní publikace

1. Bublíková, L: Situační a výhledová zpráva réva vinní a víno, MZe ČR, 2011, dostupné z: <http://www.wineofczechrepublic.cz/ovine/files/1Situacka%20cervenec%202011.PDF>
2. Čelakovský, J.: Sbírka pramenů práva městského království Českého. Díl I. Privilegia měst pražských, nákladem obce královského hlavního města Prahy, Praha, 1924
3. Bárta, L.; Černý, B.: 50 dnů s vinaři. Aktuální obrazový průvodce českými a moravskými vinařskými oblastmi, 50 předními vinařstvími a jejich nejlepšími víny, 1. vydání, Veroniko Collection, s.r.o., Praha, 2003, str. 327
4. Damohorský, M.; Smolek M.: Zemědělské právo – Učební pomůcka, 1. vydání, IFEC, s.r.o., Praha, 2001, str. 169
5. Doležal, P.: Lexikon českého vinařství: historie a současnost pěstování vína v českých zemích, Specializované knižní nakladatelství vinařské literatury Petr+Iva, Nový Bydžov, 1999, str. 271
6. Doležal, P.: Lexikon moravského vinařství díl I.: Historie a současnost pěstování vína na Moravě, Specializované knižní nakladatelství vinařské literatury Petr+Iva, Nový Bydžov, 2001, str. 245
7. Doležal, P.: Lexikon moravského vinařství díl II.: Slovácko, Specializované knižní nakladatelství vinařské literatury Petr+Iva, Nový Bydžov, 2004, str. 220

8. Hosák, L.: Dějiny vinařství na jižní Moravě, Muzejní spolek, Moravské Budějovice, 1998, str. 26
9. Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína 1. díl, Praga Mystica, Praha, 2005, str. 306
10. Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína 2. díl, Praga Mystica, Praha, 2008, str. 311
11. Kraus, V. a kol.: Réva a víno v Čechách a na Moravě, 1. vydání, RADIX, Praha, 1999, str. 280
12. Otáhal, J.: Podnikatelské minimum pro vinohradníky a vinaře po vstupu do Evropské unie, 2. vydání, ORAC, s.r.o., Praha, 2004, str. 95
13. Smutná, K a kol.: Prameny k dějinám vinařství na Moravě, Bravissimo, Znojmo, 2004, str. 235
14. Suchánek, J.: Nové zemědělské a lesní právo, 1. vydání, PROSPEKTUM, Praha, 1996, str. 232

Časopisy a odborné články

1. BonoVino s.r.o.: Côtes du Rhône AOC – Francie, dostupné z <http://www.bonovino.cz/cs/regiony/cotes-du-rhone-aoc>
2. Česká tisková kancelář: Svaz vinařů ČR chce, aby EU zachovala zákaz výsadby nových vinic, The Associated Press, 2009, dostupné z: <http://www.foodnet.cz/polozka/?jmeno=Svaz+vina%C5%99%C5%AF+%C4%8CR+chce%2C+aby+EU+zachovala+z%C3%A1kaz+v%C3%BDsadby+nov%C3%BDch+vinic+&id=20911>
3. Důvodová zpráva k zákonu č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, dostupná z: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t160200.htm>
4. Důvodová zpráva k zákonu č. 216/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, dostupná z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=499&CT1=0>
5. EurActiv.cz: Reforma SZP: Zastropování dotací se českých farem prakticky nedotkne, EU-Media, 2011, dostupné z: <http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/clanek/reforma-szp-zastropovani-dotaci-se-ceskych-farem-prakticky-nedotkne-009256>
6. Grufíková, Z: Priority podnikatelských aktivit v regionu jižní Moravy
7. Jihomoravský kraj: Koncepce rozvoje vinařství České republiky pro období vstupu ČR do EU, 2002

8. Kyselová, R.: Reforma SZP: Rada formálně přijímá reformu vinařství, která posílí konkurenceschopnost evropských vín, Europe Direct, 2008
9. Lutonský, M.; Ondráčková, K.: Nekupujte tyto potraviny. Propadly při kontrole (seznam), Mladá fronta, 2012, dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/nekupujte-tyto-potraviny-propadly-pri-kontrole-seznam/#http://www.recepty.cz/clanek/gourmet/nekupujte-tyto-potraviny-propadly-pri-kontrole-seznam-189>
10. Ministerstvo zemědělství ČR: Vize českého zemědělství po roce 2010: Analýza vývoje a stavu rostlinných komodit, MZe ČR, 2010, dostupné z <http://eagri.cz/public/web/file/56419/VIZE.pdf>
11. Ministerstvo zemědělství ČR: Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010, MZe ČR, 2011, dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/141460/ZZ_2010_komplet.pdf
12. Půček, M.: Vánoční rekapitulování, Vinařský obzor č. 12, ročník 104, Svaz vinařů ČR, 2011, str. 594
13. Půček, M.: Zasedání Rady evropských vinařských odborníků (CEPV) – Epernay 2011, Vinařský obzor č.11, ročník 104, Svaz vinařů ČR, 2011, str. 540-541
14. Okleštěk, L.: Trend nárůstu využití elektronické komunikace vinařů s Registrem vinic pokračuje i letos, Vinařský obzor č.11, ročník 104, Svaz vinařů ČR, 2011, str. 564-565
15. Rovný, I.: Výživa, potraviny, spoločné stravovanie – restrospektíva a perspektíva, Verejné zdravotníctvo č. 4, 2005, dostupné z: <http://verejnezdravotnictvo.szu.sk/SK/2004/4/prehnal.htm>.

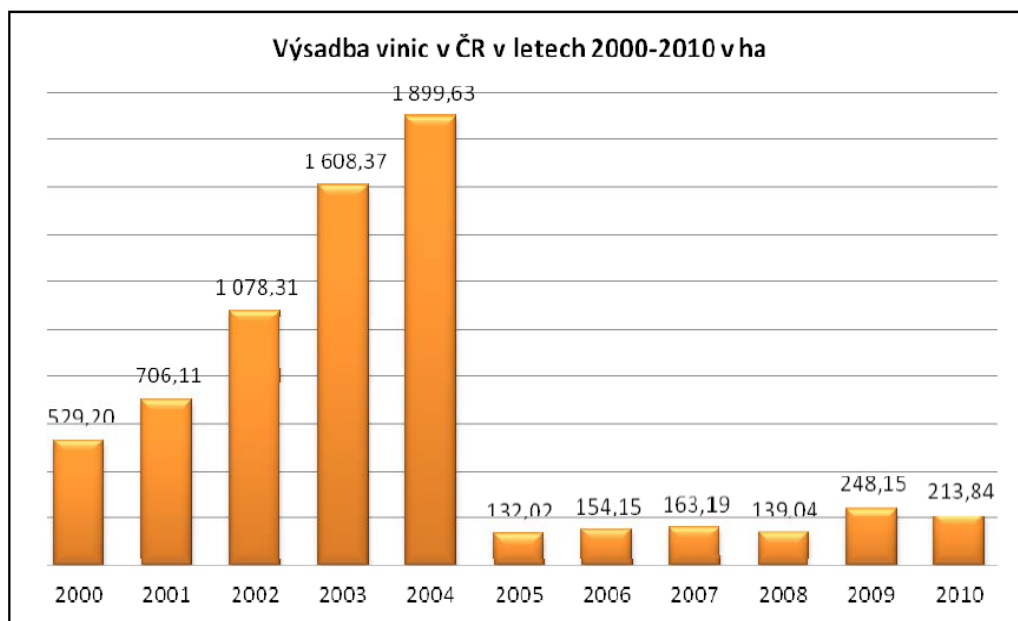
16. Sávek, R.: Ministr Bendl diskutoval s vinaři, Vinařský obzor č. 12, ročník 104, Svaz vinařů ČR, 2011, str. 626-627
17. Sedlo, J.: Jednání pracovní skupiny „Vino“ při COPA/COGECA a jednání poradní skupiny „Vino“ při Komisi EU, Vinařský obzor č.11, ročník 104, Svaz vinařů ČR, 2011, str.542-544
18. Vinařský fond ČR: Elektronický zpravodaj, č.8, 2011, dostupné z:
<http://www.vinarskyfond.cz/cz/elektronicky-zpravodaj>
19. Večeřa, P.: Informace k Podmínkám o poskytnutí podpory Vinařským fondem pro termín podávání žádostí 1.1.-15.12.2012, Vinařský obzor č.11, ročník 104, Svaz vinařů ČR, 2011, str. 572-573
20. Wikipedie: Vinohradnícka oblasť Tokaj, 2011, dostupné z:
http://sk.wikipedia.org/wiki/Vinohradn%C3%ADcka_oblas%C5%A5_Tokaj

Internetové prameny

1. <http://eagri.cz>
2. <http://eur-lex.europa.eu>
3. <http://www.arev.org>
4. <http://www.copa-cogeca.be>
5. <http://www.mvcr.cz/ministerstvo-vnitra-ceske-republiky.aspx>
6. <http://www.ovine.cz>
7. <http://www.psp.cz>
8. <http://www.sppk.sk>
9. <http://www.svcr.cz/>
10. <http://www.szif.cz>
11. <http://www.szpi.gov.cz>
12. <http://www.szzpls.cz>
13. <http://www.ukzuz.cz>
14. <http://www.uzei.cz>
15. <http://www.vinarskyfond.cz>
16. <http://www.vocznojmo.cz>
17. <http://www.vurv.cz>
18. <http://www.vuzt.cz>
19. <http://www.wineofczechrepublic.cz>
20. <http://zvhv.sk>

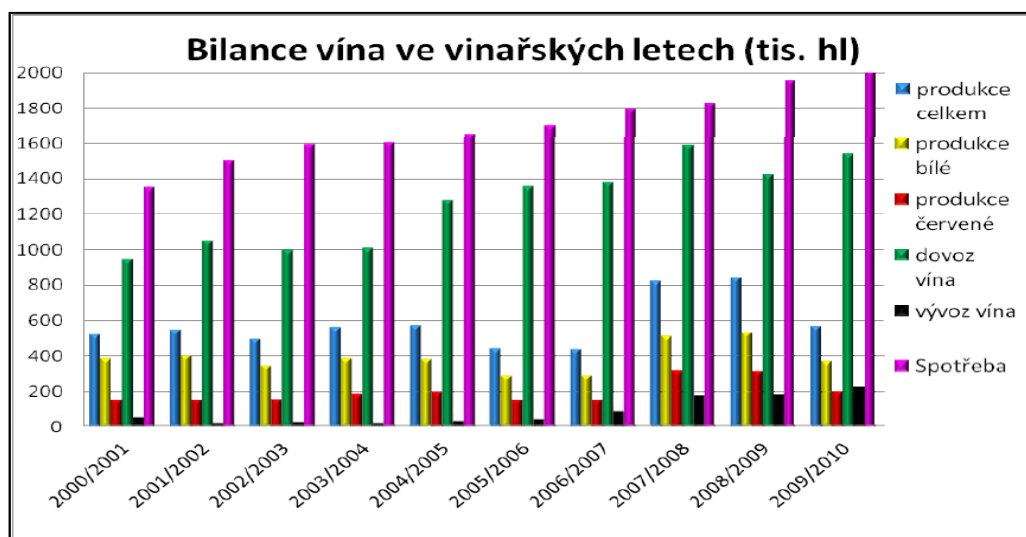
Přílohy

Příloha č. 1: Výsadba vinic v ČR

Zdroj: Bublíková, L.: Situační a výhledová zpráva réva vinná a víno, MZe, Praha, 2011, str. 36

Příloha č. 2: Bilance vína

Zdroj: Bublíková, L.: Situační a výhledová zpráva réva vinná a víno, MZe, Praha, 2011, str. 51

Příloha č. 3: Bilance výroby a spotřeby vína

T8. I/11 - Bilance výroby a spotřeby vína ¹⁾							
Ukazatel	MJ	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 ⁴⁾	Meziroční index
Plocha plodných vinic ²⁾	tis. ha	15,5	17,0	16,3	16,1	16,1	100,0
Hektarový výnos ²⁾	t/ha	3,71	5,82	6,03	4,27	3,20	74,9
Počáteční zásoba k 1. 8.	tis. hl	556	490	890	1 018	898	88,2
Domácí výroba	tis. hl	434	820	840	570	390	68,4
Dovoz suroviny a vína ³⁾	tis. hl	1 471	1 585	1 456	1 541	1 600	103,8
Celková nabídka	tis. hl	2 461	2 895	3 186	3 129	2 888	92,3
Spotřeba ⁴⁾	tis. hl	1 888	1 828	1 962	2 025	2 000	98,8
Vývoz vína ³⁾	tis. hl	83	177	206	206	200	97,1
Konečná zásoba k 31. 7.	tis. hl	490	890	1 018	898	688	76,6
Soběstačnost ⁵⁾	%	23,0	44,9	42,8	28,1	19,5	-8,6

¹⁾ Vinařský rok u vína je od 1. 8. do 31. 7.

²⁾ Údaje za roky 2006/07 až 2009/10 ČSÚ.

³⁾ Pro vinařský rok 2009/10 odhad.

⁴⁾ Vinařský rok 2010/11 odhad Svazu vinařů ČR (SV ČR).

⁵⁾ Nezdroční index u soběstačnosti je vyjádřen v p. b., t. rozdílem %.

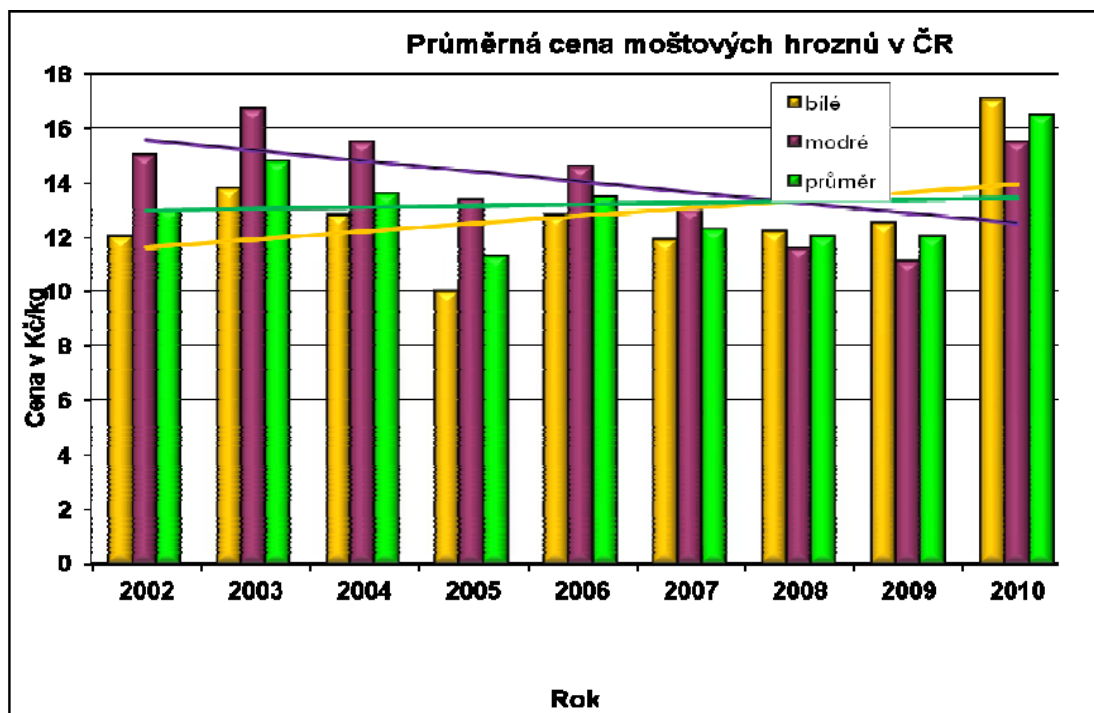
Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR.: Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010, Praha, 2012, str. 103

Příloha č. 4: Roční spotřeba stolních hroznů a vína

Vývoj roční spotřeby stolních hroznů a vína										
Produkt/Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Stolní hrozny (kg/obyv.)	2,9	3,1	3,3	3,5	4,1	4,2	3,9	4,8	4,0	4,5
Vína celkem (l/obyv.)	16,2	16,2	16,3	16,5	16,8	17,2	18,5	18,5	18,7	20,0

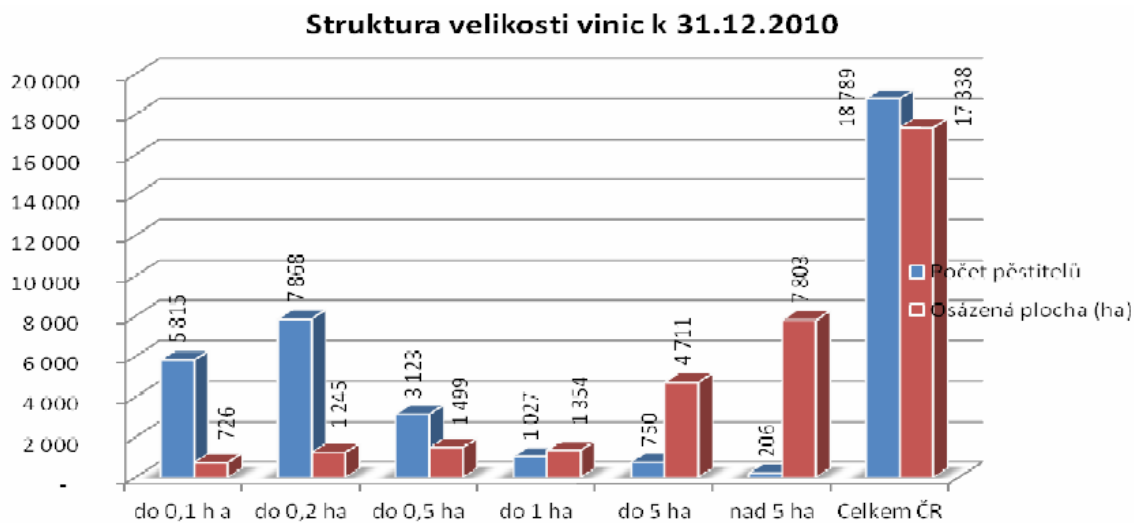
Zdroj: Bublíková, L.: Situační a výhledová zpráva réva vinná a víno, MZe, Praha, 2011, str. 51

Příloha č. 5: Průměrná cena moštových hroznů v ČR

Zdroj: Bublíková, L.: Situační a výhledová zpráva réva vinná a víno, MZe, Praha, 2011, str. 40

Příloha č. 6: Struktura velikosti vinic

Zdroj: Bublíková, L.: Situační a výhledová zpráva réva vinná a víno, MZe, Praha, 2011, str. 35

Příloha č. 7: Vyklučená plocha vinic a právo opětovné výsadby

Vyklučená plocha vinic dle Registru vinic		
Vinařská podoblast	Vyklučená plocha (ha)	
	Rok 2009	Rok 2010
Litoměřická	0,00	0,00
Mělnická	1,08	1,08
Mikulovská	28,40	26,01
Slovácká	35,03	24,73
Velkopavlovická	43,87	35,07
Znojemská	15,55	19,99
Morava ostatní	4,44	4,44
Celkem	128,36	111,32

Právo opětovné výsadby dle Registru vinic		
Vinařská oblast	Právo opětovné výsadby (ha)	
	Rok 2009	Rok 2010
Vinařská oblast Čechy	96,36	101,02
Vinařská oblast Morava	1 030,98	1 080,83
ČR celkem	1 127,34	1 181,85

Zdroj: Bublíková, L.: Situační a výhledová zpráva réva vinná a víno, MZe, Praha, 2011, str. 35

Resumé

V této diplomové práci si kladu za cíl poskytnout ucelený pohled na právní normy upravující vinohradnictví a vinařství, jejich historický vývoj a příčiny tohoto vývoje. Zaměřuji se i na současný právní a faktický stav těchto oborů.

Práci jsem rozdělila na pět částí, v části první a druhé chronologicky řadím prameny vinohradnického a vinařského práva až po současnou právní úpravu. Mým cílem bylo uvést komplexní vývoj pramenů práva upravujících vinohradnictví a vinařství, zasazený do historického kontextu a zaměřený na objasňování příčin vzniku těchto norem. Prameny práva uvádím od nejstarších dochovaných, podrobněji se zabývám především právními normami z 20. století, jejich důvodovými zprávami a souladem s normami ES (EU).

V třetí části mé práce se zabývám současností a budoucností českého vinohradnictví a vinařství, kde shrnuji aktuální vývoj, limity a perspektivu těchto oborů. Ve čtvrté části uvádím nejdůležitější vinohradnické a vinařské organizace, jejich organizační strukturu a zaměření. V části páté se zaměřuji na srovnání české a slovenské právní úpravy z hlediska struktury, délky a obsahu zákonů, ve kterých se nachází současná úprava vinohradnictví a vinařství.

V poslední části mé diplomové práce jsem se zaměřila na reflexi faktického stavu vinohradnictví a vinařství ve vinařské podoblasti Slovácko. Pro tyto účely jsem vytvořila anonymní dotazník, který jsem zaslala vybraným fyzickým osobám, které jsou v této oblasti malými a středními vinohradníky. Cílem tohoto dotazníku bylo zjistit, jak byly tyto osoby ovlivněny ve svých oborech po vstupu České republiky do Evropské unie, jaký je jejich vztah k Vinařskému fondu České republiky, jakým způsobem si ověřují, že je jejich oborová činnost v souladu s právem, dále jejich názor na rentabilitu a perspektivitu těchto oborů a na to, co jim na současném stavu vinohradnictví a vinařství nejvíce vadí.

Klíčová slova: vinohradnictví a vinařství, právo životního prostředí

Resumé: The legal perspective of viticulture and wine-making

The aim of my thesis is to present a comprehensive view of the legal norms that provide for these particular fields of activity. While tracing back the main causes of the historical development in context, I also focus on the legal and factual state of viticulture and wine-making today.

The thesis is divided into six parts. The first and second part introduce a chronological classification of legal sources of wine law in Czech and Slovak Republic. The objective here is to introduce a comprehensive study on the legal sources contextualized within the historical framework and supplemented with a further insight into the grounds of their origins. The legal sources are listed chronologically starting from the oldest available and continuing throughout the 20th century to the present where the legal norms and their compliance with the European Union standards are more closely examined.

In the third part the present and future prospects of the Czech viticulture and wine-making are introduced, summarizing the current developments, their limits, and perspectives. The following part describes the most important organizations in the field, their organization structure, and specialization. Part five is dedicated to a comparison of Czech and Slovak legal provisions in terms of structure, length, and content of those particular laws that represent the current legal regulation.

The final part of my thesis presents the actual state of viticulture and wine-making in Slovačko wine sub-region as seen by the local producers. For these purposes an anonymous survey had been sent to the natural persons who represent local small and medium-size wine-growers. The survey covers the following topics: how the local producers were affected after the Czech Republic's accession to the EU; what the producers' attitude towards the Winery Fund of the Czech Republic is; how the local producers verify that their undertaking is in accordance with the law; what their views on the issues of profitability and prospects are; and, finally, what they find

unsatisfactory about the state of viticulture and wine-making in the Czech republic today.

Key words: viticulture, viniculture, wine-making, wine-growing, environmental law